

Inventarisatie

Flora en Fauna in 2017 op

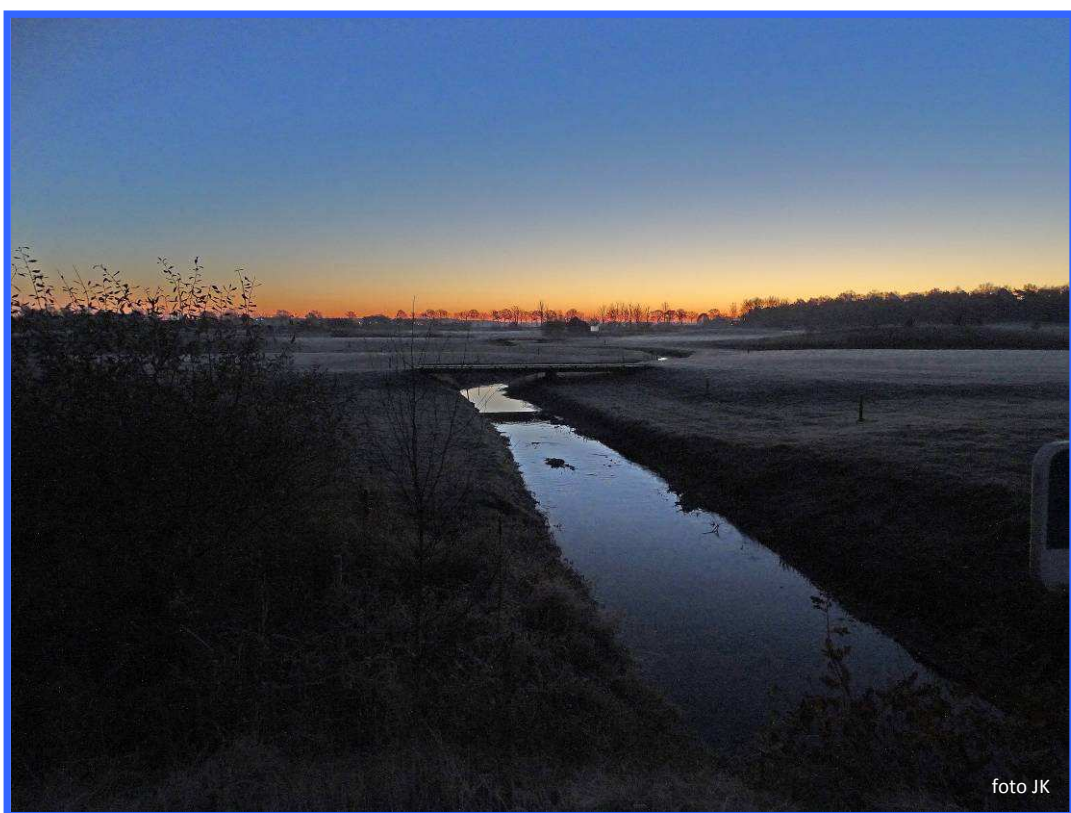
Golfbaan het Woold

*Instituut voor natuureducatie
en duurzaamheid*

Natuurwerkgroep IVN het Woold

Asten – Heusden, Januari 2018

Ochtendgloren op Golfbaan het Woold,
een nieuwe dag breekt aan

Voorwoord

De golfbaan ligt aan de rand van de Peel. Tot een eeuw geleden bestond het gebied nog uitsluitend uit droge en vochtige heide en veengebieden met poelen, doorsneden door een beek. Door de grote verschillen in hoogte, grondsoort en vochtigheid was er indertijd een grote variatie in planten en dieren. Het gebied waarin de golfbaan ligt behoorde in die tijd tot een van de gebieden in Nederland met de grootste biodiversiteit. Al in de 2e nota Ruimtelijke Ordening In Nederland uit de 60er jaren van de vorige eeuw is dit onderkend. Deze waarde hangt samen met de voedselarme omstandigheden. Door latere ontwikkelingen was het gebied op het moment van de aanleg van de baan veranderd in bos, akkers en weiland.

Het doel, een golfbaan aan te leggen liggend in het landschap uit vroegere tijden met de bijbehorende biodiversiteit, kon alleen gerealiseerd worden als die voedselarme situatie kon worden hersteld. Daarom is bij de aanleg van golfbaan en landschap versnelde verschraving toegepast door van het gehele terrein de voedselrijke bouwvoor van 35 cm dik te verwijderen. Om de voedselarme omstandigheden in stand te houden of te versterken worden alle natte natuurgebieden elk jaar gemaaid en het maaisel afgevoerd. Daarbij worden de oevers van de poelen en de rietvelden gefaseerd gemaaid om biotopen van de soorten die afhankelijk zijn van overjarig riet niet te verstoren.

Een beeld op de golfbaan dat doet denken aan vroegere tijden

Om erachter te komen of die doelstelling wordt gehaald, of dichterbij komt, moet de diversiteit van de soorten flora en fauna worden gemeten. De IVN-werkgroep is daarvoor onontbeerlijk. Er is ook dit jaar weer een schat aan informatie verzameld en in dit indrukwekkend rapport vastgelegd. Interessant is de vondst van twee inheemse planten die spontaan zijn gekomen in voor een hen passend biotoop: het Echt Duizendguldenkruid en het Klimopereprijs. De komst van de Levendbarende Hagedis is vermeldenswaard omdat het een van onze doelsoorten betreft. Er zijn weer vier nieuwe vogelsoorten waargenomen, dat het totaal aantal soorten op 148 brengt. Voor het eerst is een inventarisatie van nachtvlinders uitgevoerd en zijn in nachtelijke wandelingen de vleermuizen geïnventariseerd. Voor mij nieuw is het bestaan van een vleermuisdetector, een apparaatje dat het ultrasoon geluid van de vleermuis omzet in voor de mens hoorbaar geluid, waardoor de soort kan worden vastgesteld. Daardoor weten we nu dat er drie soorten vleermuizen rondvliegen met elk hun eigen foerageergebied.

Het rapport laat zien dat het goed gaat met de toename van de biodiversiteit. De komst van de zeldzame soorten vraagt tijd. Belangrijk is continuïteit in het beheer, met name het jaarlijks maaien en vooral ook het afvoeren van het maaisel. De leden van de werkgroep hebben daarin een belangrijke bijdrage, ze zijn een grote hulp bij het beheer van de baan. Ik dank hen voor het vele werk dat zij voor onze baan verrichten. Ook dank ik de samenstellers van dit indrukwekkend rapport en wens de lezer veel leesplezier.

Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*)
op 14-6-2017 op Golfbaan het Woold

Han Wessels, baancommissaris

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Algemene inleiding	4
§ 1.1: Inleiding, de Werkgroep	4
§ 1.1.1: Activiteiten van de werkgroep in 2017	4
§ 1.1.2: Inventarisaties in 2017	4
§ 1.2: Kaart met vakindeling	5
§ 1.4: Het weer in 2017	6
Hoofdstuk 2: Losse waarnemingen	7
§ 2.1: Inleiding	7
§ 2.2: Flora	7
§ 2.2.1: Paddenstoelen	7
§ 2.2.2: Vaatplanten	8
§ 2.3: Fauna	9
§ 2.3.1: Vissen	9
§ 2.3.2: Reptielen	9
§ 2.3.3: Zoogdieren en vogels	9
§ 2.3.3.1: Slachtoffers op de golfbaan	9
Hoofdstuk 3: Inventarisatie Flora	10
§ 3.1: Inleiding	10
§ 3.1.2: Werkwijze	10
§ 3.2.: Sporenplanten, Varens, Paardenstaarten en Wolfsklauwen	11
§ 3.3: Cypergrassen en Russen	11
§ 3.4: Grassen	11
§ 3.5: Bloemplanten	12
§ 3.6: Naaldbomen	15
§ 3.7: Struiken	15
§ 3.8: Loofbomen	15
Hoofdstuk 4: Inventarisatie Fauna	16
§ 4.1: De inventarisatie Fauna omvat de volgende onderdelen:	16
§ 4.2: Bijvangst, geleedpotige dieren	16
§ 4.2.1: Inleiding	16
§ 4.2.2: Klasse Spinachtigen (<i>Arachnida</i>)	16
§ 4.2.2.1: Orde Spinnen (<i>Aranae</i>)	16
§ 4.2.2.2: Orde Hooiwagens (<i>Opiliones</i>)	17
§ 4.2.3: Klasse Insecten (<i>Hexapoda</i>)	17
§ 4.2.3.1: Orde Eendagsvliegen (<i>Ephemeroptera</i>)	17
§ 4.2.3.2: Orde Gaasvliegen (<i>Neuroptera</i>)	17
§ 4.2.3.3: Orde Kevers (<i>Coleoptera</i>)	17
§ 4.2.3.4: Orde Sprinkhanen en krekels (<i>Orthoptera</i>)	19
§ 4.2.3.5: Orde Schietmotten (<i>Trichoptera</i>)	19
§ 4.2.3.6: Orde Vliegen en muggen (<i>Diptera</i>)	19
§ 4.2.3.7: Orde Vliesvleugeligen (<i>Hymenoptera</i>)	21
§ 4.2.3.8: Orde Snavelinsekten (<i>Hemiptera</i>)	21
§ 4.2.3.9: Inventarisatie Bosmieren	23
§ 4.2.3.9.1: Inleiding	23
§ 4.2.3.9.2: De bosmierenhopen in tabel	23
§ 4.2.3.9.3: De mierenhopen ingetekend op kaart	24
§ 4.2.3.10: Inventarisatie Libellen	25
§ 4.2.3.10.1: Inleiding	25
§ 4.2.3.10.1.2: Werkwijze	25
§ 4.2.3.10.2: Libellen per inventarisatiedag ...	26
§ 4.2.3.10.3: Libellen totaallijst	29
§ 4.2.3.11: Inventarisatie Vlinders	30
§ 4.2.3.11.1: Inleiding	30
§ 4.2.3.11.1.1: Veranderd inzicht en wijziging verslag 2016	30
§ 4.2.3.11.2: Totaaloverzicht van vlinderwaarnemingen op golfbaan het Woold	31
§ 4.2.3.11.3: Vlinderinventarisatie overdag	31
§ 4.2.3.11.4: Inleiding	31
§ 4.2.3.11.4.1: Werkwijze	31
§ 4.2.3.11.4.2: De tabellen	31
§ 4.2.3.11.5: Vlinders in de tuin in 2016 en 2017	31
§ 4.2.3.11.5.1: Vlinders per inventarisatiedag ...	32
§ 4.2.3.11.5: Nachtelijke inventarisaties	38
§ 4.2.3.11.5.1: Inleiding	38
§ 4.2.3.11.5.1.1: Werkwijze	38
§ 4.2.3.11.5.2: Microvlinders, nachtwaarnemingen	38
§ 4.2.3.11.5.2.1: Inleiding	38
§ 4.2.3.11.5.2.1.1: Werkwijze	39
§ 4.2.3.11.5.2.1.2: De tabellen	39
§ 4.2.3.11.5.2.2: Microvlinders, nachtwaarnemingen in tabellen	39
§ 4.2.3.11.5.3: Nachtvlinders, nachtwaarnemingen	44
§ 4.2.3.11.5.3.1: Inleiding	44
§ 4.2.3.11.5.3.1.1: Werkwijze	44
§ 4.2.3.11.5.3.2: De tabellen	44
§ 4.2.3.11.5.3.2.1: Nachtvlinders, nachtwaarnemingen in tabellen	44
§ 4.2.3.11.5.4: Vlinders totaaloverzicht t/m 2017	50
§ 4.2.3.11.5.4.1: Inleiding	50
§ 4.2.3.11.5.4.2: Dagvlinders totaallijst	50
§ 4.2.3.11.5.4.3: Microvlinders totaallijst	51
§ 4.2.3.11.5.4.4: Nachtvlinders totaallijst	55
§ 4.2.4: Inventarisatie vissen	61
§ 4.2.4.1: Inleiding	61
§ 4.2.4.1.1: Werkwijze	61
§ 4.2.4.1.2: Resultaten	61
§ 4.2.4.1.3: Bijzonderheden	62

§ 4.2.4.2: Klasse: Straalvinnigen (<i>Actinopterygii</i>)	
.....	62
§ 4.2.4.2.1: Subklasse: Beenachtigen (<i>Teleostei</i>)	
.....	62
§ 4.2.4.2.1.1: Orde Karperachtigen (<i>Cypriniformes</i>)	62
§ 4.2.4.2.1.2: Orde Stekelbaarsachtigen (<i>Gasterosteiformes</i>)	63
§ 4.2.4.2.1.3: Orde Snoekachtigen (<i>Esociformes</i>)	63
§ 4.2.4.2.1.4: Resultaten per locatie	63
§ 4.2.4.2.1.5: Waarnemingen per locatie.....	63
§ 4.2.4.3: Vakaanduiding, ligging en nummering van de poelen en andere wateren ..	64
§ 4.2.5: Inventarisatie amfibieën en reptielen ..	65
§ 4.2.5.1: Inleiding	65
§ 4.2.5.1.1: Werkwijze	65
§ 4.2.5.1.2: Resultaten	65
§ 4.2.5.2: Klasse: Amfibieën (<i>Amfibia</i>)	66
§ 4.2.5.2.1: Toelichting op de amfibieëninventarisatie	66
§ 4.2.5.2.2: Onderstaande tabel geeft de mogelijke presenties weer	66
§ 4.2.5.2.2.1: Orde Kikkers en padden (<i>Anura</i>)	66
§ 4.2.5.2.2.2: Orde Salamanders (<i>Caudata</i>)	67
§ 4.2.5.2.2.3: Resultaten per locatie	67
§ 4.2.5.2.4: Waarnemingen per locatie	67
§ 4.2.5.3: Orde Reptielen (<i>Reptilia</i>)	67
§ 4.2.5.3.1: Bijzondere waarneming	67
§ 4.2.6: Inventarisatie vogels.....	68
§ 4.2.6.1: Algemene inleiding.....	68
§ 4.2.6.2: Inleiding jaaroverzicht 2017.....	68
§ 4.2.6.2.1: Vogelactiviteiten op de golfbaan in 2017	68
§ 4.2.6.3: Vogelinventarisatie per maand van januari 2016 t/m december 2016	71
§ 4.2.6.3.1: Inleiding	71
§ 4.2.6.3.2: Verklaring van de afkortingen in de tabel	71
§ 4.2.6.3.2.1: Waargenomen vogels per maand in tabel.....	71
§ 4.2.6.3.3: Vogelinventarisatie per maand van januari 2017 t/m december 2017	76
§ 4.2.6.3.3.1: Inleiding.....	76
§ 4.2.6.3.3.2: Verklaring van de afkortingen in de tabel.....	76
§ 4.2.6.3.3.2.1: Waargenomen vogels per maand in tabel.....	76
§ 4.2.6.3.4: Nationale Golfcourse Birdwatching Day	81
§ 4.2.6.3.4.1: Inleiding	81
§ 4.2.6.3.4.1.1: Werkwijze	81
§ 4.2.6.3.4.2: Resultaten.....	81
§ 4.2.6.3.4.2.1: Waargenomen soorten van 2011 t/m 2017	81
§ 4.2.6.3.4: Nestvoorzieningen voor vogels	84
§ 4.2.6.3.4.1: Inleiding	84
§ 4.2.6.3.4.2: Resultaten van de nestkastcontrole	84
§ 4.2.6.3.4.2.1: Spreeuwenkasten.....	84
§ 4.2.6.3.4.2.2: Overige nestvoorzieningen voor vogels	85
§ 4.2.6.3.4.2.3: Nestvoorziening bij de tee van hole 1.....	85
§ 4.2.6.3.4.2.4: Nestvoorziening achter hole 13	85
§ 4.2.6.3.4.2.5: Nestvoorziening onder bruggen.....	85
§ 4.2.6.3.4.2.6: Nestvoorziening bij het Gedenkbos.....	85
§ 4.2.6.3.4.2.7: Nestvoorziening bij het Wehrmachtshuisje	85
§ 4.2.6.3.4.2.8: Nestvoorzieningen ten behoeve van de Ijsvogel (<i>Alcedo atthis</i>)	86
§ 4.2.6.3.4.3: De plaatsen van nestvoorzieningen op kaart ingetekend	86
§ 4.2.7: Inventarisatie Vleermuizen	87
§ 4.2.7.1: Vleermuizen (<i>Chiroptera</i>) algemene inleiding.....	87
§ 4.2.7.1.1: Leefwijze van vleermuizen	87
§ 4.2.7.1.2: Bescherming van vleermuizen.....	88
§ 4.2.7.2: De vleermuisinventarisatie.....	88
§ 4.2.7.2.1: De Inventarisatierondes	88
§ 4.2.7.2.2: Kaart met daarop de gelopen inventarisatierondes	88
§ 4.2.7.2.3: Ronde 1, 21 juni 2017	88
§ 4.2.7.2.4: Ronde 2, 17 juli 2017.....	89
Hoofdstuk 5: Verantwoording en Slot	90
§ 5.1: Naamgeving.....	90
§ 5.1.1: Flora	90
§ 5.1.2: Fauna.....	90
§ 5.2: Foto's en opmaak	90
§ 5.3: Dankwoord	90
§ 5.4: Tot slot	90
§ 5.5: Natuurwerkgroep IVN het Woold:.....	90

Hoofdstuk 1: Algemene inleiding

Jan Kersten

§ 1.1: Inleiding, de Werkgroep

De Natuurwerkgroep IVN het Woold bestond in 2017 uit 9 leden. Nieuw, of hernieuwd lid van de werkgroep is Mien Lomans. Mien was even uit beeld verdwenen maar zij heeft in het verleden al medewerking verleend aan de inventarisatie van vaatplanten, in het bijzonder Grassen (*Graminae*), Russen (*Juncaceae*) en Cyperpergrassen (*Cyperaceae*). In 2017 heeft zij zich bezig gehouden met Vleermuizen (*Chiroptera*) op de golfbaan. In 2018 wil zij haar brede- en gedegen kennis van de natuur inbrengen bij de inventarisatie van vaatplanten en wederom vleermuizen. Als werkgroep heten wij haar van harte welkom bij de club.

§ 1.1.1: Activiteiten van de werkgroep in 2017

In februari is weer een uitgebreid verslag uitgebracht van de, door werkgroepleden uitgevoerde, werkzaamheden op de golfbaan in 2016 en aan de betrokkenen en andere belanghebbende personen en instanties toegezonden.

In 2017 is de werkgroep onder voorzitterschap van Ad Verhoeven 2 keer bijeen geweest voor onderling overleg. Van deze besprekingen zijn door Jan van der Loo notulen opgemaakt.

Op 20 januari is tijdens een vergadering de uitwerking van het verslag van 2017 besproken. In een bespreking op 17 november zijn een aantal zaken besproken met betrekking tot ontwikkelingen op de golfbaan die vooral te maken hebben met water en wateroverlast en aanpassingen van de baan. Daarna is terug gekeken op het verslag van 2016 waarbij een toelichting werd gegeven door de uitvoerders van de deelinventarisaties.

Voor de uitwerking van het nieuwe verslag werden enkele punten besproken en de uitwerking werd weer door Jan Kersten op zich genomen. Een datum voor de volgende bespreking over de definitieve uitwerking van het verslag werd daarna vastgelegd.

Dwergvleermuis (*Pipistrellus spec.*)

Koraaljuffer (*Ceriatrigon tenellum*)

§ 1.1.2: Inventarisaties in 2017

Tot en met 2016 zijn een aantal vaste kwadranten geïnventariseerd op aanwezige flora volgens de methode Braun-Blanquet, maar hier is geen vervolg aan gegeven vanwege wijzigingen in de samenstelling van de werkgroep en nieuwe inzichten. Ook de gebiedsdekkende vaatplanteninventarisatie, dit jaar uitgevoerd door Nico Regtien, Jan Kersten en Riek van den Bosch, heeft een verandering ondergaan, lees voor meer hierover pag. 10 en verder.

Jo van Zanten heeft ook dit jaar weer de nesten van bosmieren per GPS ingemeten, op kaart ingetekend en daar een verslag van op gemaakt, zie pag. 23 voor meer hierover.

Aan andere geleedpotige dieren, vooral libellen en vlinders, is dit jaar weer aandacht besteed door Riek van den Bosch en Jan Kersten. Nieuw daarbij waren een aantal nachtelijke inventarisaties waarbij vooral nacht- en microvlinders aan bod kwamen, maar ook andere dieren. Lees voor meer hierover op pag. 16 en pag. 38. Pieter Heesakkers en Cor Vos hebben evenals voorgaande jaren het voorkomen van vissen en amfibieën op de golfbaan weer geïnventariseerd en hun bevindingen vastgelegd op pag. 61 en pag. 65. Jan v.d. Loo heeft in 2017 geen broedvogels geïnventariseerd, maar wel zoals al jaren gebruikelijk de verblijfsvogels en zijn bevindingen uitgebreid in dit

Vliervlinder (*Ourapteryx sambucaria*) links en
Groot avondrood (*Deilephila elpenor*) rechts

verslag vastgelegd vanaf pag. 68. Maandelijkse heeft hij zijn vogelwaarnemingen op Golfbaan het Woold met een groot aantal belangstellenden gedeeld via E-mail.

Evenals voorgaande jaren zijn in 2017 weer vogels geïnventariseerd voor de landelijke 'Nationale Golfcourse Birdwatching Day' van het NGF (Nederlandse Golf Federatie). Een verslag hiervan is te zien vanaf pag. 81

In het voorjaar zijn, verspreid over de golfbaan, door Jan v.d. Loo, Ad Verhoeven en Ron de Haan (greenkeeper), een aantal nestkasten opgehangen om de broedgelegenheid voor vogels te vergroten. Gedacht werd hierbij vooral aan Spreeuwen (*Sturnus vulgaris*) die een positieve bijdrage zouden kunnen leveren aan het bestrijden van Emelten op de greens. Emelten zijn larven van Langpootmuggen (*Tipulidae*) die vreten aan de wortels van grassen. Een verslag hiervan is te zien vanaf pag. 84.

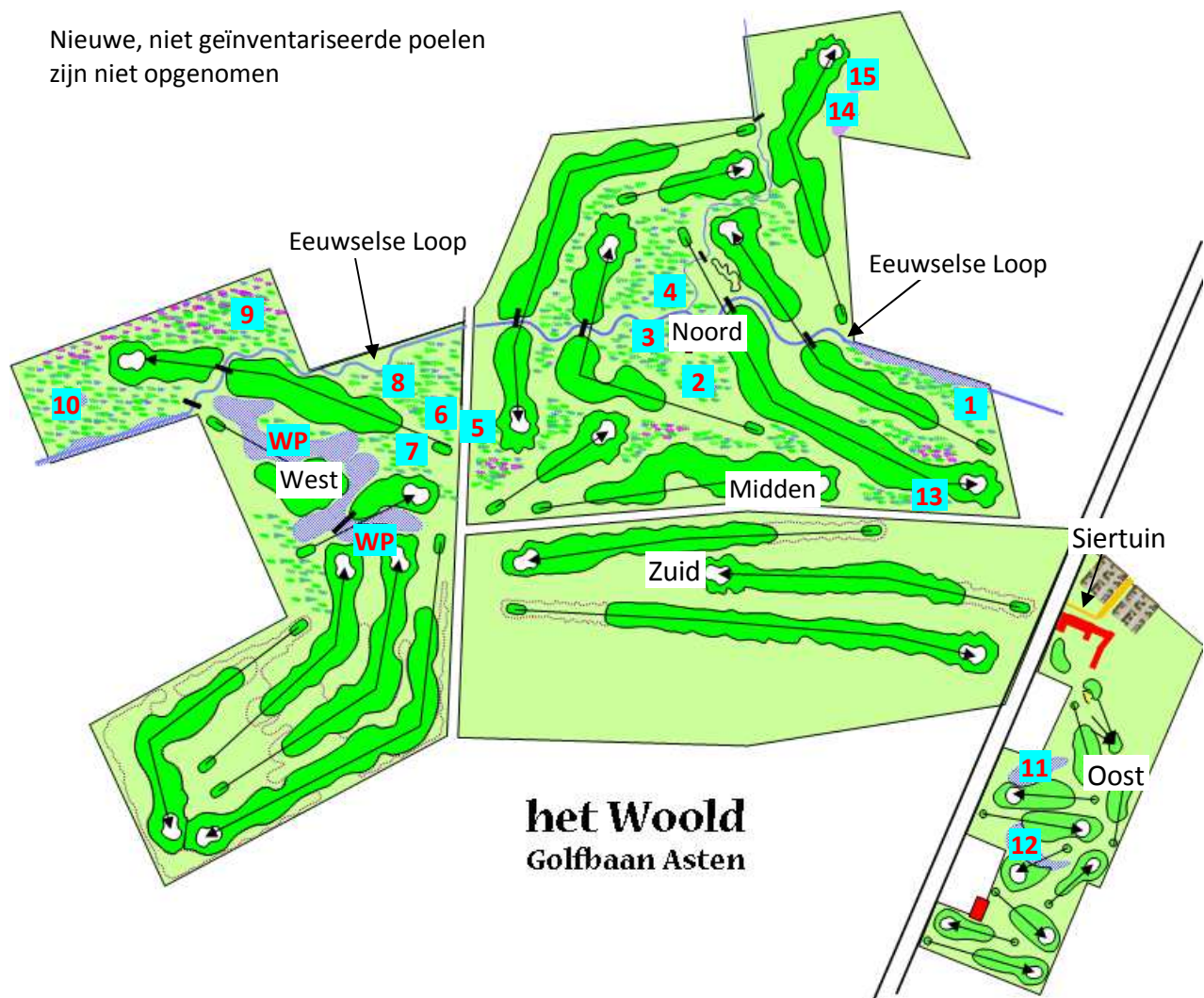
Aan het voorkomen van Vleermuizen op de golfbaan is dit jaar voor het eerst aandacht besteed. Mien heeft samen met Jo en Nel van Zanten deze nachtelijke jagers in kaart gebracht. Hun verslag staat op pag. 87 en verder.

Langpootmug (*Tipula lateralis*)

§ 1.2: Kaart met vakindeling

Nieuwe, niet geïnventariseerde poelen zijn niet opgenomen

§ 1.4: Het weer in 2017

Jan van der Loo

Het jaar 2017 was landelijk gezien een zonnig, nat en warm jaar. De zon scheen het meest in de kustgebieden. De meeste regen viel vooral in de 2e helft van het jaar. In het noordelijk deel van Nederland soms zelfs ruim boven het jaargemiddelde. In het zuidelijk deel van het land waren veel plaatsen die onder dat jaargemiddelde bleven. Noord-Brabant en Limburg waren doorgaans de provincies met de hoogste temperaturen.

Januari was meteen al de koudste maand van het jaar. Het begon wat wisselvallig, dit ging over in een koudere periode met vorst en wat ijzel en dat werd gevolgd door wisselvalliger weer met vrij koude wind, maar toch ook met zon.

Februari begon zacht, somber en vrij droog en dit werd gevolgd door een korte periode met lichte vorst, sneeuw en plaatselijk ijzel. Later in de maand sloeg het weer om naar wisselvallig met meest zuidwestelijke wind, de nodige buien en hogere temperaturen. In de zuidelijke helft van ons land kwamen incidenteel lenteachtige temperaturen van wel 15°C voor.

Maart was uitzonderlijk warm en zonnig voor de tijd van het jaar. De hoeveelheid regen was aan de lage kant. Het was een stabiele maand met weinig uitschieters.

April was vrij koud omdat de temperaturen bleven hangen op het niveau van maart. Verder was april vrij zonnig en droog. De Paasdagen en Koningsdag verliepen met buien en koel weer. De temperaturen in de laatste week van december 2017 waren hoger dan einde april.

Mei was een maand van uitersten van zowel temperatuur, zonneschijn alsook droogte. De maand begon nog vrij wisselvallig met wat regen. Naarmate de maand vorderde

namen de uren zon toe, liepen de temperaturen op en nam de droogte toe. Vooral in het zuiden liepen de temperaturen op tot soms boven 30°C. Voor de regenval waren we vooral afhankelijk van plaatselijke onweersbuien. Op golfbanen maakten regeninstallaties overuren.

Juni was zonnig met hoge temperaturen die varieerden van rond de 20°C tot boven de 30°C. Gemiddeld viel er landelijk wel meer regen dan in mei, maar dit was in Brabant en Limburg niet zo van toepassing. Eind juni kwam er een omslag en werd het wisselvalliger en koeler.

Juli was qua temperatuur en zon een middelmatige maand en ook nog behoorlijk nat. Onweersbuien leverden hieraan een behoorlijke bijdrage. Het weer was landelijk gezien zeer wisselvallig, maar met in Noord-Brabant en Limburg gemiddeld iets hogere temperaturen.

Augustus was koel. De hoeveelheid neerslag was, met 75 mm, normaal voor het gemiddelde van de maand, maar wel met plaatselijk grote verschillen. Op enkele plaatsen in Zuidwest-Nederland viel meer dan 126 mm terwijl in Oost-Nederland plekken waren met minder dan 34 mm. Na het uiterst wisselvallige weer sloot de maand af met een korte zomerse periode waarin de temperatuur nog opliep naar zomerse waarden.

September was behoorlijk fris, het aantal zonuren was redelijk en er viel veel regen in een paar natte periodes. Toch bleven er ook periodes met droog weer. De temperatuur kwam echter nergens boven de 25°C.

Oktober was een fijne maand met voldoende zonuren en aangename temperaturen. Aan het einde van de maand kwam de wind uit een andere hoek. Het weer werd wisselvallig waarbij het koeler en natter werd.

November had afwisselend periodes met wat zachter en wat koeler weer. Ten opzichte van andere regio's in ons land viel het weer in zuidelijk Nederland positiever uit.

December was ronduit een sombere en natte maand. De windrichting was meestal tussen zuidwest en noord, niet de richting waar normaliter de kou vandaan komt. Daarom was het de hele maand vrij zacht waarbij de temperatuur tussen Kerstmis en Nieuwjaar opliep tot 10° á 15° C. Tussendoor waren er nog een paar dagen met veel sneeuw, miezige regen, regelmatig veel wind en soms mist.

Een zonnige dag in mei 2017 op hole 1

Hoofdstuk 2: Losse waarnemingen

Jan Kersten e.a.

§ 2.1: Inleiding

Tijdens bezoeken aan de golfbaan zijn een aantal waarnemingen gedaan die niet onder een van de gerichte inventarisaties vallen, maar toch vermeldens waard zijn. Ook gemelde waarnemingen, voorzien van foto, van een niet werkgroeplid zijn hier opgenomen. Al deze waarnemingen worden in dit hoofdstuk nader toegelicht.

§ 2.2: Flora

§ 2.2.1: Paddenstoelen

Door het ontbreken van expertise met betrekking tot paddenstoelen is hier (tot nog toe) geen gericht onderzoek naar gedaan. Toch vallen sommige soorten op door hun bijzondere vorm, kleur of grootte en zijn daarom op foto vastgelegd. Dit was bijvoorbeeld de Vliegenzwam (*Amanita muscaria*). Deze werd voorzien van een foto, gemeld door Ron de Haan greenkeeper op de golfbaan.

De Reuzenbovisten (*Langermannia gigantea*) stonden in Vak Noord. Waar de Grote oranjebekerzwam (*Aleuria aurantia*) stond was achteraf niet duidelijk. Voor Vakindeling zie kaart op pagina 5. Deze waarnemingen, ondersteund met foto's, werden gemeld door Ad Verhoeven.

De volgende waarnemingen zijn van Jan Kersten en Riek van den Bosch: Het Blauwgroen trechtertje (*Omphalina chlorocyanea*) stond met, naar schatting, vele honderden exemplaren in Vak West op de hoge rugen tussen de holes 3, 4 en 16 en in mindere mate in Vak Noord. Deze paddenstoel is een tamelijk algemene pionier op vochtige heide en voedselarm zand (info. Verspreidingsatlas). Ook in Vak Noord stonden op de bodem van een drooggevalen plasje enkele toefen Asgrauwe koraalzwammen (*Clavulina cinerea* sl.). Dit is een algemene soort van loofbos en voedselrijk zand (info. Verspreidingsatlas).

Asgrauwe koraalzwam (*Clavulina cinerea* sl.)

Vliegenzwam (*Amanita muscaria*)

Reuzenbovist (*Langermannia gigantea*)

Blauwgroen trechtertje (*Omphalina chlorocyanea*)

Grote oranje bekerzwam (*Aleuria aurantia*)

§ 2.2.2: Vaatplanten

Tijdens de inventarisatie van bosmieren in Vak Zuid vond Jo van Zanten Gewone salomonszegels (*Polygonatum multiflorum*) in het dennenbos. Omdat dit een nogal ongebruikelijke standplaats is voor deze soort werd door Jan Kersten een nader onderzoek ingesteld. Het resultaat hiervan was dat bleek dat er in het bos meer planten

Geurgeranium (*Pelargonium denticulatum*)

stonden, o.a. Geurgeranium (*Pelargonium denticulatum*) op plaatsen waar ze van oorsprong nooit voor kwamen. Omdat deze soorten meer in aangelegde tuinen voorkomen is de verdenking dan ook heel sterk dat deze in het verleden met tuinafval in het bos gestort zijn. Doordat er ook gebiedsvreemde grond mee is gekomen kunnen ze nog lange tijd stand houden op de van origine zeer arme bodem.

Gewone salomonszegel (*Polygonatum multiflorum*)

Het bodemprofiel in het dennenbos in Vak Zuid is op veel plaatsen nog in redelijk originele staat zoals het duizenden jaren geleden gevormd is. Verstoring hiervan moet dan ook zoveel als mogelijk voorkomen worden, want herstel is onmogelijk. Een eeuwenoud ongestoord bodemprofiel wordt in ons overbevolkte land steeds zeldzamer.

Tijdens inventarisaties uitgevoerd door Nico Regtien, Riek van den Bosch en Jan Kersten kwamen enkele opvallende planten in beeld. Door, waarschijnlijk opgebrachte, gebiedsvreemde grond stonden in Vak Noord op enkele plaatsen planten die meer in tuinen verwacht kunnen worden zoals Meisjesogen (*Coreopsis tinctoria*) en Goudsbloem (*Calendula officinalis*). Hier is verstoring van het bodemprofiel niet het probleem, maar om de gewenste meer oorspronkelijke vegetatie terug te krijgen moet het opbrengen van verrijkte grond vermeden worden. Verrijking van het terrein door overstroming van de Eeuwselse Loop is hiervoor ook een probleem, maar wel van aanzienlijk hogere orde.

Goudsbloem (*Calendula officinalis*)

Echt duizendguldenkruid
(*Centaurea erythraea*)

Nieuw op de golfbaan waren Echt duizendguldenkruid (*Centaurea erythraea*) bij poel 15 en Klimopereprijs (*Veronica hederifolia*) in Vak Oost. Deze kunnen als een aanwinst gezien worden omdat ze van spontane oorsprong zijn in een voor hen geschikt biotoop.

Meisjesogen (*Coreopsis tinctoria*)

§ 2.3: Fauna

§ 2.3.1: Vissen

In een nieuwe poel in Vak Noord zag Jan Kersten op 21 juni een grote vis aan de oppervlakte liggen. Dit bleek, na het bekijken van de gemaakte foto, een Karper (*Cyprinus carpio*) te zijn. Voor meer info. zie pag. 62.

§ 2.3.2: Reptielen

Door Ad Verhoeven werd op 14 juni, voor het eerst op Golfbaan het Woold, aan de rand van hole 12 een Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) waargenomen. Hij was zo alert om meteen een foto te maken waarmee hij een sterk bewijs kon leveren. Als werkgroep hopen wij dat dit 'het eerste schaap over de dam is' want naar deze soort werd al lang uitgekeken.

Voor meer info. zie pag. 67.

§ 2.3.3: Zoogdieren en vogels

Evenals in 2016 heeft een Bever (*Castor fiber*) dit jaar weer een bezoek gebracht aan de golfbaan. Op de oever van de plas gelegen naast hole 14 was in het voorjaar aan jonge Wilgen (*Salix spec.*) geknaagd wat onmiskenbaar is als het werk van een Bever is.

Vraat van Bever (*Castor fiber*)

Op 23 juli lagen bij de tee van hole 11 een groot aantal veren van een Steenuil (*Athene noctua*). Het lijkt waarschijnlijk dat dit het slachtoffer was van een Havik (*Accipiter gentilis*). De resten van een Wilde eend (*Anas platyrhynchos*) lagen op 23 augustus in de houtsingel naast hole 11. Hier wezen de omstandigheden duidelijker naar een Havik als predator. Naast poel 14 lag op 23 augustus het skelet van een juveniele Postduif (*Columba livia*). De botten waren nagenoeg kaal afgevreten echter zonder beschadigingen achter te laten. Hierbij denken we aan een Sperwer (*Accipiter nisus*) als mogelijke dader. Op de, met heide begroeide, hoge rug tussen hole 7 en 12 lag op

Zilvermeeuw (*Larus argentatus*)

§ 2.3.3.1: Slachtoffers op de golfbaan

Tijdens de verschillende inventarisatierondes op de golfbaan komen voor de onderzoekers dingen in beeld die voor de meeste golfers verborgen blijven. Zo lagen er naast het windscherm bij het Wehrmachtshuisje dode zangvogels. Op 28 juni lagen er 2 juveniele Grasmussen (*Sylvia communis*) en een juveniele Blauwborst (*Luscinia svecica*) en op 23 augustus lag er weer een juveniele Grasmus. Kennelijk hebben deze onervaren dieren, mogelijk verblind door het licht, zich dood gevlogen tegen de doorzichtige kunststof platen. Een oplossing voor dit probleem zou wenselijk zijn.

Blauwborst (*Luscinia svecica*) en
2x Grasmus (*Sylvia communis*)

21 september het kadaver van een juveniele Zilvermeeuw (*Larus argentatus*).

Deze vogel was uiterlijk nog nagenoeg gaaf. Volgens Jan van der Loo verbleef deze vogel hier al een aantal dagen en kon blijkbaar niet vliegen. Verzwakking is waarschijnlijk de doodsoorzaak.

Niet ver hier vandaan lag, eveneens op 21 september op dezelfde hoge rug, het kadaver van een Haas (*Lepus lepus*). Hier was al flink aan gevreten waarschijnlijk door een Buizerd (*Buteo buteo*), een aaseter bij uitstek.

Hoofdtuk 3: Inventarisatie Flora

Nico Regtien, Jan Kersten en Riek van den Bosch

§ 3.1: Inleiding

In tegenstelling tot de voorgaande jaren toen, naast een aantal vaste kwadraten, steeds de hele golfbaan werd geïnventariseerd, is in 2017 de inventarisatie van vaatplanten alleen uitgevoerd in de vakken Noord en Midden (zie kaart op pag.5). De reden hiertoe is, meer aandacht voor een kleiner oppervlak geeft een beter resultaat en fysiek is het minder belastend. Andere vakken komen door roulatie later aan de beurt. De vaste kwadraten zijn geheel vervallen. Een aantal was, vooral door verruiging, nauwelijks nog te vinden en met de huidige samenstelling van de werkgroep was deze inventarisatie redelijkerwijs niet meer te doen. Ook waren er zware twijfels over de meerwaarde van het doorgaan met deze methode.

De vaatplanteninventarisatie is voornamelijk in 3 dagen uitgevoerd. Een klein aantal planten is tijdens andere

inventarisatiewerkzaamheden nog toegevoegd. Totaal zijn 163 vaatplanten genoteerd. Om één lange opsomming van namen te voorkomen zijn 7 groepen gevormd. Dit zijn: Sporenplanten 3 soorten, Russen en Cypergrassen 9 soorten, Grassen 14 soorten, Bloemplanten 103 soorten, Naaldboom 1 soort, Struiken 17 soorten en Loofbomen 9 soorten. Voor deze indeling is om praktische redenen gekozen en heeft geen wetenschappelijk basis. In de tabel staan de soorten in Vak Noord en Vak Midden apart genoteerd. Als over 3 jaar alle vakken op deze manier zijn geïnventariseerd kan de natuurwaarde per vak met de andere vakken worden vergeleken.

Meisjesogen (*Coreopsis tinctoria*)

§ 3.1.2: Werkwijze

De vaatplanten zijn voor de voet genoteerd. Hierbij werden zoveel mogelijk verschillende biotopen, zoals natte- en droge heide, storingsplekken, moeras en water, binnen het vak opgezocht. Veel soorten konden in het veld genoemd worden, maar ook een aantal werden voor nadere determinatie verzameld. Deze soorten konden meestal thuis met behulp van een microscoop en de juiste naslagwerken gedetermineerd worden. Alle waarnemingen zijn in databestanden opgeslagen in afwachting van publicatie in dit verslag.

Oranje havikskruid (*Hieracium aurantiacum*)

Bonte wikke (*Vicia villosa*)

§ 3.2.: Sporenplanten, Varens, Paardenstaarten en Wolfsklauwen

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Noord	Midden
1	Smalle stekelvaren	Dryopteris carthusiana		x
2	Heermoes	Equisetum arvense	x	
3	Moeraswolfsklauw	Lycopodium inundatum	x	

§ 3.3: Cypergrassen en Russen

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Noord	Midden
1	Hazenzegge	Carex ovalis	x	
2	Veldrus	Juncus acutiflorus	x	
3	Greppelrus	Juncus bufonius	x	
4	Knolrus	Juncus bulbosus	x	
5	Biezenknoppen	Juncus conglomeratus	x	
6	Pitrus	Juncus effusus	x	
7	Trekrus	Juncus squarrosus	x	
8	Tengere rus	Juncus tenuis	x	
9	Veelbloemige veldbies	Luzula multiflora	x	

Moeraswolfsklauw (*Lycopodium inundatum*)

Veelbloemige veldbies (*Luzula multiflora*)

§ 3.4: Grassen

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Noord	Midden
1	Geknikte vossenstaart	Alopecurus geniculatus	x	
2	Glanshaver	Arrhenatherum elatius	x	x
3	Bochtige smele	Deschampsia flexuosa		x
4	Europese hanenpoot	Echinochloa crus-galli	x	
5	Kweek	Elymus repens	x	x
6	Mannagras	Glyceria fluitans	x	
7	Gestreepte witbol	Holcus lanatus	x	x
8	Gladde witbol	Holcus mollis		x
9	Engels raaigras	Lolium perenne	x	x
10	Pijpenstrootje	Molinia caerulea	x	
11	Rietgras	Phalaris arundinacea	x	
12	Riet	Phragmites australis	x	
13	Straatgras	Poa annua	x	x
14	Gewoon struisgras	Poa pratensis	x	

§ 3.5: Bloemplanten

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Noord	Midden
1	Zevenblad	Aegopodium podagraria		x
2	Grote waterweegbree	Alisma plantago-aquatica	x	
3	Look-zonder-look	Alliaria petiolata		x
4	Fluitenkruid	Anthriscus sylvestris		x
5	Zandraket	Arabidopsis thaliana	x	
6	Bijvoet	Artemisia vulgaris	x	x
7	Grijskruid	Berteroa incana	x	
8	Sterrenkroos spec.	Callitriche spec.	x	
9	Haagwinde	Calystegia sepium	x	
10	Gewoon herderstasje	Capsella bursa-pastoris	x	x
11	Kleine veldkers	Cardamine hirsuta	x	x
12	Pinksterbloem	Cardamine pratensis	x	
13	Gewone hoornbloem	Cerastium fontanum	x	
14	Rankende helmblom	Ceratocarpus claviculata	x	
15	Grof hoornblad	Ceratophyllum demersum	x	
16	Wilgenroosje	Chamerion angustifolium	x	
17	Melganzenvoet	Chenopodium album	x	
18	Akkerdistel	Cirsium arvense	x	
19	Kale jonker	Cirsium palustre	x	
20	Speerdistel	Cirsium vulgare	x	
21	Meisjesogen	Coreopsis tinctoria	x	
22	Klein streepzaad	Crepis capillaris		x
23	Vingerhoedskruid	Digitalis purpurea	x	x
24	Waterpest spec.	Elodea spec.	x	
25	Beklierde basterdwederik	Epilobium ciliatum	x	
26	Brede wespenorchis	Epipactis helleborine	x	x
27	Canadese fijnstraal	Erigeron canadensis	x	
28	Vroegeling	Erophila verna	x	
29	Koninginnenkruid	Eupatorium cannabinum	x	
30	Gewone hennepnetel	Galeopsis tetrahit	x	
31	Harig knopkruid	Galinsoga quadriradiata	x	x
32	Kleefkruid	Galium aparine	x	
33	Moeraswalstro	Galium palustre	x	
34	Slipbladige ooievaarsbek	Geranium dissectum	x	
35	Kleine ooievaarsbek	Geranium pusillum		x

Kale jonker (*Cirsium palustre*)

Slipbladige ooievaarsbek
(*Geranium dissectum*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Noord	Midden
36	Oranje havikskruid	Hieracium aurantiacum	x	
37	Bonte gele dovenetel	Lamiastrum galeobdolon subsp. argentatum		x
38	Hoenderbeet	Lamium amplexicaule	x	
39	Paarse dovenetel	Lamium purpureum	x	
40	Akkerkool	Lapsana communis		x
41	Klein kroos	Lemna minor	x	
42	Vlasbekje	Linaria vulgaris	x	x
43	Vaste lupine	Lupinus polyphyllus	x	
44	Wolfspoot	Lycopus europaeus	x	
45	Grote kattenstaart	Lythrum salicaria	x	
46	Grote wederik	Lysimachia vulgaris	x	
47	Schijfkamille	Matricaria discoidea	x	
48	Moerasvergeet-mij-nietje	Myosotis palustris	x	
49	Watertorkruid	Oenanthe aquatica	x	
50	Klein vogelpootje	Ornithopus perpusillus	x	
51	Perzikkruid	Persicaria maculosa	x	
52	Veenwortel	Persicaria amphibia	x	
53	Beklierde duizendknoop	Persicaria lapathifolia	x	
54	Melkeppe	Peucedanum palustre	x	x
55	Grote weegbree	Plantago major supsp. major	x	x
56	Gewoon varkensgras	Polygonum aviculare	x	
57	Waterpeper	Polygonum hydropiper		x
58	Gekroesd fonteinkruid	Potamogeton crispus	x	
59	Fonteinkruid (smalbladig)	Potamogeton spec.		
60	Kruipende boterbloem	Ranunculus repens	x	x
61	Blaartrekkende boterbloem	Ranunculus sceleratus	x	
62	Gele waterkers	Rorippa amphibia	x	
63	Moeraskers	Rorippa palustris	x	
64	Veldzuring	Rumex acetosa	x	
65	Schapenzuring	Rumex acetosella	x	
66	Waterzuring	Rumex hydrolapathum	x	
67	Ridderzuring	Rumex obtusifolius	x	
68	Liggende vetmuur	Sagina procumbens	x	
69	Knopig helmkruid	Scrophularia nodosa		x
70	Jakobskruid	Senecio jacobaea	x	

Watertorkruid (*Oenanthe aquatica*)

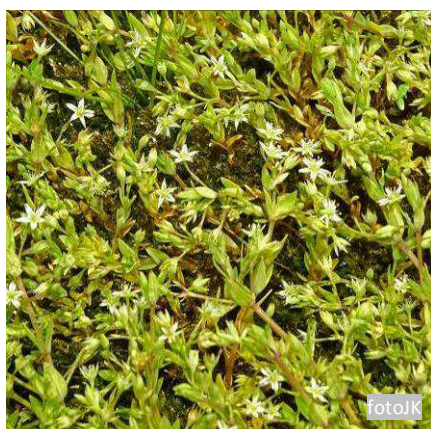

Hoenderbeet (*Lamium amplexicaule*)

Moeras-vergeet-mijnietje
(*Myosotis palustris*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Noord	Midden
71	Dagkoekoeksbloem	Silene dioica		x
72	Echte koekoeksbloem	Silene flos-cuculi	x	
73	Gewone raket	Sisymbrium officinale		x
74	Bitterzoet	Solanum dulcamara	x	
75	Zwarte nachtschade	Solanum nigrum	x	
76	Late guldenroede	Solidago gigantea		x
77	Melkdistel spec.	Sonchus spec.	x	
78	Grote egelskop	Sparganium erectum	x	
79	Gewone spurrie	Spergula arvensis	x	
80	Rode schijnspurrie	Spergularia rubra	x	
81	Veelwortelig kroos	Spirodela polyrhiza	x	
82	Grasmuur	Stellaria graminea	x	
83	Vogelmuur	Stellaria media	x	x
84	Moerasmuur	Stellaria uliginosa	x	
85	Gewone smeewortel	Symphytum officinale	x	x
86	Boerenwormkruid	Tanacetum vulgare	x	
87	Paardenbloem	Taraxacum officinale	x	
88	Kleine klaver	Trifolium dubium	x	
89	Witte klaver	Trifolium repens	x	x
90	Klein hoefblad	Tusilago farfara	x	
91	Grote lisdodde	Typha latifolia	x	
92	Grote brandnetel	Urtica dioica	x	x
93	Kleine brandnetel	Urtica urens	x	
94	Blaasjeskruid spec.	Utricularia spec.	x	
95	Koningskaars	Verbascum thapsus		x
96	Veldereprijs	Veronica arvensis	x	
97	Tijmerekprijs	Veronica serpyllifolia	x	
98	Vogelwikke	Vicia cracca	x	
99	Ringelwikke	Vicia hirsuta	x	
100	Voederwikke	Vicia sativa	x	
101	Heggewikke	Vicia sepium	x	
102	Bonte wikke	Vicia villosa	x	
103	Akkerviooltje	Viola arvensis	x	

Moerasmuur (*Stellaria uliginosa*)

Klein hoefblad (*Tusilago farfara*)

Veldereprijs
(*Veronica arvensis*)

§ 3.6: Naaldbomen

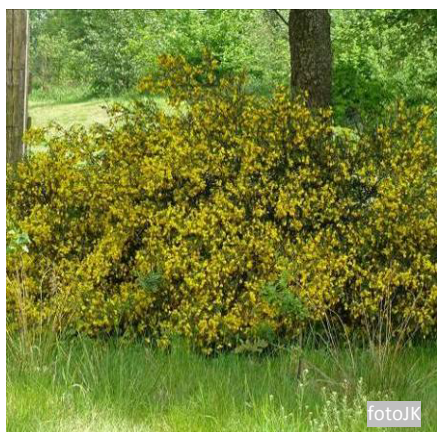
	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Noord	Midden
1	Grove den	<i>Pinus sylvestris</i>	x	x

§ 3.7: Struiken

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Noord	Midden
1	Struikhei	<i>Calluna vulgaris</i>	x	x
2	Rode kornoelje	<i>Cornus sanguinea</i>	x	
3	Hazelaar	<i>Corylus avellana</i>	x	
4	Meidoorn	<i>Crataegus spec.</i>	x	
5	Brem	<i>Cytisus scoparius</i>	x	
6	Stekelbrem	<i>Genista anglica</i>	x	
7	Vijfbladige wingerd	<i>Parthenocissus quinquefolia</i>	x	
8	Gewone vogelkers	<i>Prunus padus</i>	x	
9	Amerikaanse vogelkers	<i>Prunus serotina</i>	x	
10	Sleedoorn	<i>Prunus spinosa</i>	x	
11	Sporkenhout	<i>Rhamnus frangula</i>	x	x
12	Hondsroos	<i>Rosa canina</i>	x	
13	Gewone braam	<i>Rubus fruticosus</i>	x	x
14	Kruipwilg	<i>Salix repens</i>	x	
15	Gewone vlier	<i>Sambucus nigra</i>	x	
16	Gewone dophei	<i>Viburnum opulus</i>	x	
17	Kleine maagdenpalm	<i>Vinca minor</i>		x

§ 3.8: Loofbomen

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Noord	Midden
1	Zwarte els	<i>Alnus glutinosa</i>	x	
2	Ruwe berk	<i>Betula pendula</i>	x	x
3	Beuk	<i>Fagus sylvatica</i>	x	
4	Es	<i>Fraxinus excelsior</i>	x	
5	Zoete kers	<i>Prunus avium</i>	x	x
6	Zomereik	<i>Quercus robur</i>	x	x
7	Schietwilg	<i>Salix alba</i>	x	
8	Boswilg	<i>Salix caprea</i>	x	
9	Wilde lijsterbes	<i>Sorbus aucuparia</i>	x	

Brem (*Cytisus scoparius*)

Wilde lijsterbes (*Sorbus aucuparia*)

Hoofdtuk 4: Inventarisatie Fauna

§ 4.1: De inventarisatie Fauna omvat de volgende onderdelen:

- Bijvangst, geleedpotige dieren op pagina 16
- Inventarisatie Bosmieren op pagina 23
- Inventarisatie Libellen op pagina 25
- Inventarisatie Vlinders op pagina 30
- Inventarisatie Vissen op pagina 61
- Inventarisatie Amfibien en reptielen pagina 65
- Inventarisatie Vogels pagina 68
- Inventarisatie Vleermuizen op pagina 87

§ 4.2: Bijvangst, geleedpotige dieren

Jan Kersten en Riek van den Bosch

§ 4.2.1: Inleiding

Tijdens de nachtelijke inventarisaties, waarbij gebruik werd gemaakt van een gloeilamp en een wit laken om vooral nachtvlinders te lokken, werden ook andere dieren door het licht aangetrokken (zie foto pag. 38). Dit waren vooral insecten, maar ook 2 hooiwagens. De aandacht was hier niet speciaal op gericht, maar voor zover mogelijk zijn de verschillende soorten geteld en in tabellen vermeld.

Ook overdag is op de golfbaan, naar het voorkomen van deze dieren, niet speciaal onderzoek gedaan. Tijdens inventarisaties van andere organismen kwamen er toch een aantal in beeld die in onderstaande tabellen zijn opgenomen onder 2017. Aangenomen mag worden dat de hier vermelde soorten dan ook slechts een zeer klein deel vormen van de totaal aanwezige geleedpotigen op de golfbaan. Desondanks leek het zinvol de waargenomen soorten hier te vermelden zodat deze kennis niet verloren gaat.

Groene kikker (*Rana esculenta*)

§ 4.2.2: Klasse Spinachtigen (*Arachnida*)

§ 4.2.2.1: Orde Spinnen (*Araneae*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2017	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam.	Kruisspinachtigen	Araneidae								
1	Moerasyamaspin	Hypsosinga heri	x							
Fam.	??	Tetragnathidae								
2	Gewone strekspin	Tetragnatha extensa	x							

Moerasyamaspin (*Hypsosinga heri*)

Gewone strekspin (*Tetragnatha extensa*)

§ 4.2.2.2: Orde Hooiwagens (*Opiliones*)

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2017	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam. ??	Phalangiidae								
1 Gewone hooiwagen	Phalangium opilio	x						2	

§ 4.2.3: Klasse Insecten (*Hexapoda*)

§ 4.2.3.1: Orde Eendagsvliegen (*Ephemeroptera*)

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2017	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam. ??	Baetidae								
1 Tweevleugel	Cloeon dipterum					3		1	
Fam. Gewone eendagsvliegen	Ephemeridae								
2 ??	Ephemera glaucops				2	x	2		

§ 4.2.3.2: Orde Gaasvliegen (*Neuroptera*)

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2017	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam. Gaasvliegen	Chrysopidae								
1 Gewone gaasvlieg	Chrysopa perla								1
2 Goudoogje	Chrysoperla carnea				1	1		1	
Fam. Bruine gaasvliegen	Hemerobiidae								
3 ??	Micromus angulatus					1			

Micromus angulatus

Ephemera glaucops

§ 4.2.3.3: Orde Kevers (*Coleoptera*)

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2017	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam. Soldaatjes	Cantharidae								
1 ??	Cantharis cryptica				2				
2 Geel soldaatje	Cantharis livida		2		2				
3 ??	Cantharis pellucida		1						
4 ??	Cantharis rufa				2				
5 Rode weeschildkever	Rhagonycha fulva					1			
Fam. Loopkevers	Carabidae								
6 Roodpoothalmkruiper	Harpalus rufipes				1				
Fam. Boktorren	Cerambycidae								
7 Bruine grootoogboktor	Arhopalus rusticus					1			
8 Eiken-ruigsprietboktor	Exocentrus adspersus				1				

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2017	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
9	Kleine nevelvlekboktor	Leiopus femoratus				1				
10	??	Strangalia attenuata				1				
Fam.	Lieveheersbeestjes	Coccinellidae								
11	Tienvleklieveheersbeestje	Calvia decemguttata		x		2	1	1	x	1
12	Elfstippelig lieveheersbeestje	Coccinella undecimpunctata	x							
13	Aziatisch lieveheersbeestje	Harmonia axyridis	x	1		1	x	1	3	
Fam.	Bladhaantjes	Chrysomelidae								
14	Grote populierenhaan	Chrysomela populi	x							
Fam.	Snuitkevers	Curculionidae								
15	Kleine eikelboorder	Curculio glandium				1		1	5	
Fam.	Kniptorren	Elateridae								
16	Muisgrijze kniptor	Agrypnus murina				3				
	??	Melanotus villosus				1				
Fam.	Bloemweeschildkevers	Melyridae								
17	Dubbelgevlekte bastaardweeschildkever	Anthocomus fasciatus	x			1				
Fam.	Bladsprietkevers	Scarabaeidae								
18	??	Aphodius foetidus							1	
19	Meikever	Melolontha melolontha		1	1					
20	??	Serica brunna					1			
Fam.	Kortschildkevers	Staphylinidae								
21	??	Paederus fuscipes				1	1	1	1	
Fam.	Zwartlijven	Tenebrionidae								
22	Boletenzwartlijf	Diaperis boleti				1				
23	Ruigkever	Lagria hirta				1	x	1		
Fam.	Beenderknagers	Trogidae								
24	Ruwe beenderknager	Trox scaber							1	

Bruine grootoogboktor (*Arhopalus rusticus*)

Kleine eikelboorder (*Curculio glandium*)

Meikever (*Melolontha melolontha*)

Boletenzwartlijf (*Diaperis boleti*)

§ 4.2.3.4: Orde Sprinkhanen en krekels (*Orthoptera*)

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2017	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam. Krekels	Gryllidae								
1 Huiskrekel	<i>Acheta domesticus</i>							1	

§ 4.2.3.5: Orde Schietmotten (*Trichoptera*)

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2017	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam. ??	Goeridae								
1 ??	<i>Goera pilosa</i>		x	x					
Fam. ??	Leptoceridae								
2 ??	<i>Leptocerus tineiformis</i>				5				
3 ??	<i>Mystacides azurea</i>		x			x		1	
4 ??	<i>Mystacides longicornis</i>				x	x	x	x	x
5 ??	<i>Mystacides nigra</i>		x						
6 ??	<i>Oecetis lacustris</i>				2				
7 ??	<i>Oecetis ochracea</i>						5>	x	5
8 ??	<i>Triaenodes bicolor</i>					x			

Huiskrekel (*Acheta domesticus*)

Limnephilus elegans

Fam. Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2017	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam. ??	Limnephilidae								
9 ??	<i>Glyptotaelius pellucidus</i>				1				
10 ??	<i>Limnephilus elegans</i>							1	x
Fam. ??	Philopotamidae								
11 ??	<i>Philoptamus montanus</i>				1				
Fam. ??	Phryganeidae								
12 ??	<i>Agrypnia varia</i>					2	2		1
Fam. ??	Psychomyiidae								
13 ??	<i>Tinodes waeneri</i>								1

§ 4.2.3.6: Orde Vliegen en muggen (*Diptera*)

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2017	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam. Roofvliegen	Asilidae								
1 Eikenroofvlieg	<i>Neoitamus cyanurus</i>	x							
Fam. Zwarte vliegen	Bibionidae								
2 Kleine rouwvlieg	<i>Dilophus febrilis</i>							1	

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2017	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam. Stelmuggen	Limoniidae								
3 ??	Limonia spec.								1
4 ??	Phylidorea ferruginea				1				
Fam. Motmuggen	Psychodidae								
5 ??	Clogmia albipunctata							1	1
Fam. Drekvliegen	Scathophagidae								
6 Strontvlieg	Scathophaga stercoraria		x					x	
Fam. Zweefvliegen	Syrphidae								
7 Variabel elfje	Meliscaeva auricollis	x							
8 Hommelreus	Volucella bombylans	x							
Dazen	Tabanidae								
9 Kleine runderdaas	Tabanus bromius								
Fam. Viltvliegen	Therevidae								
10 Viltvlieg	Thereva nobilitata				1				
Fam. Langpootmuggen	Tipulidae								
11 ??	Nephrotoma quadristriata		x	2		1	5>	2	1
12 ??	Nephrotoma scurra							x	1
13 ??	Tipula lateralis							x	6
14 ??	Tipula paludosa		x		5	x			
15 ??	Tipula pierre						x	x	

Eikenroofvlieg (*Neoitamus cyanurus*)

Variabel elfje (*Meliscaeva auricollis*)

Hommelreus (*Volucella bombylans*)

Nephrotoma quadristriata

§ 4.2.3.7: Orde Vliesvleugeligen (*Hymenoptera*)

Nederlandse naam			Wetenschappelijke naam		2017	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Onder orde	Angeldragers		Aculeata									
Fam.	Bijen		Apidae									
1	Grijze zandbij		Andrena vaga		x							
2	Grote bladsnijder		Megachile willughbiella		x							
fam.	Plooiwleugelwespen		Vespidae									
3	Hoornaar		Vespa crabro		x					9		28
Onder orde	Sluipwespen		Parasitica									
Fam.	Gewone sluipwespen		Ichneumonidae									
4	??		Metopius fuscipennis			1						
5	??		Ophion luteus			x						
6	??		Ophion ventricosus			x		2		1	2	2
Onder orde	Bladwespen		Symphyta									
Fam.	Echte bladwespen		Tenthredinidae									
7	??		Allantus truncatus		x							

Grote bladsnijder (*Megachile willughbiella*)

Allantus truncatus

§ 4.2.3.8: Orde Snavelinsekten (*Hemiptera*)

Nederlandse naam			Wetenschappelijke naam		2017	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Onder orde	Cicaden		Auchenorrhyncha									
Fam.	Dwergcicaden		Cicadellidae									
1	Groene rietcicade		Cicadella viridis						1			
2	??		Iassus lanius						1		1	
Onder orde	Wantsen		Heteroptera									
Fam.	Kielwantsen		Acanthosomatidae									
3	Berkenkielwants		Elasmotethus interstinctus		x	1	1					
Fam.	Duikerwantsen		Corixidae									
4	??		Sigara striata					5		5>	2	
Fam.	Blindwantsen		Miridae									
5	??		Adelphocoris lineolatus								1	
6	??		Apolygus lucorum					x				

lassus lanio

Adelphocoris lineolatus

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2017	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
7	??	Deraeocoris lutescens					1			
8	Weidewants	Lygus pratensis							3	1
9	Behaarde wants	Lygus rugulipennis						5>		
10	??	Orthotylus marginalis			1	1			4	
11	??	Phoenicocoris obscurellus		1						
12	??	Psallus assimilis				2				
13	??	Psallus perrisi		2	1					
14	??	Rhabdomiris striatellus		1						
15	??	Stenodema calcarata				3	x	1		
16	??	Stenotus binotatus				1				
17	??	Trigonotylus ruficornis						4	x	1
Fam.	Sikkelwantsen	Nabidae								
18	??	Nabis ferus							x	1
Fam.	Schildwantsen	Pentatomidae								
19	Boswants	Pentatoma rufipes							5	6

Rhabdomiris striatellus

Nabis ferus

Stenotus binotatus

§ 4.2.3.9: Inventarisatie Bosmieren

Jo van Zanten

§ 4.2.3.9.1: Inleiding

De toestand van de bosmieren (*Formica spec.*) op de golfbaan is in 0217 weer opnieuw door de auteur onderzocht.

In vergelijking met 2016 kan het volgende worden opgemerkt:

- 5 mierenhopen waren verlaten of zelfs verdwenen
- Er waren ook 5 nieuwe hopen, zodat het aantal van 33 hopen gelijk gebleven is
- De nieuw gevestigde mierenhopen liggen bijna allemaal bij houtstapels of takkenbossen of rond een dode stam

Kale rode bosmier (*Formica polycтена*)

Van enkele hopen zijn foto's gemaakt waarmee eventueel de ontwikkeling van individuele hopen kan worden vergeleken in volgende jaren.

De mieren maken voor hun nesten opvallend vaak gebruik van het aanwezige dode hout, veel meer dan werd waargenomen in de bossen van de gemeente Someren waar de auteur ook al een aantal jaren bosmierenhopen in kaart brengt.

§ 4.2.3.9.2: De bosmierenhopen in tabel

In onderstaande tabel staan codes welke corresponderen met de intekening op de kaart op pag. 24 .

De inventarisatiedag was 22 september 2017 en het aantal actieve mierenhopen bedroeg 33.

Opmerking: Enkele nesten hadden satellithopen, deze zijn in de tabel aangegeven met: + n sat.

	Code	Nederlandse naam	Wetensch. naam	Opmerkingen
1	M06	Kale rode bosmier	Formica polycтена	Tussen bramen
2	M09	Kale rode bosmier	Formica polycтена	Verplaatste hoop, bosbodem + eik
3	M10	Kale rode bosmier	Formica polycтена	Verplaatste hoop, bosbodem + bladafval
4	M12	Kale rode bosmier + 2 sat.	Formica polycтена	Verplaatste hoop, bosbodem + dode berk
5	M18	Verlaten (was Kale rode bosmier)		
6	M19	Kale rode bosmier + 1 sat.	Formica polycтена	Op bosbodem, bij liggende stam
7	M23	Kale rode bosmier + 4 sat.	Formica polycтена	Tussen bramen
8	M27	Kale rode bosmier	Formica polycтена	Op bosbodem
9	M28	Kale rode bosmier	Formica polycтена	Op takkenbos, bij bramen
10	M32	Kale rode bosmier + 2 sat.	Formica polycтена	Verplaatste hoop, bramen
11	M34	Kale rode bosmier	Formica polycтена	Verplaatste hoop, bosbodem + bramen
12	M39	Kale rode bosmier	Formica polycтена	Rond boomstronk
13	M40	Behaarde rode bosmier	Formica rufa	In/op houtstapel
14	M42	Behaarde rode bosmier	Formica rufa	Bij takkenbos
15	M44	Kale rode bosmier	Formica polycтена	In/op houtstapel
16	M47	Kale rode bosmier	Formica polycтена	Tussen bramen
17	M49	Kale rode bosmier	Formica polycтена	Rond dode stam
18	M50	Kale rode bosmier + 4 sat.	Formica polycтена	Op bosbodem, bij liggende stam
19	M51	Kale rode bosmier + 1 sat.	Formica polycтена	Tegen stam
20	M52	Verlaten (was Kale rode bosmier)		
21	M55	Kale rode bosmier	Formica polycтена	Tussen bramen
22	M56	Kale rode bosmier, sat. van M57	Formica polycтена	Bij houtstapel
23	M57	Kale rode bosmier, sat. van M56	Formica polycтена	Bij houtstapel

	Code	Nederlandse naam	Wetensch. naam	Opmerkingen
24	M58	Kale rode bosmier	Formica polyctena	Bij takkenbos
25	M59	Verlaten (was Kale rode bosmier)		
26	M60	Kale rode bosmier	Formica polyctena	Tussen bramen
27	M61	Weg (was Kale rode bosmier)		
28	M62	Kale rode bosmier	Formica polyctena	Op bosbodem
29	M63	Kale rode bosmier	Formica polyctena	Op bosbodem, takkenhoop
30	M64	Weg (was Kale rode bosmier)		
31	M65	Kale rode bosmier	Formica polyctena	Bij dode berk + braam
32	M66	Behaarde rode bosmier	Formica rufa	Bij liggende stam
33	M67	Behaarde rode bosmier	Formica rufa	Op bosbodem, bij Am. eik
34	M68	Kale rode bosmier + 2 sat.	Formica polyctena	Tegen liggende boomstam
35	M69	Kale rode bosmier	Formica polyctena	Op bosbodem, takkenhoop
36	M70	Kale rode bosmier	Formica polyctena	In/rond houtstapel
37	M71	Kale rode bosmier	Formica polyctena	Op bosbodem
38	M72	Kale rode bosmier	Formica polyctena	Rond dode stam

§ 4.2.3.9.3: De mierenhopen ingetekend op kaart

Op het onderstaande kaartje zijn de mierenhopen die, op 22 september 2017, werden gevonden per GPS ingetekend en voorzien van een code die in de tabel is terug te vinden.

Hoop M 56

Hoop M 68

§ 4.2.3.10: Inventarisatie Libellen

Riek van den Bosch en Jan Kersten

§ 4.2.3.10.1: Inleiding

Evenals in 2016 is bij de inventarisatie van insecten de aandacht vooral naar libellen en vlinders uitgegaan. In tegenstelling tot de voorgaande jaren, toen steeds de hele golfbaan werd geïnventariseerd, zijn de inventarisaties in 2017 voornamelijk uitgevoerd in de vakken Noord, Weg en Tuin (zie Kaart pag.5). De reden hiertoe is, meer aandacht voor een kleiner oppervlak geeft een beter resultaat en fysiek is het minder belastend. Dit laatste vooral omdat het inventariseren van koudbloedige dieren als libellen, het beste resultaat geeft bij warm tot zeer warm weer.

De indruk bestaat dat 2017 voor insecten in het algemeen een slecht jaar was, lastige soorten zoals muggen, dazen en wespen waren er nauwelijks. Het voedsel van libellen bestaat uit allerlei andere insecten waardoor ze mogelijk beperkt waren in het aanbod. Mogelijk dat daardoor de aantallen dan ook klein waren.

Tot en met 2016 waren 30 soorten libellen bekend van de golfbaan. Het totaal aantal soorten waargenomen libellen in vak noord was met 20 niet hoog, maar aanzienlijk hoger dan de 7 soorten in 2016 in dit vak. Het verschil in werkwijze komt hiermee goed tot uiting. In de vakken weg en tuin werden geen libellen

Weidebeekjuffer (*Calopteryx splendens*), paring

waargenomen. Een biotoop zonder open water is voor libellen minder aantrekkelijk, maar kan om te fourageren en aan te sterken toch bruikbaar zijn.

Eeuwse Loop werden daarom ook steeds opgezocht. De soorten en aantallen libellen boven en in de directe nabijheid van water zijn apart genoteerd. De overige waarnemingen werden onder Vak genoteerd. In de voorbije winter zijn er enkele wateren bij gekomen welke (nog) niet van een nummer zijn voorzien. De daar aangetroffen libellen zijn eveneens onder Vak genoteerd.

De inventarisatierondes zijn van begin mei tot half september, bij geschikt weer, uitgevoerd. Hierdoor konden zowel vroege- als ook latere soorten worden genoteerd.

Platbuik (*Libellula depressa*) ♂, een pionier

§ 4.2.3.10.1.2: Werkwijze

Verspreid over het vak kunnen libellen worden aangetroffen, maar vooral op beschutte door, de zon beschenen, plaatsen en boven- en bij open water. Met in achtneming van de activiteiten van de golfers werden deze plaatsen dan ook opgezocht. Bij hogere temperaturen zijn vaak, boven en in de directe omgeving van open water, libellen actief in verband met de voortplanting. De verschillende poelen en de

Gewone oeverlibel (*Orthetrum cancellatum*) ♂

Azuurwaterjuffer (*Coenagrion puella*) ♂

§ 4.2.3.10.2: Libellen per inventarisatiedag

Opname 10-5-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Beek	Noord	Weg	Poel 1	Poel 2	Poel 3	Poel 5	Poel 13	Poel 14	Poel 15
Fam.	Korenbouten	Libellulidae											
1	Platbuik	Libellula depressa			2								

Opname 24-5-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Beek	Noord	Weg	Poel 1	Poel 2	Poel 3	Poel 5	Poel 13	Poel 14	Poel 15
Fam.	Waterjuffers	Coenagrionidae											
1	Koraaljuffer	Ceriagrion tenellum		1									
2	Azuurwaterjuffer	Coenagrion puella			4		7				11	1	
3	Lantaarntje	Ischnura elegans			1		13					4	1
Fam.	Korenbouten	Libellulidae											
4	Platbuik	Libellula depressa			3		1				1		1
5	Gewone oeverlibel	Orthetrum cancellatum			1								
Fam.	Breedscheenjuffers	Platycnemidae											
6	Blauwe breedscheenjuffer	Platycnemis pennipes					1						

Opname 31-5-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Beek	Noord	Weg	Poel 1	Poel 2	Poel 3	Poel 5	Poel 13	Poel 14	Poel 15
Fam.	Glazenmakers	Ashnidae											
1	Grote keizerlibel	Anax imperator		2	1		1	1			1	1	2
Fam.	Waterjuffers	Coenagrionidae											
2	Azuurwaterjuffer	Coenagrion puella		2	5		8	4		10	13	4	6
3	Koraaljuffer	Ceriagrion tenellum			1		2						
4	Lantaarntje	Ischnura elegans			5		6	1	6	7	2	10	3
5	Tengere grasjuffer	Ischnura pumilio			1							4	2
Fam.	Glanslibellen	Cordulidae											
6	Smaragdlibel	Cordulia aenea					1						
Fam.	Korenbouten	Libellulidae											
7	Platbuik	Libellula depressa		3	22		5	3	3	1	7	2	2
8	Viervlek	Libellula quadrimaculata			1		2	4	2		2		
9	Gewone oeverlibel	Orthetrum cancellatum		1	5		1	2	1		1		3
10	Bloedrode heidelibel	Sympetrum sanguineum						1					
Fam.	Breedscheenjuffers	Platycnemidae											
11	Blauwe breedscheenjuffer	Platycnemis pennipes		1	2		1			1	2		

Lantaarntje (*Ischnura elegans*) ♂

Blauwe breedscheenjuffer (*Platycnemis pennipes*) ♂

Opname 28-6-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Beek	Noord	Weg	Poel 1	Poel 2	Poel 3	Poel 5	Poel 13	Poel 14	Poel 15
Fam.	Waterjuffers	Coenagrionidae											
1	Azuurwaterjuffer	Coenagrion puella		1									
2	Lantaarntje	Ischnura elegans			3		2	1	1				
Fam.	Korenbouten	Libellulidae											
3	Gewone oeverlibel	Orthetrum cancellatum		1			1						

Opname 19-7-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Beek	Noord	Weg	Poel 1	Poel 2	Poel 3	Poel 5	Poel 13	Poel 14	Poel 15
Fam.	Glazenmakers	Aeshnidae											
1	Bruine glazenmaker	Aeshna grandis									1		
2	Grote keizerlibel	Anax imperator		2				1	1		1		
3	Paardenbijter	Aeshna mixta									1		
Fam.	Beekjuffers	Calopterygidae											
4	Weidebeekjuffer	Calopteryx splendens		1									
Fam.	Waterjuffers	Coenagrionidae											
5	Azuurwaterjuffer	Coenagrion puella		12					4		1		
6	Watersnuffel	Enallagma cyathigerum			1		2		2			5	
7	Kleine roodoogjuffer	Erythromma viridulum		7	1		3	1	1		1		
8	Lantaarntje	Ischnura elegans		8	1				1			3	
9	Tengere grasjuffer	Ischnura pumilio											1
Fam.	Korenbouten	Libellulidae											
10	Bloedrode heidelibel	Sympetrum sanguineum			1		1	1			4	1	
11	Platbuik	Libellula depressa					3	1	1				
12	Viervlek	Libellula quadrimaculata					1						
13	Gewone oeverlibel	Orthetrum cancellatum		5			6	5	6			2	1

Bruine glazenmaker (*Aeshna grandis*) ♂

Kleine roodoogjuffer (*Erythromma viridulum*) ♂

Opname 23-8-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Beek	Noord	Weg	Poel 1	Poel 2	Poel 3	Poel 5	Poel 13	Poel 14	Poel 15
Fam.	Glazenmakers	Aeshnidae											
1	Blauwe glazenmaker	Aeshna cyanea									1		
2	Bruine glazenmaker	Aeshna grandis						1	2				
3	Paardenbijter	Aeshna mixta		2	1		1	3	1		2	1	1

Opname 23-8-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Beek	Noord	Weg	Poel 1	Poel 2	Poel 3	Poel 5	Poel 13	Poel 14	Poel 15
Fam.	Waterjuffers	Coenagrionidae											
1	Koraaljuffer	Ceriagrion tenellum		1									
2	Azuurwaterjuffer	Coenagrion puella		1									
3	Kleine roodoogjuffer	Erythromma viridulum		3	1		1						
4	Lantaarntje	Ischnura elegans			18		7				1	2	21
Fam.	Pantserjuffers	Lestidae											
5	Gewone pantserjuffer	Lestes sponsa									1		
Fam.	Korenbouten	Libellulidae											
6	Gewone oeverlibel	Orthetrum cancellatum			3		2		2				
7	Bloedrode heidelibel	Sympetrum sanguineum		3	1				2		3		
8	Heidelibel	Sympetrum spec.		7	8			3	5		1	2	
9	Bruirode heidelibel	Sympetrum striolatum			3				1				

Opname 21-9-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Beek	Noord	Weg	Poel 1	Poel 2	Poel 3	Poel 5	Poel 13	Poel 14	Poel 15
Fam.	Glazenmakers	Aeshnidae											
1	Blauwe glazenmaker	Aeshna cyanea							1				
2	Paardenbijter	Aeshna mixta			5								1
Fam.	Waterjuffers	Coenagrionidae											
3	Watersnuffel	Enallagma cyathigerum					1					1	
4	Lantaarntje	Ischnura elegans										2	4
Fam.	Pantserjuffers	Lestidae											
5	Gewone pantserjuffer	Lestes sponsa											2
6	Tengere pantserjuffer	Lestes virens											2
Fam.	Korenbouten	Libellulidae											
7	Gewone overlibel	Orthetrum cancellatum			1								
8	Bloedrode heidelibel	Sympetrum sanguineum			1								
9	Hedelibel	Sympetrum spec.		4	20				3				
10	Bruirode heidelibel	Sympetrum striolatum			5								

Gewone pantserjuffer (*Lestes sponsa*) ♂

Bloedrode heidelibel (*Sympetrum sanguineum*) ♂

§ 4.2.3.10.3: Libellen totaalijst

Deze totaalijst is ten opzichte van 2016 gecorrigeerd. De Houtpantserjuffer (*Chalcolestes viridis*) stond twee keer vermeld, een keer onder de oude wetenschappelijke naam *Lestes viridis*.

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	2014	2015	2016	2017
1	Blauwe glazenmaker	<i>Aeshna cyanea</i>		x		x
2	Bruine glazenmaker	<i>Aeshna grandis</i>		x	x	x
3	Paardenbijter	<i>Aeshna mixta</i>	x	x	x	x
4	Grote keizerlibel	<i>Anax imperator</i>	x	x	x	x
5	Weidebeekjuffer	<i>Calopteryx splendens</i>	x	x	x	x
6	Koraaljuffer	<i>Ceriagrion tenellum</i>		x	x	x
7	Houtpantserjuffer	<i>Chalcolestes viridis</i>		x	x	
8	Azuurwaterjuffer	<i>Coenagrion puella</i>	x	x	x	x
9	Smaragdlibel	<i>Cordulia aenea</i>			x	
10	Vuurlibel	<i>Crocothemis erytraea</i>		x		
11	Watersnuffel	<i>Enallagma cyathigerum</i>	x		x	x
12	Kanaaljuffer	<i>Erythromma lindenii</i>			x	
13	Grote roodoogjuffer	<i>Erythromma najas</i>			x	
14	Kleine roodoogjuffer	<i>Erythromma viridulum</i>		x	x	x
15	Lantaarntje	<i>Ischnura elegans</i>	x	x	x	x
16	Tengere grasjuffer	<i>Ischnura pumilio</i>		x	x	x
17	Gewone pantserjuffer	<i>Lestes sponsa</i>			x	x
18	Tengere pantserjuffer	<i>Lestes virens</i>	x		x	x
19	Noordse witsnuitlibel	<i>Leucorrhinia rubicunda</i>			x	
20	Platbuik	<i>Libellula depressa</i>		x	x	x
21	Viervlek	<i>Libellula quadrimaculata</i>		x	x	x
22	Gewone overlidel	<i>Orthetrum cancellatum</i>	x	x	x	x
23	Blauwe breedscheenjuffer	<i>Platycnemis pennipes</i>		x	x	x
24	Vuurjuffer	<i>Pyrrhosoma nymphula</i>		x	x	
25	Bruine winterjuffer	<i>Sympecma fusca</i>			x	
26	Zwarte heidelibel	<i>Sympetrum danae</i>	x		x	
27	Zwervende heidelibel	<i>Sympetrum fonscolombii</i>		x		
28	Bloedrode heidelibel	<i>Sympetrum sanguineum</i>		x	x	x
29	Bruinrode heidelibel	<i>Sympetrum striolatum</i>		x	x	x
30	Steenrode heidelibel	<i>Sympetrum vulgatum</i>	x	x	x	x

Vuurjuffer (*Pyrrhosoma nymphula*), paring ♂ en ♀

Grote keizerlibel (*Anax imperator*) ♀, eiafzetting

§ 4.2.3.11: Inventarisatie Vlinders

Jan Kersten en Riek van den Bosch

§ 4.2.3.11.1: Inleiding

Evenals in 2016 is bij de inventarisatie van insecten de aandacht vooral naar vlinders en libellen uitgegaan. In tegenstelling tot de voorgaande jaren, toen steeds de hele golfbaan bezocht werd, is de inventarisatie in 2017 uitgevoerd in de vakken noord, weg en tuin (zie kaart pag.5). De reden hiertoe is, meer aandacht voor een kleiner oppervlak geeft een beter resultaat en

Koninginnenkruid (*Eupatorium cannabinum*), een goede drachtplant voor vlinders, maar werd nauwelijks bezocht

fysiek is het minder belastend. Dit laatste vooral omdat dagvlinders

inventariseren het beste resultaat geeft bij warm tot zeer warm weer. De indruk bestaat dat 2016 voor insecten in het algemeen een slecht jaar was, lastige soorten zoals muggen, dazen en wespen waren er nauwelijks. Voor de vlinders tekende zich dit af doordat er in 2017 in de tuin in drie dagen 42 vlinders zijn geteld tegen 103 in vier dagen in 2016 (zie tabel pag. 31). Ook werd er op de vele, in sommige jaren door vlinders drukbezochte, drachtplanten op de golfbaan door vlinders nauwelijks gefoerageerd.

Het totaal aantal waargenomen soorten vlinders op de golfbaan was tot en met 2016 echter aanzienlijk lager met 103 soorten tegen 296 einde 2017 (zie de tabel op pag. 31 en het totaaloverzicht op pag. 50). Het grote verschil is vooral het gevolg van een aantal nachtelijke inventarisaties die in 2017 zijn uitgevoerd.

Rozenblaadje (*Miltchrista miniata*)

§ 4.2.3.11.1.1: Veranderd inzicht en wijziging verslag 2016

Tijdens een nadere bestudering van het verslag 'Inventarisatie Flora en Fauna in 216 op Golfbaan het Woold' bleken voor het totaal aantal waargenomen vlinders twee verschillende getallen te staan vermeld, 106 op pag. 34 en 105 op pag. 46. Ook worden in dit verslag de Gewone bandspanner en de Walstrobandspanner (*Epirrhoe alternata* en *E. galiata*) vermeld op pag. 42. Naar vernieuwd inzicht is dit één soort en wel de Gewone bandspanner. De waarneming van het Heideblauwtje (*Plebejus argus*) op 4-7-2014 is als gevolg van huidige inzichten uit de lijst verwijderd. Het totaal aantal komt daardoor op 103 soorten tot en met 2016. Op pag. 43 staat de Geelvlek wortelmot (*Dichrorampha flavidorsana*) bij de familie van de Uilen (*Noctuidae*) geplaatst, maar deze vlinder hoort thuis in de familie Bladrollers (*Tortricidae*) op pag. 46.

Gewone bandspanner (*Epirrhoe alternata*)

Geelvlek wortelmot (*Dichrorampha flavidorsana*)

§ 4.2.3.11.2: Totaaloverzicht van vlinderwaarnemingen op golfbaan het Woold

Deelgroep	Tot en met 2016	Overdag 2017	'S nachts 2017	Tot en met 2017
Dagvlinders	23	16	0	23
Nachtvinders	35	14	133	142
Microvlinders	45	19	111	131
Totaal aantal soorten	103	49	244	296

§ 4.2.3.11.3: Vlinderinventarisatie overdag

§ 4.2.3.11.4: Inleiding

In totaal zijn op zeven dagen vlinders geïnventariseerd met een hoogste score van 35 soorten op een dag. Totaal werden 49 soorten genoteerd waarvan 16 tot de dagvlinders worden gerekend, 14 tot de nachtvinders en 19 tot microvlinders (zie tabel hierboven). Deze aantallen zeggen weinig van het totaal aantal aanwezige soorten nacht- en microvlinders in het vak, wel geven ze een indruk van de algemeenheid van voorkomen op de betreffende dag.

Veel microvlinders zijn zo klein dat ze in het veld nauwelijks te herkennen zijn en dat maakt het tellen lastig. Vandaar dat, indien mogelijk, foto's gemaakt werden zodat ze thuis gedetermineerd konden worden. Van de koolwitjes konden drie soorten herkend worden, maar de meeste exemplaren toonden zich niet zodanig dat de exacte soort te bepalen was. Omdat ze mogelijk ook tot verschillende genera horen worden ze in de tabellen vermeld als 'koolwitje'. Bij het totaal aantal waargenomen soorten zijn ze niet mee gerekend. Het Icarusblauwtje (*Polyommatus icarus*) lijkt zich ten opzichte van 2016 weer aardig hersteld te hebben. Op vijf dagen zijn totaal 79 exemplaren geteld en dit alleen in Vak Noord.

§ 4.2.3.11.4.1: Werkwijze

De gevolgde routes die werden gelopen werden steeds bepaald door de, voor vlinders meest geschikte plaatsen te bezoeken met in achtneming van de aanwezige golfers.

§ 4.2.3.11.4.2: De tabellen

Een x in de tabellen staat voor waarneming, maar het aantal is onbekend. Een getal in de tabellen staat voor het minimum aantal van een waargenomen soort op betreffende datum. De * in de tabellen staat voor een door een soortspecialist van Telmee gevalideerde waarneming.

§ 4.2.3.11.5: Vlinders in de tuin in 2016 en 2017

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam		Tuin in 2016 in 4 dagen		Tuin in 2017 in 3 dagen
1	Kleine vos	Aglais urticae	1	4	1	1
2	Landkaartje	Araschnia levana	2	1	2	3
3	Gamma-uil	Autographa gamma	3	5		
4	Citroenvlinder	Gonepteryx rhamni	4	15	3	7
5	Dagpauwoog	Inachis io	5	18	4	9
6	Kleine vuurvlinder	Lycaena phlaeas			5	1
7	Bont zandoogje	Pararge aegeria			6	2
8	Koolwitje	Pieridae	6	6	7	5
9	Groot koolwitje	Pieris brassicae	7	16	8	5
10	Klein geaderd witje	Pieris napi	8	6		
11	Gehakkelde aurelia	Polygonia c-album	9	1		
12	Oranje zandoog	Pyronia tithonus	10	8	9	2
13	Atalanta	Vanessa atalanta	11	15	10	7
14	Distelvlinder	Vanessa cardui	12	8		
		Totaal	13	103	10	42

§ 4.2.3.11.6: Vlinders per inventarisatiedag

Opname 10-5-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Noord	Weg
Fam.	Spanners	Geometridae			
	Gewone bandspanner	Epirrhoe alternata		1	
1	Zuringspanner	Lythria cruentaria		2	
Fam.	Blauwtjes en vuurvinders	Lycaenidae			
2	Kleine vuurvinder	Lycaena phlaeas		2	
Fam.	Schoenlappers, Parelmoervlinders en Zandoogjes	Nymphalidae			
3	Landkaartje	Araschnia levana		1	
4	Hooibeestje	Coenonympha pamphilus		1	
5	Dagpauwoog	Inachis io		1	
6	Bont zandoogje	Pararge aegeria		1	
Fam.	Witjes	Pieridae			
7	koolwitje	Pieris spec.		3	
Fam.	Zakjesdragers	Psychidae			
8	Gewone zakdrager	Psyche casta		1	

Kleine vuurvinder (*Lycaena phlaeas*)

Hooibeestje (*Coenonympha pamphilus*)

Opname 24-5-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Noord	Weg
Fam.	Eenstaartjes	Drepanidae			
1	Berkeneenstaart	Drepana falcata		1	
2	Zuringspanner	Lythria cruentaria		x	
3	Lieveling	Timandra comae		1	
Fam.	Blauwtjes en vuurvinders	Lycaenidae			
4	Kleine vuurvinder	Lycaena phlaeas		1	
5	Icarusblauwtje	Polyommatus icarus		3	
Fam.	Uilen	Noctuidae			
6	Stro-uiltje	Rivula sericealis		1	
Fam.	Schoenlappers, Parelmoervlinders en Zandoogjes	Nymphalidae			
7	Landkaartje	Araschnia levana		4	
8	Hooibeestje	Coenonympha pamphilus		4	
9	Dagpauwoog	Inachis io		1	
10	Bont zandoogje	Pararge aegeria		27	
11	Atalanta	Vanessa atalanta		1	

Opname 24-5-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Noord	Weg
Fam.	Witjes	Pieridae			
12	Citroenvlinder	Gonepteryx rhamni		1	
13	koolwitje	Pieris spec.		x	
Fam.	Zakjesdragers	Psychidae			
14	Gewone zakdrager	Psyche casta		x	

Berkeneenstaart (*Drepana falcatoria*)

Landkaartje (*Araschnia levana*), voorjaarsvorm

Opname 31-5-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Noord	Weg
Fam.	??	Erebidae			
1	Witte tijger	Spilosoma lubricipeda		1	
Fam.	Glittermotten	Choreutidae			
2	Brandnetelmot	Anthophila fabriciana		3	
Fam.	Grasmotten	Crambidae			
3	Lisdoddesnuitmot	Calamotropha paludella		3	
4	Kroosvlindertje	Cataclysta lemnata		18	
5	Gewone grasmot	Chrysoteuchia culmella		1	
6	Zilverstreepgrasmot	Crambus pascuella		5	
7	Bleke grasmot	Crambus perlella		9	
8	Streepjesgrasmot	Crambus pratella		18	
9	Egelskopmotje	Nymphula nitidulata		2	
Fam.	Eenstaartjes	Drepanidae			
10	Berkeneenstaart	Drepana falcatoria		1	
Fam.	Spanners	Geometridae			
11	Witte grijsbandspanner	Cabera pusaria		8	
12	Gestreepte goudspanner	Campptogramma bilineata		4	
13	Gewone heispanner	Ematurga atomaria		1	
14	Gewone bandspanner	Epirrhoe alternata		5	
15	Lieveling	Timandra comae		1	
Fam.	Dikkopjes	Hesperiidae			
16	Groot dikkopje	Ochlodes sylvanus		1	
Fam.	Blauwtjes en vuurvinders	Lycaenidae			
17	Icarusblauwtje	Polyommatus icarus		12	

Opname 31-5-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Noord	Weg
Fam.	Uilen	Noctuidae			
18	Gamma-uil	Autographa gamma		1	
19	Stro-uiltje	Rivula sericealis		8	
20	Zilverstreep	Deltote bankiana		17	
Fam.	Schoenlappers, Parelmoervlinders en Zandoogjes	Nymphalidae			
21	Kleine vos	Aglais urticae		6	
22	Hooibeestje	Coenonympha pamphilus		10	
23	Bont zandoogje	Pararge aegeria		20	
Fam.	Witjes	Pieridae			
24	Citroenvlinder	Gonepteryx rhamni		1	
25	Groot koolwitje	Pieris brassicae		1	
26	Klein geaderd witje	Pieris napi		2	
Fam.	Zakjesdragers	Psychidae			
27	Gewone zakdrager	Psyche casta		25	
Fam.	Vedermotten	Pterophoridae			
28	Sneeuwwitte vedermot	Pterophorus pentadactyla		1	
Fam.	Bladrollers	Tortricidae			
29	Kommabladerroller	Aethes smeathmanniana		1	
30	Gewone biesbladroller	Bactra lancealana		25	
31	Brandnetelbladroller	Celypha lacunana		15	
32	Sergeant-majoortje	Grapholita compositella		1	
33	Eikenbladroller	Tortrix viridana		1	
Fam.	Stippelmotten	Yponomeutidae			
34	Vogelkersstippelmot	Yponomeuta evonymella		rups	
35	Meidoornstippelmot	Yponomeuta padella		rups	

Bont zandoogje (*Pararge aegeria*)

Sneeuwwitte vedermot (*Pterophorus pentadactyla*)

Opname 28-6-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Noord	Weg
Fam.	??	Erebidae			
1	Phegeavlinder	Amata phegea		1	1
Fam.	Grasmotten	Crambidae			
2	Gewone grasmot	Chrysoteuchia culmella		10	
3	Zilverstreepgrasmot	Crambus pascuella		x	
4	Bleke grasmot	Crambus perlella		10	

Opname 28-6-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Noord	Weg
Fam.	Spanners	Geometridae			
5	Gewone bandspanner	Epirrhoe alternata		2	
6	Bosspanner	Scopula immutata		5	
7	Lieveling	Timandra comae		2	
Fam.	Uilen	Noctuidae			
8	Gamma-uil	Autographa gamma		x	
9	Zilverstreep	Deltote bankiana		x	
Fam.	Schoenlappers, Parelmoervlinders en Zandoogjes	Nymphalidae			
10	Koevinkje	Aphantopus hyperantus		x	1
11	Oranje zandoog	Pyronia tithonus		x	
Fam.	Witjes	Pieridae			
12	koolwitje spec.	??		3	
13	Groot koolwitje	Pieris brassicae		1	
14	Klein geaderd witje	Pieris napi		1	

Zilverstreep (*Deltote bankiana*)

Blauwooggrasmot (*Agriphila straminella*)

Opname 19-7-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Noord	Weg
Fam.	??	Erebidae			
1	Phegeavlinder	Amata phegea		1	
Fam.	Blauwtjes en vuurvlinders	Lycaenidae			
2	Icarusblauwtje	Polyommatus icarus		50	
3	Kleine vuurvlinder	Lycaena phlaeas	1		
Fam.	Grasmotten	Crambidae			
4	Blauwooggrasmot	Agriphila straminella		50	
5	Gewone grasmot	Chrysoteuchia culmella		50	
Fam.	Schoenlappers, Parelmoervlinders en Zandoogjes	Nymphalidae			
6	Kleine vos	Aglais urticae	1		
7	Koevinkje	Aphantopus hyperantus		1	
8	Landkaartje	Araschnia levana	1		
9	Hooibeestje	Coenonympha pamphilus		10	
10	Dagpauwoog	Inachis io	8		
11	Bont zandoogje	Pararge aegeria		5	
12	Oranje zandoog	Pyronia tithonus	2	50	

Opname 19-7-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Noord	Weg
Fam.	Spanners	Geometridae			
13	Gewone heispanner	Ematurga atomaria		1	
14	Gewone bandspanner	Epirrhoe alternata		3	
15	Zuringspanner	Lythria cruentaria		3	
16	Lieveling	Timandra comae		1	
Fam.	Spinners	Lasiocampidae			
17	Plakker	Lymantria dispar			ei
Fam.	Witjes	Pieridae			
18	koolwitje spec.	??		5	
19	Citroenvlinder	Gonepteryx rhamni	5	2	1
20	Groot koolwitje	Pieris brassicae	2	4	
21	Klein geaderd witje	Pieris napi		1	

Gewone heispanner (*Ematurga atomaria*)

Plakker (*Lymantria dispar*), rups

Opname 23-8-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Noord	Weg
Fam.	Grasmotten	Crambidae			
1	Blauwooggrasmot	Agriphila straminella		x	
2	Variabele grasmot	Agriphila tristella		x*	
3	Kroosvlindertje	Cataclysta lemnata		5	
4	Weegbreemot	Pyrausta despicata		1*	
Fam.	Spanners	Geometridae			
5	Witte grijsbandspanner	Cabera pusaria		2	
6	Gewone bandspanner	Epirrhoe alternata		3	
7	Lieveling	Timandra comae		6	
Fam.	Blauwtjes en vuurvinders	Lycaenidae			
8	Boomblauwtje	Celastrina argiolus		1	
9	Kleine vuurvinder	Lycaena phlaeas		2	
10	Icarusblauwtje	Polyommatus icarus		10	
Fam.	Schoenlappers, Parelmoervlinders en Zandoogjes	Nymphalidae			
11	Landkaartje	Araschnia levana	2	3	
12	Hooibeestje	Coenonympha pamphilus		26	
13	Dagpauwoog	Inachis io	1		
14	Bont zandoogje	Pararge aegeria		3	1
15	Oranje zandoog	Pyronia tithonus		1	
16	Atalanta	Vanessa atalanta		3	
17	Distelvlinder	Vanessa cardui		1	

Opname 23-8-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Noord	Weg
Fam.	Witjes	Pieridae			
18	koolwitje spec.	??	3	25	1
19	Citroenvlinder	Gonepteryx rhamni	2		
20	Groot koolwitje	Pieris brassicae		4	
21	Klein geaderd witje	Pieris napi		2	
Fam.	Bladrollers	Tortricidae			
22	Brandnetelbladroller	Celypha lacunana		1	

Weegbreemot (*Pyrausta despicata*)

Klein geaderd witje (*Pieris napi*)

Opname 21-9-17	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Tuin	Noord	Weg
Fam.	Grasmotten	Crambidae			
1	Kroosvlindertje	Cataclysta lemnata		1	
Fam.	Blauwtjes en vuurvinders	Lycaenidae			
2	Kleine vuurvlinder	Lycaena phlaeas		24	
3	Icarusblauwtje	Polyommatus icarus		4	
Fam.	Uilen	Noctuidae			
4	Gamma-uil	Autographa gamma		1	
Fam.	Tandspinnners	Notodontidae			
5	Wapendrager	Phalera bucephala		1	
Fam.	Schoenlappers, Parelmoervlinders en Zandoogjes	Nymphalidae			
6	Dagpauwoog	Inachis io		3	
7	Bont zandoogje	Pararge aegeria	2	4	
8	Atalanta	Vanessa atalanta	7	2	
Fam.	Witjes	Pieridae			
9	koolwitje spec.	??	2	3	
10	Citroenvlinder	Gonepteryx rhamni		1	
11	Klein koolwitje	Pieri rapae		1	
12	Groot koolwitje	Pieris brassicae	3		

§ 4.2.3.11.5: Nachtelijke inventarisaties

§ 4.2.3.11.5.1: Inleiding

Naast de activiteiten overdag is ook in zeven nachten onderzoek gedaan naar het voorkomen van vlinders op de golfbaan. Dit is gedaan met behulp van kunstlicht om daarmee vlinders te lokken. Ondanks dat niet alle nacht- en microvlinders door licht aangetrokken worden blijkt deze methode toch zeer effectief te werken. De hoogste score, met 147 gedetermineerde soorten insecten waarvan 113 vlinders, was in de nacht van 19 op 20 juni ruim driemaal zohoog dan de hoogste dagscore in 2017. De andere nachten brachten minder soorten naar het licht, maar toch nog alleszins de moeite waard.

Indrukwekkend waren de vier soorten Pijlstaart (*Sphingidae*) door hun grootte, maar ook hun fraaie kleuren. De meest bijzondere soorten die zich presenteerden waren wel het Espenblad (*Phyllodesma tremulifolium*) en de Prachtmot (*Oncocera semirubella*). Van deze laatste leven de rupsen vooral op rolklaver (*Lotus spec.*), een plant die op de golfbaan in groten getale aanwezig is. De Prachtmot wordt vooral in Zuid-Limburg waargenomen (info Waarneming.NL).

Opstelling van een wit laken met een gloeilamp

§ 4.2.3.11.5.1.1: Werkwijze

Een gloeilamp werd opgehangen voor een wit laken waar vlinders, maar ook andere insecten, door aangetrokken werden (zie foto). Eén keer is 's avonds een val opgesteld waarbij een gloeilamp ook een belangrijke rol speelde. Het resultaat kon de volgende morgen opgemaakt worden. De ervaringen met het laken gaven echter zoveel meer resultaat dat van verder gebruik van de val is afgezien.

De plaats waar de val stond opgesteld is het nieuwe paviljoen in Vak West. De plaatsen waar het laken stond opgesteld was twee maal in Vak Zuid bij de tee van hole 1, drie maal in Vak West bij het toilethuisje en één maal in Vak Noord bij de put van hole 9.

Tijdens de inventarisaties werd, voor zover mogelijk, een telling bijgehouden van de individuen per soort en de meesten zijn op foto vastgelegd voor determinatie thuis en validering door soortspecialisten van Telmee.

Prachtmot (*Oncocera semirubella*), een bijzondere microvlinder

§ 4.2.3.11.5.2: Microvlinders, nachtwaarnemingen

§ 4.2.3.11.5.2.1: Inleiding

De benaming microvlinders, of vaak kortweg als micro's aangeduid, is om praktische redenen ontstaan. Bij onderzoek aan een zo grote groep van insecten is het in de praktijk makkelijk om ze in groepen in te delen.

De meeste microvlinders zijn klein met meestal een voorvleugellengte van minder dan 10 mm, maar een aantal soorten is aanzienlijk groter dan de kleinste nachtvlinders. De scheidslijn wordt dan ook bepaald op basis van familie. Een aantal vlinderfamilies die volgens de wetenschap als minder hoog ontwikkeld geacht worden vormen de groep van de z.g. 'microvlinders'. Algemene uiterlijke kenmerken van microvlinders zijn nauwelijks te geven, mede door de

Buxusmot (*Cydalima perspectalis*), een grote microvlinder

grote diversiteit binnen deze groep. Met de toegevoegde foto's wordt een beeld gegeven van de grote variatie binnen deze groep vlinders.

Totaal zijn 111 soorten microvlinders aangetrokken door een gloeilamp voor een wit laken en genoteerd.

§ 4.2.3.11.5.2.1.1: Werkwijze

De meeste microvlinders zijn s' nachts op het laken waargenomen, op foto vastgelegd en voor zover mogelijk geteld. Thuis konden ze dan, uit vergroot, bekeken en gedetermineerd worden. Overdag zijn ook, deels andere, microvlinders waargenomen. Validering door een soortspecialist van Telmee, waar een groot aantal foto's naar zijn toegestuurd, bleek daarbij van belang.

§ 4.2.3.11.5.2.1.2: De tabellen

Een x in de tabellen staat voor waarneming, maar het aantal is onbekend. Vaak was het, op beide zijden van het laken, zo druk met allerlij door elkaar fladderende vlinders en ook andere insecten dat het niet mogelijk was om ze allen te tellen.

Een getal in de tabellen staat voor het minimum aantal van een waargenomen soort op betreffende datum.

De * in de tabellen staat voor een door een soortspecialist van Telmee gevalideerde waarneming.

§ 4.2.3.11.5.2.2: Microvlinders, nachtwoarnemingen in tabellen

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam. Dominomotten	Autostichidae							
1 Zwaveldominomot	<i>Oegoconia caradjai</i>				1*			
Fam. Kokermotten	Coleophoridae							
2 Witte wilgenkokermot	<i>Coleophora albidella</i>			1				
3 Metaalkokermot	<i>Coleophora alcyonipennella</i>						2	
4 Andoornkokermot	<i>Coleophora lineolea</i>			1				
5 Gewone eikenkokermot	<i>Coleophora lutipennella</i>		x	3*				
6 ??	<i>Coleophora spec.</i>			1				
Fam. Prachtmotten	Cosmopterigidae							
7 Lisdoddeveertje	<i>Limnaecia phragmitella</i>			1*	2*			

Zwaveldominomot (*Oegoconia caradjai*)

Lisdoddeveertje (*Limnaecia phragmitella*)

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam. Grasmotten	Crambidae							
8 Duikermot	<i>Acentria ephemerella</i>					5*	x*	
9 Gepijlde grasmot	<i>Agriphila geniculea</i>						x*	2*
10 Witlijngrasmot	<i>Agriphila latistria</i>						1*	2*
11 Blauwooggrasmot	<i>Agriphila straminella</i>					3*		
12 Variabele grasmot	<i>Agriphila tristella</i>						3*	x*
13 Gewone coronamot	<i>Anania coronata</i>	1*	1					

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
14	Salielichtmot	Anania verbasalis					1*		
15	Lisdoddesnuitmot	Calamotropha paludella			2*		1*	x	
16	Kroosvlindertje	Cataclysta lemnata	x	1				x*	
17	Drietandvlakjesmot	Catoptria falsella						1*	1*
18	Smalle- / Brede vlakjesmot	Catoptria osthelderi / C. permutatellus	1	1	2				
19	Egale vlakjesmot	Catoptria pinella			1*	1			
20	Zwartbruine vlakjesmot	Catoptria verellus		1	2*	x*		x	
21	Rietmot	Chilo phragmitella			x*			1*	
22	Gewone grasmot	Chrysoteuchia culmella		1*	x*	x*			
23	Zilverstreepgrasmot	Crambus pascuella			1*				
24	Bleke grasmot	Crambus perlella		1	1*				
25	Streepjesgrasmot	Crambus pratella	2*						
26	Buxusmot	Cydalima perspectalis							x*
27	Liesgrassnuitmot	Donacaula forficella			1				
28	Moerasgranietmot	Eudonia pallida						x*	3*

Smalle/Brede vlakjesmot
(*Catoptria osthelderi* / *C. permutatellus*)

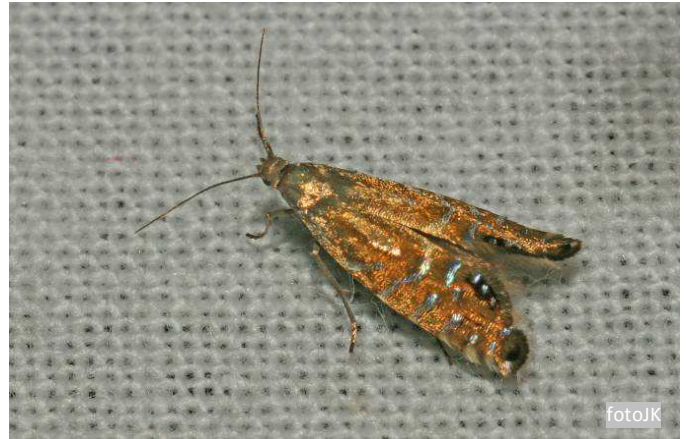
Zilverstreepgrasmot (*Crambus pascuella*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
29	Roomkleurige granietmot	Eudonia truncicolella	2				1*	1*	1
30	Bonte brandnetelmot	Eurrhynx hortulata			2	1			
31	Krabbescheervlinder	Parapoynx stratiotata						x*	
32	Oranjebruine grasmot	Pediasia contaminella							2*
33	Baardsnuitmot	Platytes alpinella				2*			
34	Parelmoermot	Pleuroptya ruralis				3*			
35	Weegbreemot	Pyrausta despicata					1*		
36	Vroege granietmot	Scoparia ambigua	x*						
Fam.	Tastermotten	Gelechiidae							
37	Sikkelpalpmot	Anacampsis blattariella				x			
38	Zuringpalpmot	Aroga velocella				2*			
39	Puntvleugelpalpmot	Brachmia blandella			1*				
40	Witte mospalpmot	Bryotropha similis				1			
41	Oranje mospalpmot	Bryotropha terrella				1			
42	Dennenlotmot	Exoteleia dodecella	x						
43	Bandpalpmot	Syncopacma larseniella			1	x			
44	Maanpalpmot	Teleiodes luculella	1*		1				
45	Fraaie korreelpalpmot	Teleiopsis diffinis							1

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam. Parelmotten	Glyphipterigidae							
46 Grote parelmot	<i>Glyphipterix thrasonella</i>			5*				
Fam. Mineermotten	Gracillariidae							
47 Eikenstelmtot	<i>Caloptilia robustella</i>					1	1*	
48 Paardenkastanjemineermot	<i>Cameraria ohridella</i>						1*	
49 Witte eikenvouwmot	<i>Phyllonorycter harrisella</i>						1*	
50 Berkenvouwmot	<i>Phyllonorycter ulmifoliella</i>						1*	

Puntvleugelpalpmot (*Brachmia blandella*)

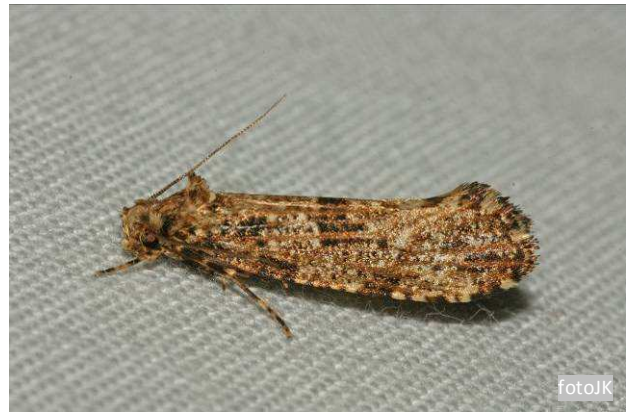

Grote parelmot (*Glyphipterix thrasonella*)

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam. Sikkelmotten	Oecophoridae							
51 Grote mosboorder	<i>Batia lambdella</i>					1*		
52 Zwamboorder	<i>Crassa unitella</i>			1*	1			
53 Bruine huismot	<i>Hofmannophila pseudospretella</i>							1
Fam. Vuurmotten	Peleopodidae							
54 Vuurmot	<i>Carcina quercana</i>					1*	3*	3*
Fam. Koolmotten	Plutellidae							
55 Koolmotje	<i>Plutella xylostella</i>			1*				
Fam. Vedermotten	Pterophoridae							
56 Dwergvedermot	<i>Adaina microdactyla</i>			x				
57 Windevedermot	<i>Emmelina monodactyla</i>			2*	1*			
58 Sneeuw witte vedermot	<i>Pterophorus pentadactyla</i>	1*						
Fam. Snuitmotten	Pyralidae							
59 Rode eikenlichtmot	<i>Acrobasis tumidana</i>			x		3*	5*	
60 Pinguinlichtmot	<i>Aglossa pinguinalis</i>				1			
61 Egale sparappelboorder	<i>Dioryctria sylvestrella</i>				2			
62 Armbandmot	<i>Elegia similella</i>	1	1					
63 Strooiselmot	<i>Endotricha flammealis</i>			2	x	2*		
64 Tweelijnmot	<i>Hypsopygia glaucinalis</i>						x*	1*
65 Prachtmot	<i>Oncocera semirubella</i>						1*	
66 Eikenlichtmot	<i>Phycita roborella</i>			x*	2*			
67 Pinokkiomot	<i>Synaphe punctalis</i>				2*			
Fam. Echte motten	Tineidae							
68 Elfenbankjesmot	<i>Morophaga choragella</i>						2*	

Rode eikenlichtmot (*Acrobasis tumidana*)

Elfenbankjesmot (*Morophaga choragella*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam.	Bladrollers	Tortricidae							
69	Lichte boogbladroller	Acleris ferrugana			1*				
70	Vruchtbladroller	Adoxophyes orana	2*				x*		
71	Kommablادroller	Aethes smeathmanniana					1		
72	Zonnesproetbladroller	Aleimma loeflingiana		1*	1*				
73	Oranje haakbladroller	Ancylis mitterbacheriana	1*	1					
74	Bruine haakbladroller	Ancylis tineana						1*	
75	Wilgenmarmerbladroller	Apotomis capreana			x*				
76	Fraaie dennenbladroller	Archips oporana			1*				
77	Grote appelbladroller	Archips podana			x			1*	
78	Gevlamde bladroller	Archips xylosteana		1	3				
79	Gewone biesbladroller	Bactra lancealana	3*		1*		4*		
80	Brandnetelbladroller	Celypha lacunana	x*					1	
81	Smallijnbladroller	Celypha rufana			1*				
82	Reuzenbladroller	Choristoneura hebenstreitella			2				
83	Koolbladroller	Clepsis spectrana	1*	1*			5*	1*	
84	Blauwe distelbladroller	Cochylis dubitana							1*
85	Vroege dwergbladroller	Cochylis nana	x*						
86	Gewone spiegelmot	Cydia splendana			1	x*		1*	
87	Zomerbladroller	Ditula angustiorana			1*				
88	Hoefijzermot	Epiblema foenella					1*		
89	Witte oogbladroller	Epinotia bilunana	4*						
90	Dennenoogbladroller	Epinotia rubiginosana	2						
91	Distelknoopvlekje	Eucosma cana			1				

Fraaie dennenbladroller (*Archips oporana*)

Kommablادroller (*Aethes smeathmanniana*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
92	Bonte fruitbladroller	Eudemis profundana				1*			
93	Loofboombladroller	Gypsonoma dealbana			2*	1*			
94	Rode populierenbladroller	Gypsonoma minutana						1	
95	Gewone witvlakbladroller	Hedya nubiferana		1*					
96	Kleine stipbladroller	Metendothenia atropunctana		x					
97	Bramenbladroller	Notocelia uddmanniana			1*				
98	Geisha	Olethreutes arcuella			2*				
99	Kersenbladroller	Pandemis cerasana			1*				
100	Koraalbladroller	Ptycholoma lecheana	1*						
101	Rode dennenlotboorder	Rhyacionia pinicolana				1*			
102	Grijze dennenlotboorder	Rhyacionia pinivorana	x						
103	Rode knopbladroller	Spilonota ocellana			1*		1*		
104	Grootkopbladroller	Zeiraphera isertana			3*	1*			

Hoefijzermot (*Epiblema foenella*)

Rode dennenlotboorder (*Rhyacionia pinicolana*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam.	Stippelmotten	Yponomeutidae							
105	Grote pedaalmot	Argyresthia conjugella	4*						
106	Berkenpedaalmot	Argyresthia goedartella				1*			
107	Donkere nassaubandmot	Cedestis subfasciella	1	1					
108	Egale duifmot	Swammerdamia caesiella	1		1				
109	Vogelkersstippelmot	Yponomeuta evonymella			5	x			
110	Grootvlekstippelmot	Yponomeuta plumbella				1*			
111	Eikenspitskopmot	Ypsolopha alpella						1*	

Grote pedaalmot (*Argyresthia conjugella*)

Egale duifmot (*Swammerdamia caesiella*)

§ 4.2.3.11.5.3: Nachtvinders, nachtwaarnemingen

§ 4.2.3.11.5.3.1: Inleiding

De benaming 'nachtvlinders' is om praktische redenen ontstaan. Bij onderzoek aan een zo grote groep van insecten is het in de praktijk makkelijk om ze in groepen in te delen.

De meeste nachtvinders zijn aanzienlijk groter dan microvlinders, maar er is nogal wat overlap.

De scheidslijn wordt dan ook bepaald op basis van familiekenmerken. Algemene uiterlijke verschillen van nachtvinders ten opzichte van z.g. dagvlinders zijn o.a. de sprieten die bij nachtvindermannetjes vaak opvallend geveerd zijn. Het reukvermogen van vlinders zit in de sprieten en dat wordt daardoor aanzienlijk vergroot. De meeste dagvlinders houden hun vleugels in rust boven hun achterlijf omhoog gericht tegen elkaar, maar dit komt ook bij een aantal nachtvinders voor. De meeste nachtvinders dragen hun vleugels in rust plat of daksgewijs boven hun achterlijf.

Totaal zijn 133 soorten nachtvinders, aangetrokken door een gloeilamp voor een wit laken, genoteerd.

Groot avondrood (*Deilephila elpenor*)

§ 4.2.3.11.5.3.1.1: Werkwijze

De meeste nachtvinders zijn 's nachts op het laken waargenomen, op foto vastgelegd en voor zover mogelijk geteld. Thuis konden ze dan uitvergroott bekeken en gedetermineerd worden. Validering door een soortspecialist van Telmee, waar een groot aantal foto's naar zijn toegestuurd, bleek daarbij van belang.

Het laken werd opgesteld kort voordat het donker werd en opgeruimd als er weinig nieuwe soorten zich meer aandienen. Dit tijdstip wisselde van ongeveer 0.30u tot ongeveer 2.30u.

Overdag zijn ook, deels andere, nachtvinders waargenomen.

Espenblad (*Phyllodesma tremulifolium*), een bijzondere soort

§ 4.2.3.11.5.3.2: De tabellen

Een x in de tabellen staat voor waarneming, maar het aantal is onbekend. Vaak was het, op beide zijden van het laken, zo druk met allerlei door elkaar fladderende vlinders en ook andere insecten dat het niet mogelijk was om ze allen te tellen.

Een getal in de tabellen staat voor het minimum aantal van een waargenomen soort op betreffende datum. De * in de tabellen staat voor een door Telmee gevalideerde waarneming.

§ 4.2.3.11.5.3.2.1: Nachtvinders, nachtwaarnemingen in tabellen

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam.	Eenstaartjes	Drepanidae							
1	Berkeneenstaart	Drepana falcata			1*			2	
2	Bleke eenstaart	Falcaria lacertinaria						1*	
3	Vuursteenvlinder	Habrosyne pyritoides			6				
4	Tweestip-orvlinder	Ochropacha duplaris					1		
5	Berkenbrandvlerkvlinder	Pheosia gnoma						1*	
6	Orvlinder	Tethea or			2*				
7	Braamvlinder	Thyatria batis			1				2*
8	Gele eenstaart	Watsonalla binaria						2*	1*

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam.	??	Erebidae							
9	Phegeavlinder	Amata phegea			1				
10	Zwart beertje	Atolmis rubricollis		2	2				
11	Streepkokerbeertje	Eilema complana			1*	1*			
12	Naaldboombeertje	Eilema depressa	11	1			x	x	
13	Glad beertje	Eilema griseola			3	3	4		
14	Rozenblaadje	Miltochrista miniata			1*	1*			
15	Muisbeertje	Pelosia muscerda			1*	1*	6*	2*	2*
16	Kleine beer	Phragmatobia fuliginosa				1	1*		
17	Witte tijger	Spilosoma lubricipeda		12	2		2		
18	Gele tijger	Spilosoma lutea			1*	x*			
19	Rondvleugelbeertje	Thumatha senex			3*		2*	1*	

Vuursteenvlinder (*Habrosyne pyritoides*)

Gele tijger (*Spilosoma lutea*)

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam.	Spanners	Geometridae							
20	Peper-en-zoutvlinder	Biston betula			1				
21	Dennenspanner	Bupalus piniaria	4*		2				
22	Bruine grijsbandspanner	Cabera exanthemata					2*	3*	
23	Witte grijsbandspanner	Cabera pusaria	x*				2		
24	Appeltak	Campaea margaritaria	7	1*				2*	1*
25	V-dwergspanner	Chloroclystis v-ata			x*				
26	Berkenoogspanner	Cyclophora albipunctata						1*	
27	Gestippelde oogspanner	Cyclophora punctaria	1*		1*				
28	Marmerspanner	Ecliptopera silaceata					1*		
29	Schimmelspanner	Dysstroma truncata	x*						
30	Gewone spikkelspanner	Ectropis crepuscularia			5*		1*		
31	Gehakkelde spanner	Ennomos erosaria					2		
32	Puntige zoomspanner	Epione repandaria						1*	
33	Gewone bandspanner	Epirrhoe alternata							1
34	Hopdwergspanner	Eupithecia assimilata	3						
35	Dennendwergspanner	Eupithecia indigata						1	
36	Zomervlinder	Geometra papilionaria			3*				
37	Zwartkamdwergspanner	Gymnoscelis rufifasciata			x*				
38	Kleine zomervlinder	Hemithea aestivaria		1*					
39	Gegolfde spanner	Hydria undulata			1*				

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
40	Rode dennenspanner	Hylaea fasciaria						4*	1*
41	Ringspikkelspanner	Hypomecis punctinalis					1*		
42	Grote spikkelspanner	Hypomecis roboraria			2				
43	Grijze stipspanner	Idaea aversata			4*	1*			
44	Schildstipspanner	Idaea biselata							1
45	Dwergstipspanner	Idaea fuscovenosa						1	
46	Schaduwstipspanner	Idaea rusticata				2*			
47	Gerande spanner	Lomaspilis marginata	x	4	3*				
48	Witte schaduwspanner	Lomographa temerata				1*			
49	Donker/Klaverblaadje	Macaria alternata/ M. notata	x	2	1	2	5		
50	Gerimpelde spanner	Macaria liturata	5*		2	1		x*	
51	Hagedoornvlinder	Opisthograptis luteolata						3*	
52	Vliervlinder	Ourapteryx sambucaria			3*				
53	Grijze heispanner	Pachycnemia hippocastanaria						1*	
54	Groene dwergspanner	Pasiphila rectangulata			1*				
55	Hennepnetelspanner	Perizoma alchemillata			4*				
56	Kleine blokspanner	Pterapherapteryx sexalata			3*				
57	Bosspanner	Scopula immutata			1	1		1	
58	Drievlekspanner	Stegania trimaculata			1*				
59	Schijn-sparspanner	Thera britannica			1				
60	Naaldboomspanner	Thera obeliscata	2*						
61	Lieveling	Timandra comae						1	
62	Vierbandspanner	Xanthorhoe ferrugata						1*	
63	Zwartbandspanner	Xanthorhoe fluctuata					1		

Peper-en-zoutvlinder (*Biston betula*)

Zomervlinder (*Geometra papilionaria*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam.	Wortelboorders	Hepialidae							
64	Oranje wortelboorder	Triodia sylvina						1*	2*
Fam.	Spinners	Lasiocampidae							
65	Meriansborstel	Calliteara pudibunda	x*		1	1			
66	Dennenspinner	Dendrolimus pini	1*						
67	Plakker	Lymantria dispar					1*		
68	Espenblad	Phyllodesma tremulifolium	1*						

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam.	Slakrupsvlinders	Limacodidae							
69	Slakrups	Apoda limacodes				2*			
Fam.	Donsvlinders	Lymantriidae							
70	Donsvlinder	Euproctis similis			1	1*		1	

Meriansborstel (*Calliteara pudibunda*)

Slakrups (*Apoda limacodes*)

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam.	Uilen	Noctuidae							
71	Gewone worteluil	Agrotis exclamationis		3*			x		
72	Piramidevlinder	Amphipyra pyramidae						1	3*
73	Moeras-grasuil	Apamea ophiogramma			x*				
74	Essengouduil	Atethmia centrugo							1*
75	Gamma-uil	Autographa gamma					1		
76	Houtspaander	Axylia putris	1*		3*				
77	Morpheusstofuil	Caradrina morpheus		1	10		1		
78	Rood weeskind	Catocala nupta						2*	
79	Russenuil	Coenobia rufa						1	
80	Hazelaaruil	Colocasia coryli				2*			
81	Donkere iepenuil	Cosmia affinis					1		
82	Hyena	Cosmia trapezina			1*	2*			
83	Gauwe monnik	Cucullia umbratica			1*				
84	Zilverstreep	Deltote bankiana			1				
85	Koperuil	Diachrysa chrysis			1*				

Essengouduil (*Atethmia centrugo*)

Rood weeskind (*Catocala nupta*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
86	Bruine snuituil	<i>Hypena proboscidalis</i>	4*		2		1*	1	
87	Moeras-micro-uil	<i>Hyphenodes humidalis</i>			1			x*	
88	Groente-uil	<i>Lacanobia oleracea</i>	x	3*			1*	2*	2
89	Bruine sikkeluil	<i>Laspeyria flexula</i>						3*	x*
90	Gestippelde rietboorder	<i>Lenisa geminipuncta</i>						1	
91	Komma-uil	<i>Leucania comma</i>			3				
92	Gewone grasuil	<i>Luperina testacea</i>	3	1	2			1	1
93	Zandhalmuiltje	<i>Mesoligia furuncula</i>					5*	2*	
94	Gevlekte groenuil	<i>Moma alpium</i>		2*	1*		1*		
95	Bleke grasuil	<i>Mythimna pallens</i>	1	1	2	1	2	2	
96	Volgeling	<i>Noctua comes</i>				1*			
97	Breedbandhuismoeder	<i>Noctua fimbriata</i>						1*	1*
98	Huismoeder	<i>Noctua pronuba</i>						2*	2*
99	Variabele eikenuil	<i>Nycteola revayana</i>				1*			
100	Haarbos	<i>Ochroleura plecta</i>	2*	1*	3*		2		
101	Donker halmuiltje	<i>Oligia latruncula</i>	x						
102	Gele snuituil	<i>Paracolax tristalis</i>				x*	1*		
103	Populierenuil	<i>Parastichtis suspecta</i>	1						
104	Agaatvlinder	<i>Phlogophora meticulosa</i>	1*		1			2*	
105	Donkere marmeruil	<i>Protodeltote pygarga</i>			9	5*			
106	Stro-uiltje	<i>Rivula sericealis</i>	x		x		3	1	
107	Gepijlde microuil	<i>Schrankia costaestrigalis</i>	x						
108	Roesje	<i>Scoliopteryx libatrix</i>			1				
109	Bruine breedvleugeluil	<i>Diarsia brunnea</i>							1
110	Vogelwiekje	<i>Dypterygia scabriuscula</i>	1*						
111	Boogsnuituil	<i>Herminia grisealis</i>			1				
112	Schaduwsnuituil	<i>Herminia tarsicrinalis</i>			1*				
113	Egale stofuil	<i>Hoplodrina blanda</i>					1	3	
114	Aardappelstengelboorder	<i>Hydraecia micacea</i>						1*	
115	Schilddrager	<i>Subacronicta megacephala</i>					1		
116	Meldevlinder	<i>Trachea atriplicis</i>			2*				
117	Bruine zwartstipuil	<i>Xestia baja</i>					1*		
118	Zwarte c-uil	<i>Xestia c-nigrum</i>			2*			3	2*
119	Driehoekuil	<i>Xestia triangulum</i>			1*			1*	
120	Lijnsnuituil	<i>Zanclognatha tarsipennalis</i>				1			

Bruine sikkeluil (*Laspeyria flexula*)

Gevlekte groenuil (*Moma alpium*)

Bruine zwartstipuil (*Xestia baja*)

Zwarte c-uil (*Xestia c-nigrum*)

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	25-5	11-6	19-6	8-7	7-8	25-8	4-9
Fam.	Visstaartjes	Nolidae							
121	Groot visstaartje	Meganola albula			1*		1*		
122	Licht visstaartje	Nola aerugula				2			
Fam.	Tandspinnners	Notodontidae							
123	Maantandvlinder	Drymonia ruficornis	2	1					
124	Dromedaris	Notodonta dromedarius	3						
125	Kameeltje	Notodonta ziczac					1*		
126	Wapendrager	Phalera bucephala		5		1			
127	Kroonvogeltje	Ptilodon capucina			1*				
128	Eekhoorn	Stauropus fagi			x*				
129	Eikenprocessierups	Thaumetopoea processionea					4		
Fam.	Pijlstaarten	Sphingidae							
130	Groot avondrood	Deilephila elpenor			2*				
131	Populierenpijlstaart	Laothoe populi			1*		2*		
132	Pauwoogpijlstaart	Smerinthus ocellatus		1*	2*				
133	Dennenpijlstaart	Sphinx pinastri			2		2*		

Groot visstaartje (*Meganola albula*)

Kameeltje (*Notodonta ziczac*)

§ 4.2.3.11.5.4: Vlinders totaaloverzicht t/m 2017

§ 4.2.3.11.5.4.1: Inleiding

In deze paragraaf staan alle bekende waarnemingen van vlinders op golfbaan het Woold sinds 2011 op een rij. De soorten zijn in drie groepen apart genoteerd, Dagvlinders, Microvlinders en Nachtvlinders.

Tot en met en met 2017 zijn in totaal 296 soorten bekend waarvan, 23 Dagvlinders, 131 Microvlinders en 142 Nachtvlinders. De waarneming van het Heideblauwtje (*Plebejus argus*) en de Bosbandspanner (*Epirrhoe rivatax*) in 2014 zijn als gevolg van huidige inzichten uit de lijst verwijderd.

Op basis van een foto uit 2016 is de Sigaarzakdrager (*Taleporia tubulosa*) toegevoegd. Aangezien de waarnemingen niet steeds door dezelfde mensen en volgens een vaste methode zijn gedaan is het niet zinvol uit deze cijfers conclusies te trekken. Het totaal aantal lijkt mogelijk veel voor niet ingewijden, maar dit is slechts ongeveer 12 % van de in Nederland waargenomen soorten vlinders (Info Nederlands Soortenregister).

Dagpauwoog (*Inachis io*)

§ 4.2.3.11.5.4.2: Dagvlinders totaalijst

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	t/m 2017	
			2016	2017
Fam.	Dikkopjes	Hesperiidae		
1	Spiegeldikkopje	Heteropterus morpheus	x	
2	Groot dikkopje	Ochlodes sylvanus	x	x
3	Zwartsprietdikkopje	Thymelicus lineola	x	
Fam.	Blauwtjes en vuurvlinders	Lycaenidae		
4	Boomblauwtje	Celastrina argiolus	x	x
5	Kleine vuurvlinder	Lycaena phlaeas	x	x
6	Icarusblauwtje	Polyommatus icarus	x	x
Fam.	Schoenlappers, Parelmoervlinders en Zandoogjes	Nymphalidae		
7	Kleine vos	Aglais urticae	x	x
8	Koevinkje	Aphantopus hyperantus	x	x
9	Landkaartje	Araschnia levana	x	x
10	Hooibeestje	Coenonympha pamphilus	x	x
11	Dagpauwoog	Inachis io	x	x
12	Bont zandoogje	Pararge aegeria	x	x
13	Gehakelde aurelia	Polygonia c-album	x	
14	Oranje zandoog	Pyronia tithonus	x	x
15	Atalanta	Vanessa atalanta	x	x
16	Distelvlinder	Vanessa cardui	x	x
Fam.	Pages	Papilionidae		
17	Koninginnepage	Papilio machaon	x	
Fam.	Witjes	Pieridae		
18	Oranjetip	Anthocharis cardamines	x	
19	Oranje luzernevlinder	Colias croceus	x	
20	Citroenvlinder	Gonopteryx rhamni	x	x
21	Groot koolwitje	Pieris brassicae	x	x
22	Klein geaderd witje	Pieris napi	x	x
23	Klein koolwitje	Pieris rapae	x	x

§ 4.2.3.11.5.4.3: Microvlinders totaalijst

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	t/m 2016	2017
Fam.	Langsprietmotten	Adelidae		
1	Smaragdlangsprietmot	Adela reaumurella	x	
2	Bleke langsprietmot	Nematopogon swammerdamella	x	
3	Geelband langsprietmot	Nemophora degeerella	x	
Fam.	Dominomotten	Autostichidae		
4	Zwaveldominomot	Oegoconia caradjai		x
Fam.	Glittermotten	Choreutidae		
5	Brandnetelmot	Anthophila fabriciana		x
Fam.	Kokermotten	Coleophoridae		
6	Witte wilgenkokermot	Coleophora albidella		x
7	Bleke ruskokermot	Coleophora glaucicolella	x	
8	Andoornkokermot	Coleophora lineolea		x
9	Gewone eikenkokermot	Coleophora lutipennella		x
10	Bruingrijze kokermot	Coleophora serratella	x	
Fam.	Prachtmotten	Cosmopterigidae		
11	Lisdoddeveertje	Limnaecia phragmitella		x
Fam.	Grasmotten	Crambidae		
12	Duikermot	Acentria ephemerella		x
13	Gepijlde grasmot	Agriphila geniculea	x	x
14	Smalle witlijngrasmot	Agriphila selasella	x	x
15	Witlijngrasmot	Agriphila latistria		x
16	Blauwooggrasmot	Agriphila straminella	x	x
17	Variabele grasmot	Agriphila tristella	x	x
18	Gewone coronamot	Anania coronata		x
19	Bonte coronamot	Anania stachydalis		x
20	Lisdoddesnuitmot	Calamotropha paludella	x	x
21	Kroosvlindertje	Cataclysta lemnata	x	x
22	Drietandvlakjesmot	Catoptria falsella		x
23	Gelijnde vlakjesmot	Catoptria margaritella	x	
24	Smalle vlakjesmot	Catoptria osthelderi		x
25	Smalle/Brede vlakjesmot	Catoptria osthelderi / C. permutatellus	x	
26	Egale vlakjesmot	Catoptria pinella		x
27	Zwartbruine vlakjesmot	Catoptria verellus		x
28	Rietmot	Chilo phragmitella		x

Brandnetelmot (*Anthophila fabriciana*)

Egale vlakjesmot (*Catoptria pinella*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	t/m 2016	2017
29	Gewone grasmot	<i>Chrysoteuchia culmella</i>	x	x
30	Vroege grasmot	<i>Crambus lathoniellus</i>	x	
31	Zilverstreepgrasmot	<i>Crambus pascuella</i>		x
32	Bleke grasmot	<i>Crambus perlella</i>	x	x
33	Streepjesgrasmot	<i>Crambus pratella</i>		x
34	Buxusmot	<i>Cydalima perspectalis</i>		x
35	Liesgrassnuitmot	<i>Donacaula forficella</i>		x
36	Waterleliemot	<i>Elophila nymphaeata</i>		x
37	Moerasgranietmot	<i>Eudonia pallida</i>		x
38	Roomkleurige granietmot	<i>Eudonia truncicolella</i>		x
39	Bonte brandnetelmot	<i>Eurrhpara hortulata</i>	x	x
40	Luipaardlichtmot	<i>Nomophila noctuella</i>	x	
41	Krabbescheervlinder	<i>Parapoynx stratiotata</i>		x
42	Baardsnuitmot	<i>Platytes alpinella</i>		x
43	Parelmoermot	<i>Pleuroptya ruralis</i>		x
44	Muntvlinder	<i>Pyrausta aurata</i>	x	
44	Weegbreemot	<i>Pyrausta despicata</i>		x
45	Vroege granietmot	<i>Scoparia ambigualis</i>	x	
Fam.	Grasmineermotten	Elachistidae		
46	Witte zeggemineermot	<i>Elachista albidella</i>	x	
Fam.	Tastermotten	Gelechiidae		
	Peenkaartmot	<i>Agonopterix yeatiana</i>	x	
47	Sikkelpalpmot	<i>Anacampsis blattariella</i>		x
48	Zuringpalpmot	<i>Aroga velocella</i>		x
49	Puntvleugelpalpmot	<i>Brachmia blandella</i>		x
50	Witte mospalpmot	<i>Bryotropha similis</i>		x
51	Oranje mospalpmot	<i>Bryotropha terrella</i>		x
52	Dennenlotmot	<i>Exoteleia dodecella</i>		x
53	Bandpalpmot	<i>Syncopacma larseniella</i>		x
54	Maanpalpmot	<i>Teleiodes luculella</i>	x	x
Fam.	Parelmotten	Glyphipterigidae		
55	Grote parelmot	<i>Glyphipterix thrasonella</i>		x

Roomkleurige granietmot (*Eudonia truncicolella*)

Oranje mospalpmot (*Bryotropha terrella*)

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	t/m 2016	2017
Fam.	Mineermotten	Gracillariidae		
57	Eikenstelmtot	Caloptilia robustella		x
58	Paardenkastanje mineermot	Cameraria ohridella	x	x
59	Witte eikenvouwmot	Phyllonorycter harrisella		x
60	Berkenvouwmot	Phyllonorycter ulmifoliella		x
Fam.	Sikkelmotten	Oecophoridae		
61	Grote mosboorder	Batia lambdella		x
62	Zwamboorder	Crassa unitella		x
63	Oosterse schone	Eratophyes amasiella	x	
64	Bruine molmboorder	Harpella forficella	x	
65	Bruine huismot	Hofmannophila pseudospretella		x
66	Italiaanse kaneelsikkelmot	Metalampra italica	x	
Fam.	Vuurmotten	Peleopodidae		
67	Vuurmot	Carcina quercana		x
Fam.	Koolmotten	Plutellidae		
68	Koolmotje	Plutella xylostella		x
Fam.	Zakjesdragers	Psychidae		
69	Gewone zakdrager	Psyche casta	x	x
70	Sigaarzakdrager	Taleporia tubulosa	x	
Fam.	Vedermotten	Pterophoridae		
71	Dwergvedermot	Adaina microdactyla		x
72	Windevedermot	Emmelina monodactyla		x
73	Sneeuwwitte vedermot	Pterophorus pentadactyla		x
Fam.	Snuitmotten	Pyalidae		
74	Rode eikenlichtmot	Acrobasis tumidana		x
75	Pinguinlichtmot	Aglossa pinguinalis		x
76	Egale sparappelboorder	Dioryctria sylvestrella		x
77	Armbandmot	Elegia similella		x
78	Strooiselmot	Endotricha flammealis	x	x
79	Tweelijnmot	Hypsopygia glaucinalis		x
80	Prachtmot	Oncocera semirubella		x
81	Eikenlichtmot	Phycita roborella		x
82	Pinokkiomot	Synaphe punctalis	x	x
Fam.	Echte motten	Tineidae		
83	Elfenbankjesmot	Morphaga choragella		x

Eikenstelmtot (*Caloptilia robustella*)

Vuurmot (*Carcina quercana*)

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	t/m 2017	
Fam.	Bladrollers	Tortricidae	2016	2017
84	Lichte boogbladroller	Acleris ferrugana		x
85	Vruchtbladroller	Adoxophyes orana		x
86	Kommabladeroller	Aethes smeathmanniana	x	x
87	Zonnesproetbladroller	Aleimma loeflingiana		x
88	Oranje haakbladroller	Ancylis mitterbacheriana		x
89	Bruine haakbladroller	Ancylis tineana		x
90	Berkenmarmarbladroller	Apotomis betuletana		x
91	Fraaie dennenbladroller	Archips oporana		x
92	Grote appelbladroller	Archips podana		x
93	Gevlamde bladroller	Archips xylosteana		x
94	Gewone biesbladroller	Bactra lancealana	x	x
95	Brandnetelbladroller	Celypha lacunana	x	x
96	Smallijnbladroller	Celypha rufana		x
97	Reuzenbladroller	Choristoneura hebenstreitella		x
98	Koolbladroller	Clepsis spectrana		x
99	Blauwe distelbladroller	Cochylis dubitana		x
100	Vroege dwergbladroller	Cochylis nana		x
101	Gewone spiegelmot	Cydia splendana		x
102	Zomerbladroller	Ditula angustiorana		x
103	Geelplekwortelmot	Dichrorampha flavidorsana	x	
104	Hoefijzermot	Epiblema foenella		x
105	Witte oogbladroller	Epinotia bilunana		x
106	Dennenogbladroller	Epinotia rubiginosana		x

Witte oogbladroller (*Epinotia bilunana*)

Koolbladroller (*Clepsis spectrana*)

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	t/m 2017	
			2016	2017
107	Distelknoopvlekje	Eucosma cana	x	x
108	Bonte fruitbladroller	Eudemis profundana	x	x
109	Sergeant-majoortje	Graphlita copositella	x	x
110	Loofboombladroller	Gypsonoma dealbana	x	x
111	Gewone witvlakbladroller	Hedya nubiferana	x	
112	Hertshooibladroller	Lathronympha strigana	x	
113	Kleine stipbladroller	Metendothenia atropunctana		x
114	Bramenbladroller	Notocelia uddmanniana		x

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	t/m 2016	2017
115	Geisha	Olethreutes arcuella		x
116	Kersenbladroller	Pandemis cerasana		x
117	Koraalbladroller	Ptycholoma lecheana		x
118	Rode dennenlotboorder	Rhyacionia pinicolana	x	x
119	Grijze dennenlotboorder	Rhyacionia pinivorana		x
120	Rode knopbladroller	Spilonota ocellana		x
121	Eikenbladroller	Tortrix viridana		x
122	Grootkopbladroller	Zeiraphera isertana	x	x
Fam. Stippelmotten		Yponomeutidae		
123	Berkenpedaalmot	Argyresthia goedartella	x	x
124	Gevlekte pedaalmot	Argyresthia retinella	x	x
125	Bloesempedaalmot	Argyresthia spinosella		x
126	Donkere nassaubandmot	Cedestis subfasciella		x
127	Egale duifmot	Swammerdamia caesiella		x
128	Vogelkersstippelmot	Yponomeuta evonymella		x
129	Meidoornstippelmot	Yponomeuta padella	x	x
130	Grootvlekstippelmot	Yponomeuta plumbella		x
Fam. ??		Ypsolophidae		
131	Eikenspitskopmot	Ypsolopha alpella		x

Koraalbladroller (*Ptycholoma lecheana*)

Grootkopbladroller (*Zeiraphera isertana*)

§ 4.2.3.11.5.4.4: Nachtvinders totaalijst

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	t/m 2016	2017
Fam. Houtboorders		Cossidae		
1	Wilgenhoutrups	Cossus cossus	x	
Fam. Eenstaartjes		Drepanidae		
2	Berkeneenstaart	Drepana falcatoria	x	x
3	Bleke eenstaart	Falcaria lacertinaria		
4	Vuursteenvlinder	Habrosyne pyritoides		x
5	Tweestip-orvlinder	Ochropacha duplaris		x
6	Berkenbrandvlerkvlinder	Pheosia gnoma		x
7	Orvlinder	Tethea or		x
8	Braamvlinder	Thyatira batis		x
9	Gele eenstaart	Watsonalla binaria		x

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	t/m 2016	2017
Fam.	??	Erebidae		
10	Phegeavlinder	Amata phegea	x	x
11	Grote beer	Arctia caja	x	
12	Zwart beertje	Atolmis rubricollis		x
13	Streepkokerbeertje	Eilema complana		x
14	Naaldboombeertje	Eilema depressa		x
15	Glad beertje	Eilema griseola		x
16	Rozenblaadje	Miltochrista miniata		x
17	Muisbeertje	Pelosia muscerda	x	x
18	Kleine beer	Phragmatobia fuliginosa		x
19	Witte tijger	Spilosoma lubricipeda	x	x
20	Gele tijger	Spilosoma lutea		x
21	Rondvleugelbeertje	Thumatha senex		x

Zwart beertje (*Atolmis rubricollis*)

Witte tijger (*Spilosoma lubricipeda*)

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	t/m 2016	2017
Fam.	Spanners	Geometridae		
22	Peper-en-zoutvlinder	Biston betula		x
23	Dennenspanner	Bupalus piniaria		x
24	Bruine grijsbandspanner	Cabera exanthemata		x
25	Witte grijsbandspanner	Cabera pusaria	x	x
26	Appeltak	Campaea margaritaria	x	x
27	Gestreepte goudspanner	Camptogramma bilineata		x
28	V-dwergspanner	Chloroclystis v-ata		x
29	Berkenoogspanner	Cyclophora albipunctata		x
30	Gestippelde oogspanner	Cyclophora punctaria		x
31	Marmerspanner	Ecliptopera silaceata		x
32	Gewone spikkelspanner	Ectropis crepuscularia		x
33	Gewone heispanner	Ematurga atomaria		x
34	Gehakkelde spanner	Ennomos erosaria		x
35	Puntige zoomspanner	Epione repandaria	x	x
36	Gewone bandspanner	Epirrhoe alternata	x	x
37	Hopdwergspanner	Eupithecia assimolata		x
38	Dennendwergspanner	Eupithecia indigata		x
39	Zomervlinder	Geometra papilionaria		x
40	Zwartkamdwergspanner	Gymnoscelis rufifasciata		x

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	t/m 2016	2017
41	Gegolfde spanner	Hydria undulata		x
42	Rode dennenspanner	Hylaea fasciaria		x
43	Ringspikkelspanner	Hypomecis punctinalis		x
44	Grote spikkelspanner	Hypomecis roboraria		x
45	Grijze stipspanner	Idaea aversata		x
46	Schildstipspanner	Idaea biselata		x
47	Dwergstipspanner	Idaea fusconvenosa		x
48	Schaduwstipspanner	Idaea rusticata		x
49	Gerande spanner	Lomaspilis marginata	x	x
50	Witte schaduwspanner	Lomographa temerata		x
51	Zuringspanner	Lythria cruentaria	x	x
52	Donker/Klaverblaadje	Macaria alternata/ M. notata	x	x
53	Gerimpelde spanner	Macaria liturata		x
54	Hagedoornvlinder	Opisthograptis luteolata		x
55	Vliervlinder	Ourapteryx sambucaria		x
56	Grijze heispanner	Pachycnemia hippocastanaria		x
57	Groene dwergspanner	Pasiphila rectangulata		x
58	Hennipnetelspanner	Perizoma alchemillata		x
59	Kleine blokspanner	Pterapherapteryx sexalata		x
60	Bosspanner	Scopula immutata		x
61	Drievlekspanner	Stegania trimaculata		x
62	Geblokte zomervlinder	Thalera fimbrialis		x
63	Schijn-sparspanner	Thera britannica		x
64	Naaldboomspanner	Thera obeliscata		x
65	Lieveling	Timandra comae	x	x
66	Vierbandspanner	Xanthorhoe ferrugata		x
67	Zwartbandspanner	Xanthorhoe fluctuata		x

Gestrepte goudspanner (*Camptogramma bilineata*)

Vliervlinder (*Ourapteryx-sambucaria*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	t/m 2016	2017
Fam.	Wortelboorders	Hepialidae		
68	Oranje wortelboorder	Triodia sylvina		x
Fam.	Spinners	Lasiocampidae		
69	Meriansborstel	Calliteara pudibunda	x	x
70	Dennenspinner	Dendrolimus pini		x

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	t/m 2016	2017
Fam.	Spinners	Lasiocampidae		
71	Plakker	<i>Lymantria dispar</i>	x	x
72	Espenblad	<i>Phyllodesma tremulifolium</i>		x
73	Veelvraat	<i>Macrotylacia rubi</i>	x	x
Fam.	Slakrupsvlinders	Limacodidae		
74	Slakrups	<i>Apoda limacodes</i>		x
Fam.	Donsvlinders	Limantriidae		
75	Donsvlinder	<i>Euproctis similis</i>	x	x

Oranje wortelboorder (*Triodia sylvina*)

Donsvlinder (*Euproctis similis*)

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	t/m 2016	2017
Fam	Uilen	Noctuidae		
76	Gewone worteluil	<i>Agrotis exclamationis</i>	x	x
77	Piramidevlinder	<i>Amphipyra pyramidae</i>		x
78	Moeras-grasuil	<i>Apamea ophiogramma</i>		x
79	Essengouduil	<i>Atethmia centrargo</i>		x
80	Gamma-uil	<i>Autographa gamma</i>	x	x
81	Houtspaander	<i>Axylia putris</i>		x
82	Morpheusstofuil	<i>Caradrina morpheus</i>		x
83	Rood weeskind	<i>Catocala nupta</i>		x
84	Russenuil	<i>Coenobia rufa</i>		x
85	Hazelaaruil	<i>Colocasia coryli</i>		x

Houtspaander (*Axylia putris*)

Grauwe monnik (*Cucullia umbratica*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	t/m 2016	2017
86	Donkere iepenuil	<i>Cosmia affinis</i>		x
87	Hyena	<i>Cosmia trapezina</i>		x
88	Grauwe monnik	<i>Cucullia umbratica</i>		x
89	Zilverstreep	<i>Deltote bankiana</i>	x	x
90	Koperuil	<i>Diachrysia christitis</i>		x
91	Bruine breedvleugeluil	<i>Diarsia brunnea</i>		x
92	Vogelwiekje	<i>Dypterygia scabriuscula</i>	x	x
93	Boogsnuituil	<i>Herminia grisealis</i>		x
94	Schadusnuituil	<i>Herminia tarsicrinalis</i>		x
95	Egale stofuil	<i>Hoplodrina blanda</i>		x
96	Aardappelstengelboorder	<i>Hydraecia micacea</i>		x
97	Bruine snuituil	<i>Hypena proboscidalis</i>		x
98	Moeras-micro-uil	<i>Hypenodes humidalis</i> ??		x
99	Groente-uil	<i>Lacanobia oleracea</i>		x
100	Bruine sikkeluil	<i>Laspeyria flexula</i>		x
101	Gestippelde rietboorder	<i>Lenisa geminipuncta</i>		x
102	Komma-uil	<i>Leucania comma</i>		x
103	Gewone grasuil	<i>Luperina testacea</i>		x
104	Zandhalmuil	<i>Mesoligia furuncula</i>	x	x
105	Gevlekte groenuil	<i>Moma alpium</i>		x
106	Witte-l-uil	<i>Mythimna l-album</i>	x	x
107	Bleke grasuil	<i>Mythimna pallens</i>		x
108	Volgeling	<i>Noctua comes</i>		x
109	Breedbandhuismoeder	<i>Noctua fimbriata</i>		x
110	Huismoeder	<i>Noctua pronuba</i>		x
111	Variabele eikenuil	<i>Nycteola revayana</i>		x
112	Haarbos	<i>Ochropleura plecta</i>		x
113	Donker halmuiltje	<i>Oligia latruncula</i>		x
114	Dennenuil	<i>Panolis flammea</i>	x	
115	Gele snuituil	<i>Paracolax tristalis</i>		x
116	Populierenuil	<i>Parastichtis suspecta</i>		x
117	Agaatvlinder	<i>Phlogophora meticulosa</i>		x
118	Donkere marmeruil	<i>Protodeltote pygarga</i>		x
119	Stro-uiltje	<i>Rivula sericealis</i>	x	x
120	Gepijlde microuil	<i>Schranksia costaestrigalis</i>		x
121	Roesje	<i>Scoliopteryx libatrix</i>		x

Koperuil (*Diachrysia christitis*)

Dennenuil (*Panolis flammea*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	t/m 2016	2017
122	Schilddrager	Subacronicta megacephala	x	x
123	Donkere grasuil	Tholera cespitis	x	
124	Meldevlinder	Trachea atriplicis		x
125	Bruine zwartstipuil	Xestia baja		x
126	Zwarte c-uil	Xestia c-nigrum		x
127	Driehoekuil	Xestia triangulum		x
128	Lijnsnuituil	Zanclognatha tarsipennalis		x
Fam.	Visstaartjes	Nolidae		
129	Groot visstaartje	Meganola albula		x
130	Licht visstaartje	Nola aerugula		x
Fam.	Tandspinners	Notodontidae		
131	Maantandvlinder	Drymonia ruficornis		x
132	Dromedaris	Notodonta dromedarius		x
133	Kameeltje	Notodonta ziczac		x
134	Wapendrager	Phalera bucephala	x	x
135	Kroonvogeltje	Ptilodon capucina	x	x
136	Eekhoorn	Stauropus fagi		x
137	Eikenprocessierups	Thaumetopoea processionea	x	x
Fam.	Pijlstaarten	Sphingidae		
138	Groot avondrood	Deilephila elpenor	x	x
139	Populierenpijlstaart	Laothoe populi	x	x
140	Onrust-Mekrapvlinder	Macroglossum stellatarum	x	
141	Pauwoogpijlstaart	Smerinthus ocellatus		x
142	Dennenpijlstaart	Sphinx pinastri		x

Licht visstaartje (*Nola aerugula*)

Kroonvogeltje (*Ptilodon capucina*)

Populierenpijlstaart (*Laothoe populi*)

Pauwoogpijlstaart (*Smerinthus ocellatus*)

§ 4.2.4: Inventarisatie vissen

Pieter Heesakkers en Cor Vos

§ 4.2.4.1: Inleiding

Dwars door het terrein van Golfbaan het Woold loopt de Eeuwselse Loop. Doordat de Eeuwselse Loop door een intensief gebruikt landbouwgebied stroomt is de waterkwaliteit matig en het water voedselrijk, hetgeen vooral te merken is aan de eenzijdige begroeiing in en langs de beek. Doordat het water tot rust kan komen ter plaatse van de golfbaan is sprake van sedimentatie en daarmee een langzaam dichtslibbende beek. Als gevolg hiervan is er bij een hogere afvoer, bijvoorbeeld door een regenpiek, sprake van overvloeiing van de naastgelegen poelen. Hierdoor blijkt dat daarna in vrijwel iedere poel vis uit de Eeuwselse Loop wordt aangetroffen.

Verspreid over het terrein van de golfbaan lagen vijftien poelen (zie kaart op pag. 64). Dit zijn er inmiddels meer, maar deze zijn nog niet bij de inventarisaties opgenomen. De poelen 13, 14 en 15 zijn in 2015 aangelegd en nog nauwelijks begroeid. Poel 4 (nabij de afslag van hole 9) is geheel dichtgegroeid. Ter vervanging is in 2015 een nieuwe en diepere poel gegraven. Direct ten westen van de Korhoenweg is poel 6 gelegen welke inmiddels geheel is dicht gegroeid. Aan de andere zijde van de Korhoenweg is poel 5 gelegen. Door de droge periode in juni en de hoeveelheid begroeiing bleek de poel vanaf juli droog te staan en derhalve niet meer te bemonsteren.

Een deel van Poel 5 in 2017

een poel voorkomt of niet. Daarnaast is de Eeuwselse Loop verspreid over het jaar enkele malen geïnventariseerd met behulp van een schepnet. Met als doel om te bekijken welke vissoorten aanwezig zijn in de tracé ter plaatse van de golfbaan.

§ 4.2.4.1.2: Resultaten

Uit het onderzoek volgt dat dit jaar dertien verschillende vissoorten zijn aangetroffen. Ten opzichte van vorig jaar is dit jaar geen **Snoek** (*Esox lucius*) aangetroffen. Elf verschillende soorten zijn aangetroffen in de Eeuwselse Loop en in de poelen samen zijn dit jaar tien verschillende soorten vis aangetroffen. In Poel 12 en in Poel 3 (gelegen bij het Wehrmachtshuisje), is met vijf soorten de hoogste diversiteit aan vissen aangetroffen. Net zoals de voorgaande jaren is in poel 12 een oranje **Koikarper** (*Cyprinus carpio carpio*) aangetroffen, welke hier vermoedelijk voor de sier is uitgezet.

In lijn met de verwachtingen is in de poelen nabij de Eeuwselse Loop een hogere diversiteit aan vissen aangetroffen, in vergelijking met de poelen welke verder van de Eeuwselse Loop zijn gelegen.

In de 'nieuwe' Poel 4 zijn in het voorjaar honderden juveniele exemplaren van de **Tiendornige stekelbaars** (*Pungitius pungitius*) gevangen. Bij een later inventarisatie zijn nog slechts enkele tientallen exemplaren gevangen. In de overige poelen is de populatie van Tiendornige stekelbaarsjes eveneens sterk wisselend. Dit heeft vermoedelijk te maken met het pioniersgedrag van deze soort.

De Eeuwselse Loop

§ 4.2.4.1.1: Werkwijze

Gelijktijdig met de inventarisatie van amfibieën is met behulp van een schepnet het voorkomen van vis bepaald in de verschillende poelen. Aangezien er geen protocol bestaat voor het periodiek inventariseren van vissen in poelen is alleen vastgesteld of een bepaalde vissoort in

De **Amerikaanse hondsvij** (*Umbra pygmaea*) is in de Eeuwse Loop en poel 10 (aan het einde van hole 13) aangetroffen en is, zeer waarschijnlijk, afkomstig uit de Groote Peel. In de Groote Peel is sprake van minder gunstige omstandigheden (voedselrijk en zuurstofarm water) waarvan de Amerikaanse hondsvij profiteert ten opzichte van andere vissoorten. Mede daarom wordt deze vissoort in de regio ook wel de Peelvis genoemd. Vorig jaar (2016) is sprake geweest van extreem hoog water, met als gevolg hevige overstromingen van de nabij de Eeuwse Loop gelegen poelen. Ten opzichte van vorig jaar is er dit jaar een lagere diversiteit en ook kwantiteit aan vis aangetroffen in de poelen.

§ 4.2.4.1.3: Bijzonderheden

Tijdens het vissenonderzoek op de golfbaan was de aandacht vooral gericht op de oudere poelen en de Eeuwse Loop. In de winter van 2016-2017 is in Vak Noord een nieuwe poel gegraven waarin op 21-9 een grote vis, een Karper (*Cyprinus carpio*), aan de oppervlakte lag te zonnen. De grootte zal zo'n 40 cm zijn geweest waardoor het duidelijk een uitgezet exemplaar betreft. Of deze uitzetting is gedaan ter 'verrijking' van de visfauna op de golfbaan is niet duidelijk, de dader is niet bekend. Het uitzetten van dergelijke vis, in dit water met nauwelijks enige plantengroei, is weinig diervriendelijk.

Karper (*Cyprinus carpio*)

§ 4.2.4.2: Klasse: Straalvinnigen (*Actinopterygii*)

§ 4.2.4.2.1: Subklasse: Beenachtigen (*Teleostei*)

§ 4.2.4.2.1.1: Orde Karperachtigen (*Cypriniformes*)

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	Eeuwse Loop	Poelen
Fam.	Steenkruipers	Balitoridae		
1	Bermpje	Barbatula barbatula	x	x
Fam.	Modderkruipers	Cobitidae		
2	Kleine modderkruiper	Cobitis taenia	x	x
Fam.	Eigenlijke karpers	Cyprinidae		
3	Kroeskarper	Carassius carassius	x	x
4	Koi karper	Cyprinus carpio carpio		x
5	Karper	Cyprinus carpio		x
6	Riviergrondel	Gobio gobio	x	x
7	Vetje	Leucaspius delineatus	x	x
8	Bittervoorn	Rhodeus amarus	x	
9	Ruisvoorn / rietvoorn	Scardinius erythrophthalmus	x	
10	Blankvoorn	Rutilus rutilus	x	

Riviergrondel (*Gobio gobio*)

Bittervoorn (*Rhodeus amarus*)

§ 4.2.4.2.1.2: Orde Stekelbaarsachtigen (*Gasterosteiformes*)

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	Euwelse Loop	Poelen
Fam.	Stekelbaarzen	Gasterosteidae		
1	Driedoornige stekelbaars	<i>Gasterosteus aculeatus</i>	x	x
2	Tienddoornige stekelbaars	<i>Pungitius pungitius</i>	x	x

§ 4.2.4.2.1.3: Orde Snoekachtigen (*Esociformes*)

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	Euwelse Loop	Poelen
Fam.	Hondsvissen	Umbridae		
1	Amerikaanse hondsviis	<i>Umbra pygmaea</i>	x	x

Driedoornige stekelbaars (*Gasterosteus aculeatus*)

Amerikaanse hondsviis (*Umbra pygmaea*)

§ 4.2.4.2.1.4: Resultaten per locatie

De resultaten van de visseninventarisatie op Golfbaan het Woold zijn te vinden in de volgende tabel. Omdat voor vissenonderzoek geen RAVON meetmethode is opgesteld is aanwezigheid alleen met een x aangegeven.

§ 4.2.4.2.1.5: Waarnemingen per locatie

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Euw. Loop	Poel 1	Poel 2	Poel 3	Poel 4	Poel 5	Poel 6	Poel 7	Poel 8	Poel 9	Poel 10	Poel 11	Poel 12
1 BERPJE	<i>Barbatula barbatula</i>	x												
2 Kleine modderkruiper	<i>Cobitis taenia</i>	x	x		x									
3 Kroeskarper	<i>Carassius carassius</i>	x	x											
4 Koi(karper)	<i>Cyprinus carpio carpio</i>													x
5 Riviergrondel	<i>Gobio gobio</i>	x			x								x	x
6 Vetje	<i>Leucaspis delineatus</i>	x	x		x				x			x	x	x
7 Bittervoorn	<i>Rhodeus amarus</i>	x												
8 Ruisvoorn / Rietvoorn	<i>Scardinius erythrophthalmus</i>	x								x				
9 Blankvoorn	<i>Rutilus rutilus</i>	x												
10 Driedoornige stekelbaars	<i>Gasterosteus aculeatus</i>	x			x				x	x		x	x	x
11 Tienddoornige stekelbaars	<i>Pungitius pungitius</i>	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x
12 Amerikaanse hondsviis	<i>Umbra pygmaea</i>	x										x		

Vetje (*Leucaspis delineatus*)

Blankvoorn (*Rutilus rutilus*)

§ 4.2.4.3: Vakaanduiding, ligging en nummering van de poelen en andere wateren

§ 4.2.5: Inventarisatie amfibieën en reptielen

§ 4.2.5.1: Inleiding

Verspreid over het terrein van de golfbaan lagen vijftien poelen (zie kaart op pag. 64). Dit zijn er inmiddels meer, maar deze zijn nog niet bij de inventarisaties opgenomen. De poelen 13 t/m 15 zijn in 2015 aangelegd en waren aan het begin van het jaar nog nauwelijks begroeid. De kans op het aantreffen van amfibieën is hierdoor vrijwel verwaarloosbaar. Poel 6 (direct westelijk van de Korhoenweg) is inmiddels geheel dichtgegroeid. Ter plaatse van poel 5 (oostelijk van de Korhoenweg) is vanaf juli (tijdens de metamorfosefase van de salamanders, welke in 2016 in deze poel zijn aangetroffen) geen water meer aangetroffen. Verwacht wordt dat er hierdoor dit jaar geen succesvolle voortplanting zal zijn geweest in deze poel.

Kleine watersalamander (*Lissotriton vulgaris*)

§ 4.2.5.1.1: Werkwijze

Alle poelen, met uitzondering van de poelen 13 t/m 15, zijn dit jaar periodiek onderzocht op het voorkomen van amfibieën en vissen conform de inventarisatiemethode van RAVON. De poelen zijn tenminste vier keer per jaar bezocht waarbij alle waargenomen soorten zijn genoteerd. Per bezoek staat er een bepaalde fase van de amfibieën (trekperiode, eierfase, larven, juveniele exemplaren) centraal. De bezoekdata zijn afhankelijk van de periode waarin de doelsoorten het meest actief zijn.

Voor het onderzoek naar reptielen is tijdens het onderzoek naar amfibieën gelet op zonnige plaatsen nabij beschutte houtwallen. Omdat in het verleden nog geen reptielen zijn aangetroffen is er maar een beperkte onderzoeksinspanning uitgevoerd.

§ 4.2.5.1.2: Resultaten

Net zoals voorgaande jaren komen de **Bruine kikker** (*Rana temporaria*) en de **Bastaardkikker** oftewel **Middelste groene kikker** (*Rana esculenta*) zeer algemeen voor. In mindere mate is, met name in het voorjaar, de **Gewone pad** (*Bufo bufo*) waargenomen. De gewone pad gebruikt het water alleen als voortplantingswater en zodra de larven voorpootjes krijgen (omstreeks mei) zoeken ze het land of zeer ondiep water op om verder te metamorfoser. In Poel 10 (nabij hole 13) is tijdens de inventarisatie van 28 april 2017 een volwassen **Kleine**

watersalamander ♀ (*Lissotriton vulgaris*)

aangetroffen. Bij de inventarisatie van 29 juli 2017 is in dezelfde poel een larve gevonden. Aangezien de Kleine watersalamander inmiddels meerdere jaren achtereen is aangetroffen kan gesteld worden dat de Kleine watersalamander zich definitief gevestigd heeft in Poel 10. Bekend is dat het ontbreken van ondergedoken waterplanten en de overmatige oeverbegroeiing met riet een negatief effect heeft op het voorkomen van de kleine watersalamander in de overige poelen. Ondergedoken waterplanten zijn noodzakelijk voor de ei-afzetting van de Kleine watersalamander. Die zet zijn eieren namelijk, één voor één, daarop af.

Sinds enkele jaren is het wachten op de komst van de **Heikikker** (*Rana arvalis*). Met een beetje geluk zou deze soort zich hier wel eens kunnen vestigen vanuit het nabijgelegen natuurgebied het Starkriet. De omstandigheden in het veld zijn in ieder geval gunstig. Voor de determinatie van de **Poelkikker** (*Pelophylax lessonae*) dienen exemplaren gevangen te worden aangezien determinatie op afstand niet mogelijk is.

Poel 3 (nabij het Wehrmachtshuisje) 21-3-2017

§ 4.2.5.2: Klasse: Amfibieën (*Amfibia*)

§ 4.2.5.2.1: Toelichting op de amfibieëninventarisatie

Per water is aangegeven in welke mate een bepaalde soort voorkomt danwel afwezig is. Dit wordt de presentie van een soort genoemd en wordt uitgedrukt in een getal van 0 t/m 3.

§ 4.2.5.2.2: Onderstaande tabel geeft de mogelijke presenties weer

0	ontbreekt	Aanwezigheid van de soort is niet aangetoond
1	zeldzaam	De soort wordt incidenteel waargenomen, waarschijnlijk zijn er hooguit enkele volwassen dieren aanwezig
2	algemeen	De soort wordt regelmatig waargenomen, waarschijnlijk zijn er enkele tientallen volwassen dieren aanwezig
3	zeer algemeen	De soort wordt veel waargenomen, waarschijnlijk zijn er meer dan honderd volwassen exemplaren van deze soort aanwezig

§ 4.2.5.2.2.1: Orde Kikkers en padden (*Anura*)

Nederlandse naam		Wetenschappelijke naam	Loop	Feuw.	Poelen
Fam. Echte kikkers		Ranidae			
1	Bastaardkikker	<i>Rana esculenta</i>	x		x
2	Bruine kikker	<i>Rana temporaria</i>	x		x
Fam. Echte padden		Bufonidae			
3	Gewone pad	<i>Bufo bufo</i>	x		x

Gewone pad (*Bufo bufo*)

Bruine kikker (*Rana temporaria*)

Bruine kikker (*Rana temporaria*)

Groene kikker (*Rana esculenta*)

§ 4.2.5.2.2.2: Orde Salamanders (*Caudata*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Loop	Euw.	Poelen
Fam.	Echte salamanders	Salamandridae			
1	Kleine watersalamander	Lissotriton vulgaris			x

§ 4.2.5.2.2.3: Resultaten per locatie

Nadat het werk in het veld is afgerond wordt de maximale presentie per locatie vastgesteld waarmee een soort dat jaar is aangetroffen. De resultaten hier van zijn te vinden in de volgende tabel.

§ 4.2.5.2.4: Waarnemingen per locatie

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	Loop	Euw.	Poel 1	Poel 2	Poel 3	Poel 4	Poel 5	Poel 6	Poel 7	Poel 8	Poel 9	Poel 10	Poel 11	Poel 12
1	Gewone pad	Bufo bufo	x	3		3					3		2	3		1
2	Kleine watersalamander	Lissotriton vulgaris												1		
3	Bastaardkikker	Rana esculenta	x	2	2	1	1	2			2	1	2	3	3	2
4	Bruine kikker	Rana temporaria	x	1	2	1		1			1	1	1	2	3	

§ 4.2.5.3: Orde Reptielen (*Reptilia*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	hole
Fam.	Echte hagedissen	Lacertidae	
1	Levendbarende hagedis	Zootoca vivipara	12

§ 4.2.5.3.1: Bijzondere waarneming

Op 14 juni jl. zag Ad Verhoeven op de fairway van hole 12, nabij de bossage aan de Heikamperweg, een Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) en legde deze op foto vast als aandenken en bewijs. Deze hagedis was vroeger in onze streken een bekende verschijning, maar met het huidige grondgebruik is hij steeds zeldzamer geworden. In het nabij gelegen Starkriet was in 2011 nog een populatie aanwezig. Hier werden door Jan Kersten drie Levendbarende hagedissen op foto vastgelegd die op rasterpalen lagen te zonnen. In vogelvlucht is dit 1,5 km vanaf de waarneming op de golfbaan. Deze afstand kan, door potentieel leefgebied voor deze dieren, stapsgewijs wel afgelegd worden in dit tijdsbestek. De Levendbarende hagedis is zo bijzonder omdat haar eieren juist vóór het leggen uitkomen en de jongen dus levend geboren worden. Een heuglijke waarneming waar door de werkgroep IVN het Woold al jaren naar is uitgekeken.

Levendbarende hagedis (*Zootoca vivipara*) op 15-9-2011 in het nabij gelegen Starkriet

§ 4.2.6: Inventarisatie vogels

Jan van der Loo en Jan Tmmers

§ 4.2.6.1: Algemene inleiding

De vogelinventarisaties op golfbaan het Woold omvatten in dit verslag 4 deelinventarisaties:

- Vogelinventarisatie per maand van januari 2016 t/m december 2016 op pagina 71
Door een misverstand was het Jaaroverzicht vogels op de golfbaan 2016 niet opgenomen in het totaalverslag van dat jaar. Dit is nu alsnog toegevoegd.
- Vogelinventarisatie per maand van januari 2017 t/m december 2017 op pagina 76
- Nationale Golfcourse Birdwatching Day op pagina 81
- Nestvoorzieningen voor vogels pagina 84

In tegenstelling tot voorgaande jaren zijn er 2017 geen broedvogels op aantallen territoria per soort geïnventariseerd.

§ 4.2.6.2: Inleiding jaaroverzicht 2017

Afgelopen jaar is maandelijks een lijst van waargenomen vogels opgesteld en geplaatst op de website van Golfbaan het Woold. Deze lijsten zijn nu verwerkt in een totaaloverzicht van 2017.

§ 4.2.6.2.1: Vogelactiviteiten op de golfbaan in 2017

Deze toelichting omvat de periode van 1 januari 2017 tot en met 31 december 2017.

De **Dodaars** (*Tachybaptus ruficollis*) was al in maart te vinden op de golfbaan. Als broedvogel is de Dodaars nagenoeg het hele jaar op de Golfbaan aanwezig. De **Fuut** (*Podiceps cristatus*) heeft het dit jaar weer helemaal laten afweten.

Aalscholvers (*Phalacrocorax carbo*) zijn het hele jaar met regelmaat waargenomen op de golfbaan meestal overvliegend soms even pleisterend op de Eeuwselse Loop of een plasje.

Blauwe reigers (*Ardea cinerea*) hebben zich weer alle maanden van het afgelopen jaar laten zien. Dit is niet vreemd als men weet dat afgelopen broedseizoen op het eiland in de nabijgelegen visvijver 'De Witte Bergen' tientallen nesten zijn geteld met behulp van een drone. De **Grote zilverreiger** (*Egretta alba*) was in de wintermaanden, van oktober tot en met maart, weer vaste gast op de golfbaan met 1 of 2 exemplaren.

In de maanden februari, april, mei en oktober waren er waarnemingen van 1 of 2 overvliegende- of kort pleisterende **Knobbelzwanen** (*Cygnus olor*).

Op 20 november kwamen enkele **Kleine zwanen** (*Cygnus bewickii*) overvliegen. Vanaf hole 18 in Vak Noord hebben we ze alleen gehoord maar niet gezien.

Het ooievaarsnest bleef onbewoond. Afgelopen jaar bleven mijn waarnemingen van **Ooievaars** (*Ciconia ciconia*) op de golfbaan beperkt tot 7 overvliegende exemplaren op 17 februari.

Het vertrouwde beeld in de winterperiode en herfst van **Rietganzen** (*Anser fabalis*) en **Kolganzen** (*Anser albifrons*) bleef onveranderd. Met grote regelmaat waren er overvliegende groepen ganzen te zien in hun dagelijkse trek tussen slaapplekken en foerageergebieden. Groepen van enkele duizenden foeragerende ganzen vlakbij Golfbaan het Woold waren zeker geen uitzondering.

De in onze regio wel broedende **Grauwe ganzen**

(*Anser anser*) en **Nijlganzen** (*Alopochen aegyptiacus*) pendelden in mindere mate het hele jaar wel wat rond in de buurt waarbij soms enkele exemplaren, vooral Nijlganzen, de golfbaan bezochten. In het vroege voorjaar

Grote zilverreiger (*Egretta alba*)

Rietganzen (*Anser fabalis*) en
Kolganzen (*Anser albifrons*)

hebben enkele **Canadese ganzen** (*Branta canadensis*) enige tijd doorgebracht op de plasjes bij de Korhoenweg.

Buiten het broedseizoen waren de **Wilde eend** (*Anas platyrhynchos*), **Kuifeend** (*Aythya fuligula*), **Krakeend** (*Anas strepera*) en de **Wintertaling** (*Anas crecca*) aanwezig. Deze hebben in 2017 ook op de golfbaan gebroed. In de nazomer vertrokken veel eenden naar andere oorden. Alleen Wilde Eenden bleven in wisselende, maar niet grote aantallen aanwezig.

Elke maand waren er veel waarnemingen van in de omgeving broedende vogels zoals **Buizerd** (*Buteo buteo*) en **Torenvalk** (*Falco tinnunculus*) en één waarneming in januari van een **Slechtvalk** (*Falco peregrinus*). Afgelopen jaar heeft een Slechtvalk succesvol gebroed in een nestkast in de toren van de katholieke kerk in Asten. In november 2017 is een nestkast geplaatst in een hoogspanningsmast vlakbij de Aa, de Gezandebaan en het Starkriet, hemelsbreed slechts enkele kilometers van de Golfbaan. Verder waren er het hele jaar door wel waarnemingen van overvliegende of jagende **Haviken** (*Accipiter gentilis*) en **Sperwers** (*Accipiter nisus*). De **Fazanten** (*Phasianus colchicus*) hebben zich dit jaar goed laten horen en zien. Helaas geen waarnemingen van **Patrijs** (*Perdix perdix*) en **Kwartel** (*Coturnix coturnix*).

Waterhoen (*Gallinula chloropus*) en **Meerkoet** (*Fulica atra*) waren algemene broedvogels op de golfbaan. Buiten het broedseizoen bleven ze op de golfbaan, ook in de winter, zolang er maar open water was. Vooral Meerkoeten klonterden vaak samen in groepen van soms meer dan 35 vogels. Meestal verblijven ze bij de voorste plasjes bij de Korhoenweg.

Van de doortrek van de **Kraanvogel** (*Grus grus*) heeft de golfbaan dit jaar minder meegekregen. De route van de najaarstrek lijkt in 2017 toch wat meer oostelijk gelegen te hebben.

Verrassend was weer, evenals als in 2016 op dezelfde plek, het broedgeval van een Kievit (*Vanellus vanellus*).

Bokjes (*Limnocyttus minimus*), met maximaal 18 exemplaren, en **Watersnippen** (*Gallinago gallinago*) waren alle wintermaanden in wisselende aantallen op de golfbaan aanwezig met een duidelijke voorkeur voor één deel van de EV-Zone. Voornaamste reden hiervan was dat door beheerwerkzaamheden, in de vorm van het maaien van de vegetatie, en een natte ondergrond, een geschikt biotoop voorhanden bleef.

De broedgebieden van beide soorten zijn meest noordelijker gelegen. Buiten de broedtijd kunnen we ze hier aantreffen. Bij het Bokje was de laatste voorjaarswaarneming op 20 april met 7 exemplaren en de eerste najaarswaarneming op 12 oktober met 4 exemplaren. Voor de Watersnip waren de data respectievelijk 6 mei 3 exemplaren en 6 oktober 12 exemplaren. De meeste waarnemingen, van Bokjes en Watersnippen, zijn gedaan samen met Jan Timmermans. In februari en maart waren er waarnemingen van een opvliegende Houtsnip (*Scolopax rusticola*).

De waarnemingen van doortrekkende steltlopers worden, ten opzichte van voorgaande jaren, minder op de golfbaan, maar dit geldt ook voor de regio. We hadden in 2017 waarnemingen van de **Wulp** (*Nurmenius arqata*) in maart en april, van de **Groenpootruiter** (*Tringa nebularia*) in mei en augustus en van het **Witgatje** (*Tringa ochropus*) in maart, april, augustus en oktober. Meestal waren deze overvliegend, maar soms kort pleisterend op de golfbaan.

Het aantal **Meeuwen** dat pleisterde op de golfbaan bleef klein en het gebeurde slechts incidenteel. In de wintermaanden pleisterden ze in groepsverband wel regelmatig op de, rondom gelegen, weilanden en akkers.

Buizerd (*Buteo buteo*)

Meerkoet (*Fulica atra*)

Overvliegend zag je het hele jaar door wel **Kokmeeuwen** (*Larus ridibundus*), af en toe een **Zilvermeeuw** (*Larus argentatus*) en een **Kleine mantelmeeuw** (*Larus fuscus*) en in de winter **Stormmeeuwen** (*Larus canus*).

Op 30 september 's morgens vroeg werd een **Stern** waargenomen bij de plas langs hole 13 door mijn vogelcollega Jan Timmermans. De rondvliegende en soms pleisterende vogel werd grondig bekeken en na nog wat controlewerk in boeken en op internet was de conclusie dat het een juveniele **Noordse stern** (*Sterna paradisaea*) was. Het is de 148^e vogelsoort op Golfbaan het Woold. De vogel is later op de dag ook nog door diverse golfers opgemerkt.

In augustus is, tijdens een nachtelijke inventarisatie, een roepende **Steenuil** (*Athene noctua*), gehoord door Jan Kersten en Riek van den Bosch in Vak Noord.

Waarnemingen van de **IJsvogel** (*Alcedo atthis*) waren er in augustus één exemplaar, in oktober 1x één exemplaar en 1x twee exemplaren, in november één exemplaar en in december 2x één exemplaar (bedankt Piet Slegers). De hoop blijft nu gevestigd op de twee IJsvogelwandjes, die in het najaar van 2016 zijn aangelegd, zodat we deze prachtige vogels hopelijk meer kunnen gaan bewonderen.

Op de golfbaan werden altijd wel **Spechten** gehoord en gezien. De **Groene specht** (*Picus Viridis*) verspreid over de hele baan en de **Grote bonte specht** (*Dendrocopus major*) in de bosgedeelten. In veel mindere mate werd de **Zwarte specht** (*Dryocopus martius*) waargenomen in het naaldbosgedeelte van Vak Zuid en in de aansluitende bossen rondom visvijver De Witte Bergen.

Tijdens de trekperiode waren er geen waarnemingen van pleisterende **Paapjes** (*Saxicola torquata*) en **Tapuiten** (*Oenanthe oenanthe*). Wel bijzonder was op 6 mei de waarneming op de fairway van hole 11 van 5 (3 ♂+2 ♀) **Balkankwikstaarten** (*Motacilla flava feldegg*). Samen met gewone **Gele kwikstaarten** (*Motacilla flava*) op doortrek en rondzwervend vanuit hun overwinteringsgebieden in Afrika. Het zijn broedvogels van Zuidoost-Europa en verder oostelijk naar Azië toe. De Balkankwikstaart wordt vaak aangegeven als ondersoort van de Gele kwikstaart, maar soms ook als aparte soort. Voor ons was het de 147^e soort op de golfbaan.

Van de zangvogels was de **Gekraagde roodstaart** (*Phoenicurus phoenicurus*) weer terug van weggeweest, mogelijk zelfs als broedvogel. Datzelfde geldt ook voor de **Grauwe vliegenvanger** (*Muscipata striata*). Van de **Bonte vliegenvanger** (*Ficedula hypoleuca*) waren er weer geen waarnemingen in 2017.

Van de **lijsterachtigen** verbleven in de wintermaanden **Kramsvogels** (*Turdus pilarus*) met regelmaat en **Koperwieken** (*Turdus iliacus*) incidenteel op de golfbaan. Op 19 februari 2017 foerageerden er meer dan 100 Kramsvogels.

De **Ringmus** (*Passer montanus*) wordt zeldzaam op de golfbaan met alleen maar waarnemingen in mei en november. Op 16 november waren er ca. 75 Ringmussen in een gemengde groep met een aantal **Vinken** (*Fringilla coelebs*), een tiental **Rietgorzen** (*Emberiza schoeniclus*), twee **Putters** (*Carduelis carduelis*) en een aantal mezen.

Deze bevonden zich rechtsachter hole 11 in de bossages met dichte onderbegroeiing. Van de **vinkachtigen** waren er winterwaarnemingen van de **Goudvink** (*Pyrrhula pyrrhula*), de **Keep** (*Fringilla montifringilla*), maar niet van de **Sijs** (*Carduelis chloris*). Op 17 december wel een groepje van 16 foeragerende **Barmsijzen** (*Carduelis flammea*). De **Putter** (*Carduelis carduelis*) werd het hele jaar in toenemende mate gezien, buiten het broedseizoen dikwijls in groepjes rondzwervend.

Zilvermeeuw (*Larus argentatus*)

Vink (*Fringilla coelebs*)

§ 4.2.6.3: Vogelinventarisatie per maand van januari 2016 t/m december 2016

Jan van der Loo en Jan Timmermans

§ 4.2.6.3.1: Inleiding

Het totaal aantal waargenomen vogelsoorten op Golfbaan het Woold bedraagt 146, waarvan 110 in 2016.

§ 4.2.6.3.2: Verklaring van de afkortingen in de tabel

x =	nieuw voor Golfbaan het Woold	ex =	exoot
x =	aanwezig/gebruik makend van de golfbaan	dt =	doortrekker
o =	overvliegend en/of gezien/gehoord vanaf de golfbaan	wi/dt =	wintergast en doortrekker
zo =	zomergast	zo/dt =	zomergast en doortrekker
wi =	wintergast	sv/dt =	standvogel en doortrekker
sv =	standvogel		

De soorten in grijs zijn in voorafgaande jaren op de golfbaan gezien, maar niet 2016

§ 4.2.6.3.2.1: Waargenomen vogels per maand in tabel

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
1	Dodaars	Tachybaptus ruficollis	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
2	Fuut	Podiceps cristatus	sv										x		
3	Aalscholver	Phalacrocorax carbo	sv/dt	o	x	x	x	x	x	o			x	x	x
4	Grote zilverreiger	Egretta alba	wi/dt	x	x	x							x	x	x
5	Kleine zilverreiger	Egretta garzetta	dt												
6	Blauwe reiger	Ardea cinerea	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
7	Ooievaar	Ciconia ciconia	zo								o	o			
8	Zwarte ooievaar	Ciconia nigra	dt												
9	Lepelaar	Phatalea leucorodia	zo												
10	Knobbelzwaan	Cygnus olor	sv	x		x		x	x			x	o		o
11	Kleine zwaan	Gygis bewickii	wi												o
12	Rietgans	Anser fabalis	wi	o	o	o							o	o	o
13	Kolgans	Anser albifrons	wi	o	o	o							o	o	o
14	Grauwe gans	Anser anser	sv		o	x	o	o		o	o		o	o	o
15	Brandgans	Branta leucopsis	wi										o		
16	Canadese gans	Branta canadensis	sv			x	x	x	x	x					
17	Nijlgans	Alopochen aegyptiacus	sv	x	x	x	o	x	x	o	o	o	o	x	o
18	Indische gans	Anser indicus	ex												
19	Krakeend	Anas strepera	sv			x	x	x	x						
20	Wintertaling	Anas crecca	sv			x	x		x				x		

Fuut (*Podiceps cristatus*)

Wilde eend (*Anas platyrhynchos*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
21	Wilde eend	Anas platyrhynchos	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
22	Pijlstaart	Anas acuta	dt												
23	Zomertaling	Anas querquedula	zo												
24	Slobeend	Anas clypeata	sv					x							
25	Kuifeend	Aythya fuligula	st		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
26	Grote zaagbek	Mergus merganser	wi												
27	Casarca	Tadorna ferruginea	ex												
28	Zwarte wouw	Milvus migrans	dt					o							
29	Rode wouw	Milvus milvus	dt				o								
30	Bruine kiekendief	Circus aeruginosus	zo												
31	Blauwe kiekendief	Circus cyaneus	wi												
32	Havik	Accipiter gentilis	sv	o		o	o			o	x		x		
33	Sperwer	Accipiter nisus	sv/dt	o			x		x		o	x			x
34	Buizerd	Buteo buteo	sv/dt	o	x	x	x	x	x	x	o	x	x	x	x
35	Torenvalk	Falco tinnunculus	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
36	Boomvalk	Falco subbuteo	zo												
37	Slechtvalk	Falco peregrinus	sv	o											x
38	Patrijs	Perdix perdix	sv						x	x					
39	Kwartel	Coturnix coturnix	zo					x							
40	Fazant	Phasianus colchicus	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
41	Wattaral	Rallus aquaticus	sv/dt		x	x	x	x	x		x	x	x		
42	Waterhoen	Gallinula chloropus	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
43	Meerkoet	Fulica atra	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
44	Kraanvogel	Grus grus	dt			o									
45	Scholekster	Haematopus ostralegus	zo			x	x	x	x	x					
46	Kleine plevier	Gharadrius dubius	zo					x							
47	Bontbekplevier	Gharadrius hiaticula	dt												
48	Morinelplevier	Gharadrius morinellus	dt												
49	Kievit	Vanellus vanellus	st/dt		o	x	x	x	x	o			o	o	
50	Kemphaan	Philomachus pugnax	dt												
51	Bokje	Lymnocyrtus minimus	wi/dt	x	x	x	x	x					x	x	x
52	Watersnip	Gallinago gallinago	wi/dt	x	x	x	x	x		x		x	x	x	x
53	Houtsnip	Scolopax rusticola	sv												
54	Regenwulp	Numenius phaeopus	dt												
55	Wulp	Numenius arquata	sv			o	o	o	o		o				
56	Zwarte ruiter	Tringa erythropus	dt												
57	Tureluur	Tringa totanus	dt			o									

Buizerd (*Buteo buteo*)

Waterhoen (*Gallinula chloropus*)

Scholekster
(*Haematopus ostralegus*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
58	Groenpootruiter	Tringa nebularia	dt								o				
59	Witgatje	Tringa ochropus	dt				x			x	x				
60	Bosruiter	Tringa glareola	dt												
61	Oeverloper	Actitis hypoleucos	dt												
62	Kokmeeuw	Larus ridibundus	sv	o	o	x	o	o	o	o	o	o	o	o	o
63	Stormmeeuw	Larus canus	wi	o	o	o									
64	Kleine mantelmeeuw	Larus fuscus	sv				o	o		o	o				
65	Zilvermeeuw	Larus argentatus	sv	o	o										
66	Zwartkopmeeuw	Larus melanocephalus	dt					o							
67	Holenduif	Columba oenas	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
68	Houtduif	Columba palumbus	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
69	Turkse tortel	Streptopelia decaocto	sv		x		x	x	x	x	x	x	x		
70	Zomertortel	Streptopelia turtur	zo												
71	Koekoek	Cuculus canorus	zo				o	x	x						
72	Kerkuil	Tyto alba	sv												
73	Steenuil	Athene noctua	sv												
74	Bosuil	Strix aluco	sv												
75	Gierzwaluw	Apus apus	zo					x	x	x					
76	IJsvogel	Alcedo atthis	sv				x			x	x	x	x		
77	Groene specht	Picus viridis	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
78	Zwarte specht	Dryocopus martius	sv	o	o		x	x			x		x	x	
79	Grote bonte specht	Dendrocopus major	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
80	Kleine bonte specht	Dendrocopus minor	st												
81	Boomleeuwerik	Lullula arborea	zo										o		
82	Veldleeuwerik	Alauda arvensis	zo/dt			o							o	o	
83	Oeverzwaluw	Riparia riparia	zo				x	x	x	x					
84	Boerenzwaluw	Hirundo rustica	zo				x	x	x	x	x	x	x		
85	Huiszwaluw	Delichon urbica	zo					x	x	x	x	x			
86	Boompieper	Anthus trivialis	zo				x	x	x						
87	Graspieper	Anthus pratensis	sv	x									x	x	x
88	Gele kwikstaart	Motocilla flava	zo				x	x		x	x	x			
89	Grote gele kwikstaart	Motocilla cinerea	st												
90	Witte kwikstaart	Motocilla alba	zo/dt			x	x	x	x	x	x	x	x	o	
91	Winterkoning	Troglodytes troglodytes	st	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
92	Heggemus	Prunella modularis	st	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
93	Roodborst	Erithacus rubecula	st	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x	x
94	Blauwborst	Luscinia svecica	zo			x	x	x	x			x			
95	Zwarte roodstaart	Phoenicurus ochruros	zo												

Holenduif (*Columba oenas*)

Boompieper (*Anthus trivialis*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
96	Gekraagde roodstaart	Phoenicurus phoenicurus	zo											
97	Paapje	Saxicola rubetra	dt			x	x							
98	Roodborsttapuit	Saxicola torquata	zo	x	x	x	x	x	x	x	x			
99	Tapuit	Oenanthe oenanthe	dt				o			x	x			
100	Beflijster	Turdus torquatus	dt			x								
101	Merel	Turdus merula	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
102	Kramsvogel	Turdus pilaris	wi/dt		x							x	x	x
103	Zanglijster	Turdus philomelos	sv/dt	x	x	x	x	x	x	x				
104	Koperwiek	Turus iliacus	wi/dt											
105	Grote lijster	Turdus viscivorus	sv	x	x	x	x	x						
106	Bosrietzanger	Acrocephalus palustris	zo				x	x						
107	Kleine karekiet	Acrocephalus scirpaceus	zo			x	x	x	x	x	x			
108	Spotvogel	Hippolais icterina	zo				x	x	x					
109	Braamsluiper	Sylvia curruca	zo			x								
110	Grasmus	Sylvia communis	zo			x	x	x	x	x				
111	Tuinfluitier	Sylvia borin	zo			x	x	x	x					
112	Zwartkop	Sylvia atricapilla	zo			x	x	x	x	x				
113	Fluiter	Phylloscopus sibilatrix	zo											
114	Tjiftjaf	Phylloscopus collybita	zo		x	x	x	x	x	x	x	x		
115	Fitis	Phylloscopus trochilus	zo			x	x	x	x					
116	Goudhaantje	Regulus regulus	sv				x	x						x
117	Grauwe vliegenvanger	Muscicapa striata	zo											
118	Bonte vliegenvanger	Ficedula hypoleuca	zo											
119	Staartmees	Aegithalos caudatus	sv	x		x	x	x				x	x	x
120	Matkop	Parus montanus	sv			x								
121	Kuifmees	Parus cristatus	sv	x	x	x	x	x		x	x	x	x	x
122	Zwarte mees	Parus ater	sv			o		o						
123	Pimpelmees	Parus caeruleus	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
124	Koolmees	Parus major	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
125	Boomklever	Sitta europaea	sv			x	x			x	x	x		
126	Boomkruiper	Certhia brachydactyla	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
127	Wielewaal	Oriolus oriolus	zo											
128	Gaai	Garrulus glandarius	sv	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x
129	Ekster	Pica pica	sv		o	x		x	x		x	x		
130	Kauw	Corvus monedula	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
131	Roek	Corvus frugilegus	sv											

Zanglijster (*Turdus philomelos*)

Boomkruiper (*Certhia brachydactyla*)

Ekster (*Pica pica*)

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
132 Zwarte kraai	Corvus corone	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
133 Spreeuw	Sturnus vulgaris	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
134 Huismus	Passer domesticus	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
135 Ringmus	Passer montanus	sv		x	x		x	x		x	x	x	x	
136 Vink	Fringilla coelebs	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
137 Keep	Fringilla montifringilla	wi/dt			x									
138 Groenling	Carduelis spinus	sv		x	x	x	x	x	x			x		
139 Putter	carduelis carduelis	sv	x	x	x	x	x		x	x	x			
140 Sijs	Carduelis chloris	wi/dt		x										
141 Kneu	Carduelis cannabina	zo/dt				x	x	x	x					
142 Barmsijs	Carduelis flammea	dt				x								
143 Kruisbek	Loxia curvirostra	dt												
144 Goudvink	Pyrrhula pyrrhula	sv		x										
145 Geelgors	Emberiza citrinella	sv												
146 Rietgors	Emberiza schoeniclus	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Totaal per maand			46	52	66	74	79	64	60	57	49	58	45	43

Het totaal aantal waargenomen soorten vogels op Golfbaan het Woold tot en met 2016 is **146**.

Het totaal aantal waargenomen soorten vogels op Golfbaan het Woold in 2016 is **110**.

Huisumus (*Passer domesticus*)

Rietgors (*Emberiza schoeniclus*)

Zwarte kraai (*Corvus corone*), met muis

§ 4.2.6.3.3: Vogelinventarisatie per maand van januari 2017 t/m december 2017

Jan van der Loo en Jan Timmermans

§ 4.2.6.3.3.1: Inleiding

Het totaal aantal waargenomen vogelsoorten op Golfbaan het Woold bedraagt 148 waarvan 101 in 2017.

§ 4.2.6.3.3.2: Verklaring van de afkortingen in de tabel

x =	nieuw voor Golfbaan het Woold	ex =	exoot
x =	aanwezig/gebruik makend van de golfbaan	dt =	doortrekker
o =	overvliegend en/of gezien/gehoord vanaf de golfbaan	wi/dt =	wintergast en doortrekker
zo =	zomergast	zo/dt =	zomergast en doortrekker
wi =	wintergast	sv/dt =	standvogel en doortrekker
sv =	standvogel		

De soorten in grijs zijn in voorafgaande jaren op de golfbaan gezien, maar niet 2017

§ 4.2.6.3.3.2.1: Waargenomen vogels per maand in tabel

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
1	Dodaars	Tachybaptus ruficollis	sv			x	x	x	x	x	x		x		
2	Fuut	Podiceps cristatus	sv												
3	Aalscholver	Phalacrocorax carbo	sv/dt	x	o	x	x	x	x	x		o	x	x	x
4	Grote zilverreiger	Egretta alba	wi/dt	x	x	x							x	x	x
5	Kleine zilverreiger	Egretta garzetta	dt												
6	Blauwe reiger	Ardea cinerea	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
7	Ooievaar	Ciconia ciconia	zo		o										
8	Zwarte ooievaar	Ciconia nigra	dt												
9	Lepelaar	Phatalea leucorodia	zo												
10	Knobbelzwaan	Cygnus olor	sv		o		x	x					o		
11	Kleine zwaan	Gygnus bewickii	wi											o	
12	Rietgans	Anser fabalis	wi	o	o								o	o	o
13	Kolgans	Anser albifrons	wi	o	o								o	o	o
14	Grauwe gans	Anser anser	sv	o	o	o	o	o		o	o	o	o	o	o
15	Brandgans	Branta leucopsis	wi												
16	Canadese gans	Branta canadensis	sv		x	o	x	x							
17	Nijlgans	Alopochen aegyptiacus	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	o	o	o	0

Blauwe reiger (*Ardea cinerea*)

Knobbelzwaan (*Cygnus olor*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
18	Indische gans	Anser indicus	ex											
19	Krakeend	Anas strepera	sv		x	x	x	x	x			x		
20	Wintertaling	Anas crecca	sv	x					x					
21	Wilde eend	Anas platyrhynchos	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
22	Pijlstaart	Anas acuta	dt											
23	Zomertaling	Anas querquedula	zo											
24	Slobeend	Anas clypeata	sv											
25	Kuifeend	Aythya fuligula	st	x	x	x	x	x	x	x	x			
26	Grote zaagbek	Mergus merganser	wi											
27	Casarca	Tadorna ferruginea	ex											
28	Zwarte wouw	Milvus migrans	dt											
29	Rode wouw	Milvus milvus	dt											
30	Bruine kiekendief	Circus aeruginosus	zo											
31	Blauwe kiekendief	Circus cyaneus	wi											
32	Havik	Accipiter gentilis	sv	x					x					
33	Sperwer	Accipiter nisus	sv/dt			x		x		x	x		x	
34	Buizerd	Buteo buteo	sv/dt	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
35	Torenvalk	Falco tinnunculus	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x		x
36	Boomvalk	Falco subbuteo	zo											
37	Slechtvalk	Falco peregrinus	sv	x										
38	Patrijs	Perdix perdix	sv											
39	Kwartel	Coturnix coturnix	zo											
40	Fazant	Phasianus colchicus	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
41	Waterral	Rallus aquaticus	sv/dt			x	x	x			x			
42	Waterhoen	Gallinula chloropus	sv	x		x	x	x	x	x	x	x	x	x
43	Meerkoet	Fulica atra	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
44	Kraanvogel	Grus grus	dt											
45	Scholekster	Haematopus ostralegus	zo			x	x	x	x	x				
46	Kleine plevier	Gharadrius dubius	zo											
47	Bontbekplevier	Gharadrius hiaticula	dt											
48	Morinelplevier	Gharadrius morinellus	dt											
49	Kievit	Vanellus vanellus	st/dt		x	x	x	x				o		
50	Kemphaan	Philomachus pugnax	dt											
51	Bokje	Lymnocyptus minimus	wi/dt	x	x	x	x					x	x	x
52	Watersnip	Gallinago gallinago	wi/dt	x	x	x	x	x			x	x	x	x

Havik (*Accipiter gentilis*)

Fazant (*Phasianus colchicus*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
53	Houtsnip	Scolopax rusticola	sv		x	x									
54	Regenwulp	Numenius phaeopus	dt												
55	Wulp	Numenius arquata	sv			o	o								
56	Zwarte ruiter	Tringa erythropus	dt												
57	Tureluur	Tringa totanus	dt												
58	Groenpootruiter	Tringa nebularia	dt					x			o				
59	Witgatje	Tringa ochropus	dt			o	x				x		o		
60	Bosruiter	Tringa glareola	dt												
61	Oeverloper	Actitis hypoleucos	dt												
62	Kokmeeuw	Larus ridibundus	sv	o	o	o	o	o	o		o	o		o	o
63	Stormmeeuw	Larus canus	wi	o		o									o
64	Kleine mantelmeeuw	Larus fuscus	sv					o	o						
65	Zilvermeeuw	Larus argentatus	sv	o	o						x	x			o
66	Zwartkopmeeuw	Larus melanocephalus	dt												
67	Noordse stern	Sterna paradisaea	dt									x			
68	Holenduif	Columba oenas	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
69	Houtduif	Columba palumbus	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
70	Turkse tortel	Streptopelia decaocto	sv			o	x	x	x		x		x		
71	Zomertortel	Streptopelia turtur	zo												
72	Koekoek	Cuculus canorus	zo						x						
73	Kerkuil	Tyto alba	sv												
74	Steenuil	Athene noctua	sv								x				
75	Bosuil	Strix aluco	sv												
76	Gierzwaluw	Apus apus	zo					x	x	x	x				
77	IJsvogel	Alcedo atthis	sv								x		x	x	x
78	Groene specht	Picus viridis	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
79	Zwarte specht	Dryocopus martius	sv	x		x	x	x			x	o	o		
80	Grote bonte specht	Dendrocopus major	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
81	Kleine bonte specht	Dendrocopus minor	st												
82	Boomleeuwerik	Lullula arborea	zo				x								
83	Veldleeuwerik	Alauda arvensis	zo/dt		o								o		
84	Oeverzwaluw	Riparia riparia	zo						x	x	x				
85	Boerenzwaluw	Hirundo rustica	zo			o	x	x	x	x	x	x	x		
86	Huiszwaluw	Delichon urbica	zo					x		x	x				

Turkse tortel (*Streptopelia decaocto*)

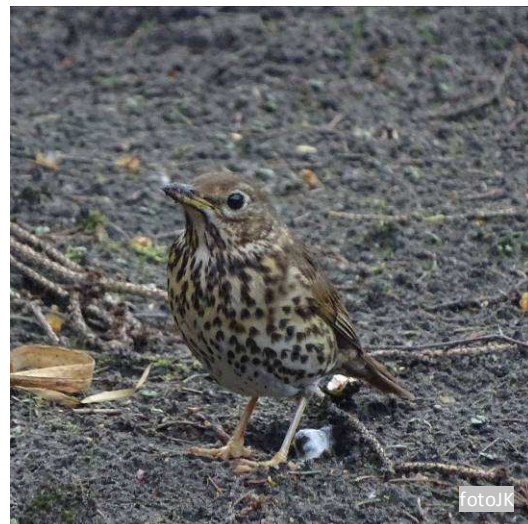

Grote bonte specht (*Dendrocopus major*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
87	Boompieper	Anthus trivialis	zo				x	x	x	x				
88	Graspieper	Anthus pratensis	sv	x	x	x						x	x	x
89	Gele kwikstaart	Motocilla flava	zo				x	x	x	x				
90	Balkan kwikstaart	Motocilla flava feldegg	zo				x							
91	Grote gele kwikstaart	Motocilla cinerea	st											
92	Witte kwikstaart	Motocilla alba	zo/dt			x	x	x	x	x	x	x	o	
93	Winterkoning	Troglodytes troglodytes	st	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
94	Heggenmus	Prunella modularis	st		x	x	x	x	x		x	x	x	
95	Roodborst	Erithacus rubecula	st	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
96	Blauwborst	Luscinia svecica	zo			x	x	x	x					
97	Zwarte roodstaart	Phoenicurus ochruros	zo											
98	Gekraagde roodstaart	Phoenicurus phoenicurus	zo				x		x					
99	Paapje	Saxicola rubetra	dt											
100	Roodborsttapuit	Saxicola torquata	zo			x	x	x	x		x			
101	Tapuit	Oenanthe oenanthe	dt											
102	Beflijster	Turdus torquatus	dt			x	x							
103	Merel	Turdus merula	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
104	Kramsvogel	Turdus pilaris	wi/dt	x	x	x							x	x
105	Zanglijster	Turdus philomelos	sv/dt			x	x	x	x	x		x		
106	Koperwiek	Turus iliacus	wi/dt			x								
107	Grote lijster	Turdus viscivorus	sv											
108	Bosrietzanger	Acrocephalus palustris	zo					x	x	x				
109	Kleine karekiet	Acrocephalus scirpaceus	zo					x	x	x	x			
110	Spotvogel	Hippolais icterina	zo					x	x	x				
111	Braamsluiper	Sylvia curruca	zo						x					
112	Grasmus	Sylvia communis	zo				x	x	x	x	x			
113	Tuinfluiter	Sylvia borin	zo				x	x	x					
114	Zwartkop	Sylvia atricapilla	zo				x	x	x	x				
115	Fluiter	Phylloscopus sibilatrix	zo											
116	Tjiftjaf	Phylloscopus collybita	zo		x	x	x	x	x	x	x	x		
117	Fitis	Phylloscopus trochilus	zo				x	x	x	x				
118	Goudhaantje	Regulus regulus	sv		x	x						x		x
119	Grauwe vliegenvanger	Muscicapa striata	zo					x						

Heggenmus (*Prunella modularis*)

Zanglijster (*Turdus philomelos*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
120	Bonte vliegenvanger	Ficedula hypoleuca	zo												
121	Staartmees	Aegithalos caudatus	sv	x	o	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
122	Matkop	Parus montanus	sv												
123	Kuifmees	Parus cristatus	sv	x	x	x	x		x	x	x	x	x	x	x
124	Zwarte mees	Parus ater	sv												
125	Pimpelmees	Parus caeruleus	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
126	Koolmees	Parus major	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
127	Boomklever	Sitta europaea	sv		x	x	x	x		x	x	x	x	x	x
128	Boomkruiper	Certhia brachydactyla	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
129	Wielewaal	Oriolus oriolus	zo												
130	Gaai	Garrulus glandarius	sv	x	x	x	x	x	x	x	o	x	x	x	x
131	Ekster	Pica pica	sv		o				x				o	x	o
132	Kauw	Corvus monedula	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
133	Roek	Corvus frugilegus	sv												
134	Zwarte kraai	Corvus corone	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
135	Spreeuw	Sturnus vulgaris	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
136	Huisemus	Passer domesticus	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
137	Ringmus	Passer montanus	sv					x						x	
138	Vink	Fringilla coelebs	sv	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
139	Keep	Fringilla montifringilla	wi/dt										x		
140	Groenling	Carduelis spinus	sv		x	x	x	x	x	x	x		x	x	
141	Putter	Carduelis carduelis	sv			x	x	x	x	x	x	x		x	
142	Sijs	Carduelis chloris	wi/dt												
143	Kneu	Carduelis cannabina	zo/dt							x		x	x		
144	Barmsijs	Carduelis flammea	dt												x
145	Kruisbek	Loxia curvirostra	dt												
146	Goudvink	Pyrrhula pyrrhula	sv												
147	Geelgors	Emberiza citrinella	sv											x	
148	Rietgors	Emberiza schoeniclus	sv		x	x	x	x	x	x	x	x		x	x
Totaal per maand				41	52	61	63	65	62	56	53	45	54	47	43

Het totaal aantal, op de golfbaan waargenomen vogelsoorten bedraagt **148**.

Het totaal aantal, op de golfbaan waargenomen vogelsoorten in 2017 bedraagt **101**.

Gaai (*Garrulus glandarius*)

Spreeuw (*Sturnus vulgaris*)

§ 4.2.6.3.4: Nationale Golfcourse Birdwatching Day

Jan van der Loo e.a.

§ 4.2.6.3.4.1: Inleiding

De NGF (Nederlandse Golf Federatie) organiseert elk voorjaar in samenwerking met Vogelbescherming Nederland de Nationale Golfcourse Birdwatching Day. Dit was afgelopen jaar voor de 18e keer. In 2017 hebben we als Natuurwerkgroep IVN het Woold hieraan voor de 7e keer weer meegewerkt.

De inventarisatie is uitgevoerd door Jan van der Loo (golfer/IVN-lid), Cor Vos (IVN-lid) en Henny van Osch (golfer).

In totaal hebben hieraan in Nederland, op 6 mei 2017, 84 golfbanen meegewerkt.

§ 4.2.6.3.4.1.1: Werkwijze

Het uitgangspunt is om op de teldag tussen 00.00 en 24.00 uur alle vogelsoorten te noteren die je hoort of ziet. Zowel pleisterende als foeragerende als ook overvliegende vogels tellen mee.

Gele kwikstaart (*Motocilla flava*)

§ 4.2.6.3.4.2: Resultaten

Op 6 mei 2017 zijn op Golfbaan het Woold 54 vogelsoorten waargenomen.

Tijdens de NGF-tellingen van de afgelopen 7 jaar hebben we in totaal 98 vogelsoorten waargenomen (zie onderstaande tabel).

De meest bijzondere waarneming, dit jaar, op onze golfbaan was de Balkankwikstaart (*Motocilla flava feldegg*). Dit is een ondersoort van de Gele kwikstaart (*Motocilla flava*) maar wordt ook wel gezien als een aparte soort. Op deze dag was het voor ons de 54e soort en voor onze golfbaan de 147^e soort in totaal.

§ 4.2.6.3.4.2.1: Waargenomen soorten van 2011 t/m 2017

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	25-4 2011	21-4 2012	20-4 2013	19-4 2014	25-4 2015	21-5 2016	6-5 2017
1	Dodaars	Tachybaptus ruficollis			x	x	x	x	x
2	Aalscholver	Phalacrocorax carbo	x	x	x	x	x		
3	Blauwe Reiger	Ardea cinerea	x	x	x	x	x	x	x
4	Ooievaar	Ciconia ciconia				x			
5	Knobbelzwaan	Cygnus olor			x		x		x
6	Grauwe Gans	Anser anser	x	x	x	x	x	x	
7	Nijlgans	Alopochen aegyptiacus	x	x	x	x	x		x
8	Canadese Gans	Branta canadensis				x	x	x	x
9	Indische Gans	Anser indicus		x					
10	Krakeend	Anas strepera	x	x	x	x		x	x
11	Wilde Eend	Anas platyrhynchos	x	x	x	x	x	x	x
12	Kuifeend	Aythya fuligula		x	x	x	x	x	x
13	Casarca	Tadorna ferruginea	x						
14	Buizerd	Buteo buteo	x	x	x	x	x	x	x
15	Sperwer	Accipiter nisus					x		
16	Torenvalk	Falco tinnunculus	x	x	x	x	x	x	x
17	Boomvalk	Falco subbuteo					x		
18	Patrijs	Perdix perdix	x	x		x			
19	Kwartel	Coturnix coturnix						x	
20	Fazant	Phasianus colchicus	x	x	x	x	x	x	x
21	Waterral	Rallus aquaticus				x	x		
22	Waterhoen	Gallinula chloropus		x	x	x	x	x	x
23	Meerkoet	Fulica atra		x	x	x	x	x	x

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	25-4 2011	21-4 2012	20-4 2013	19-4 2014	25-4 2015	21-5 2016	6-5 2017
24	Scholekster	Haematopus ostralegus	x		x	x	x	x	x
25	Kleine Plevier	Gharadrius dubius	x	x	x			x	
26	Kievit	Vanellus vanellus	x	x	x	x	x	x	x
27	Kemphaan	Philomachus pugnax	x						
28	Bokje	Lymnocyrtus minimus		x					
29	Watersnip	Gallinago gallinago	x				x		x
30	Wulp	Numenius arquata			x	x	x		
31	Tureluur	Tringa totanus				x			
32	Groenpootruiter	Tringa nebularia	x	x					x
33	Witgatje	Tringa ochropus		x	x				
34	Oeverloper	Actitis hypoleucos	x	x					
35	Kokmeeuw	Larus ridibundus	x	x		x	x	x	x
36	Kleine Mantelmeeuw	Larus fuscus						x	
37	Holenduif	Columba oenas	x	x	x	x	x	x	x
38	Houtduif	Columba palumbus	x	x	x	x	x	x	x
39	Turkse Tortel	Streptopelia decaocto		x	x	x	x	x	x
40	Koekoek	Cuculus canorus	x				x	x	
41	Gierzwaluw	Apus apus			x		x	x	
42	Groene Specht	Picus viridis	x			x	x	x	x
43	Zwarte Specht	Dryocopus martius	x	x					x
44	Grote Bonte Specht	Dendrocopus major	x	x	x	x	x	x	x
45	Boomleeuwerik	Lullula arborea		x					
46	Veldleeuwerik	Alauda arvensis			x		x		
47	Oeverzwaluw	Riparia riparia	x					x	
48	Boerenzwaluw	Hirundo rustica	x	x	x	x	x	x	x
49	Huiszwaluw	Delichon urbica			x				
50	Boompieper	Anthus trivialis	x		x	x	x	x	
51	Graspieper	Anthus pratensis	x	x	x	x	x		
52	Gele Kwikstaart	Motocilla flava	x	x	x	x	x	x	x
53	Balkan kwikstaart	Motocilla flava feldegg							x
54	Witte Kwikstaart	Motocilla alba	x	x	x	x	x	x	x
55	Winterkoning	Troglodytes troglodytes	x	x	x	x	x	x	x
56	Heggenus	Prunella modularis		x	x	x	x	x	
57	Roodborst	Erithacus rubecula	x	x	x	x	x	x	x
58	Blauwborst	Luscinia svecica			x	x	x	x	x
59	Gekraagde Roodstaart	Phoenicurus phoenicurus				x	x		
60	Paapje	Saxicola rubetra				x			
61	Roodborsttapuit	Saxicola torquata		x	x	x		x	x

Grauwe gans (*Anser anser*)

Houtduif (*Columba palumbus*)

	Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam	25-4 2011	21-4 2012	20-4 2013	19-4 2014	25-4 2015	21-5 2016	6-5 2017
62	Tapuit	Oenanthe oenanthe	x				x		
63	Merel	Turdus merula	x	x	x	x	x	x	x
64	Kramsvogel	Turdus pilaris	x						
65	Zanglijster	Turdus philomelos	x	x		x		x	x
66	Grote Lijster	Turdus viscivorus	x	x		x			
67	Bosrietzanger	Acrocephalus palustris						x	
68	Kleine Karekiet	Acrocephalus scirpaceus						x	x
69	Spotvogel	Hippolais icterina						x	
70	Braamsluiper	Sylvia curruca	x						
71	Grasmus	Sylvia communis			x	x	x	x	x
72	Tuinfluiter	Sylvia borin			x		x	x	x
73	Zwartkop	Sylvia atricapilla	x	x	x	x	x	x	x
74	Fluiter	Phylloscopus sibilatrix				x			
75	Tjiftjaf	Phylloscopus collybita	x	x	x	x	x	x	x
76	Fitis	Phylloscopus trochilus	x	x	x	x	x		x
77	Goudhaantje	Regulus regulus				x	x		
78	Bonte Vliegenvanger	Ficedula hypoleuca				x			
79	Grauwe Vliegenvanger	Muscicapa striata							x
80	Staartmees	Aegithalos caudatus				x		x	x
81	Kuifmees	Parus cristatus	x	x	x		x	x	
82	Pimpelmees	Parus caeruleus	x	x	x	x	x	x	x
83	Koolmees	Parus major	x	x	x	x	x	x	x
84	Boomklever	Sitta europaea			x	x	x		
85	Boomkruiper	Certhia brachydactyla	x	x	x	x	x	x	x
86	Gaai	Garrulus glandarius	x		x				x
87	Ekster	Pica pica						x	
88	Kauw	Corvus monedula	x	x	x	x	x	x	x
89	Zwarte Kraai	Corvus corone	x	x	x	x	x	x	x
90	Spreeuw	Sturnus vulgaris	x	x	x	x	x	x	x
91	Huisemus	Passer domesticus	x	x	x	x	x	x	x
92	Ringmus	Passer montanus		x	x	x			x
93	Vink	Fringilla coelebs	x	x	x	x	x	x	x
94	Groenling	Carduelis spinus	x	x	x	x	x	x	x
95	Putter	Carduelis carduelis				x		x	x
96	Kneu	Carduelis cannabina	x		x	x			
97	Geelgors	Emberiza citrinella				x			
98	Rietgors	Emberiza schoeniclus			x	x	x	x	
Totaal aantal soorten per jaar			54	52	57	65	60	58	54

Koolmees (*Parus major*)

Kauw (*Corvus monedula*)

§ 4.2.6.3.4: Nestvoorzieningen voor vogels

Jan van der Loo e.a.

§ 4.2.6.3.4.1: Inleiding

In december 2016 is, tijdens een werkgroepvergadering, besloten om nestkasten op te hangen die speciaal gericht zijn op Spreeuwen (*Sturnus vulgaris*). De reden hiervoor was om meer Spreeuwen op de fairways te krijgen voor de bestrijding van emelten. Emelten zijn de larven van Langpootmuggen (*Tipulidae*), deze kunnen schade aanrichten aan de wortels van grassen en zijn daarom op de golfbaan ongewenst. Deze larven vormen een voedselbron voor o.a. spreeuwen en kraaiachtigen, maar kraaiachtigen kunnen daarbij de grasmat behoorlijk

Een Langpootmug (*Tipula paludosa*)

Het ophangen van een nestkast

beschadigen, iets wat Spreeuwen niet doen. In de winter van 2016-2017 zijn 8 nestkasten opgehangen door Ad Verhoeven, Jan van der Loo en greenkeeper Ron. Begin december zijn deze gecontroleerd en schoongemaakt door Jan Timmermans, Jan van der Loo en greenkeeper Theo. De overige, en al eerder aangebrachte, kustmatige nestgelegenheden zijn eveneens gecontroleerd en schoongemaakt.

Door Hoornaars (*Vespa crabro*) bewoonde nestkast

§ 4.2.6.3.4.2: Resultaten van de nestkastcontrole

§ 4.2.6.3.4.2.1: Spreeuwenkasten

De 'rode' nummers van de spreeuwenkasten zijn de werkelijke nummers zoals die met een stift op de kasten zijn aangebracht en ook gebruikt worden in de plattegrond op pag. 86.

Num.	Plaats	Bewoner	Opmerking
1	bij Wehrmachtshuisje	Koolmees (<i>Parus major</i>)	
2	langs hole 3	Hoornaar (<i>Vespa crabro</i>)	
3	langs hole 9	Spreeuw (<i>Sturnus vulgaris</i>)	in de kast lagen veel kersenpitten
4	langs hole 9	Grote bonte specht (<i>Dendrocopus major</i>)	de kast was flink beschadigd, ook de bodem
5	langs hole 9	Grote bonte specht (<i>Dendrocopus major</i>)?	de kast was beschadigd
6	langs hole 4	Hoornaar (<i>Vespa crabro</i>)	
7	langs hole 15	Spreeuw (<i>Sturnus vulgaris</i>)	
8	langs hole 4	niet bezet	achter de kast zaten resten van Eikenprocessierupsen (<i>Thaumetopoea processionea</i>)

§ 4.2.6.3.4.2.2: Overige nestvoorzieningen voor vogels

Onderstaande nestvoorzieningen zijn in voorgaande jaren aangebracht.

Nestvoorziening **T** en **U** worden onderhouden en gecontroleerd door Jo van Zanten.

Op een, nabij de golfbaan gelegen boerderij aan de Korhoenweg, heeft Jo ook een uilenkast gecontroleerd. Hier heeft in 2017 een Kerkuil (*Tyto alba*) succesvol gebroed in een van de schuren.

§ 4.2.6.3.4.2.3: Nestvoorziening bij de tee van hole 1

Merk	Soort van voorziening	Bewoner linkerkant	Bewoner midden	Bewoner rechterkant
M	driegatsnestkast	Boomklever (<i>Sitta europaea</i>)	onbezet	Koolmees (<i>Parus major</i>)

§ 4.2.6.3.4.2.4: Nestvoorziening achter hole 13

Merk	Soort van voorziening	Bewoner
O	kunstnest voor Ooievaar (<i>Ciconia ciconia</i>)	onbezet

§ 4.2.6.3.4.2.5: Nestvoorziening onder bruggen

Merk	Soort van voorziening	Bewoner
A	nestkast voor Grote gele kwikstaart (<i>Motocilla cinerea</i>)	onbezet
B	nestkast voor Grote gele kwikstaart (<i>Motocilla cinerea</i>)	onbezet
C	nestkast voor Grote gele kwikstaart (<i>Motocilla cinerea</i>)	onbezet
D	nestkast voor Grote gele kwikstaart (<i>Motocilla cinerea</i>)	onbezet

§ 4.2.6.3.4.2.6: Nestvoorziening bij het Gedenkbos

Merk	Soort van voorziening	Bewoner
T	grote nestkast bedoeld voor Torenvalken	Torenvalk (<i>Falco tinnunculus</i>)

§ 4.2.6.3.4.2.7: Nestvoorziening bij het Wehrmachtshuisje

Merk	Soort van voorziening	Bewoner
U	grote nestkast bedoeld voor uilen (<i>Strigiformes</i>)	Holenduif (<i>Columba oenas</i>)

Boomklever (*Sitta europaea*)

Achter hole 13 staat een kunstmatig ooievaarsnest sinds februari 2013

§ 4.2.6.3.4.2.8: Nestvoorzieningen ten behoeve van de Ijsvogel (*Alcedo atthis*)

In de winter 2016-2017 zijn, om de nestmogelijkheden van Ijsvogels te vergroten, steilkanten aangelegd op de oevers van twee poelen. Het uitgraven van een nestholte moeten de vogels zelf doen.

Merk	Soort van voorziening	Bewoner
IJ1	Steilkant	geen
IJ2	Steilkant	geen

Steilkant **IJ1** t.b.v. Ijsvogels

Steilkant **IJ2** t.b.v. Ijsvogels

§ 4.2.6.3.4.3: De plaatsen van nestvoorzieningen op kaart ingetekend

§ 4.2.7: Inventarisatie Vleermuizen

Mien Lomans, Jo- en Nel van Zanten

§ 4.2.7.1: Vleermuizen (*Chiroptera*) algemene inleiding

In Nederland komen meer dan 20 soorten vleermuizen voor waarvan ongeveer de helft zeldzaam is. Vleermuizen zijn geen vogels en het zijn ook geen vliegende muizen. Vleermuizen zijn de enige zoogdieren die echt kunnen vliegen. Om te kunnen vliegen zijn hun vingers sterk verlengd met daartussen, evenals tussen armen, romp, achterpoten en staart, een soepele (vlieg)huid.

Vliegen kunnen vleermuizen met een onwaarschijnlijke precisie en over lange afstanden. Ze hebben ogen waarmee ze in het schemerdonker goed kunnen zien, maar om in het donker voedsel te kunnen

vinden, maken de meeste vleermuizen gebruik van hun stem en oren (echolocatie). Vleermuizen zenden hele hoge, voor mensen onhoorbare tonen, uit (ultrasone geluiden). Met hun zeer gevoelige oren kunnen ze aan de echo horen hoe de omgeving eruit ziet. Met deze echo's weten ze insecten op te sporen en te vangen en obstakels te ontwijken.

Alle Nederlandse vleermuizen zijn insecteneters. Een vleermuis moet per nacht tot wel een derde van zijn lichaamsgewicht aan insecten eten. In de kraamtijd worden door zogende vleermuisvrouwtjes wel tot 3000 insecten per nacht gevangen

Verschillende soorten vleermuizen zijn over het algemeen geen voedselconcurrenten van elkaar. Bijna elke soort heeft zijn eigen voorkeur voor bepaalde insecten of voor de plek waar ze jagen. Een watervleermuis grist bijvoorbeeld zijn prooi van het wateroppervlak af. Andere soorten jagen hoog boven het water, in het bos of boven een weiland.

Dwergvleermuis
(*Pipistrelles spec.*)

soepele (vlieg)huid tussen vingers, armen, romp, achterpoten en staart

fotoJK

§ 4.2.7.1.1: Leefwijze van vleermuizen

Vleermuizen leven in een zeer complex georganiseerd sociaal verband. In de zomer kruipen de vrouwtjes bij elkaar in z.g. 'kraamkolonies'. Mannetjes zitten alleen of in kleine groepjes elders. Een kolonie vleermuizen woont in een netwerk van verblijfplaatsen (dit zijn gebouwen of bomen). Vleermuizen verhuizen regelmatig binnen hun netwerk van verblijfplaatsen. Afhankelijk van de weersomstandigheden kiezen ze verblijfplaatsen met goede klimaateigenschappen voor dat moment.

Overdag slapen vleermuizen hangend aan hun achterklauwen met de kop naar beneden en weggekropen op warme, droge en donkere plekken. Elke avond in de schemering, als het weer het toelaat, vliegen ze uit. Ze jagen in parken en halfopen bosgebieden vooral met veel water.

Nadat ze genoeg insecten gegeten hebben, soms is dat al na een uurtje, gaan ze naar een huis of boom, om even te rusten of vliegen ze terug naar de plek waar ze overdag verblijven. In de kraamtijd gaan vleermuizen zeker vaker dan één keer op jacht en zogen tussendoor hun jongen. Aan het einde van de nacht, rond zonsopkomst, zoeken vleermuizen hun verblijfplaats weer op om daar de dag door te brengen.

In de winter, als de insecten schaars worden, gaan vleermuizen in winterslaap. Veel soorten hangen weggekropen in koele, vorstvrije ruimten met een constant lage temperatuur van 5 tot 10°C, om ongestoord te kunnen overwinteren. In hun winterslaap zakt de lichaamstemperatuur van de vleermuizen tot 5°C. Ook hun ademhaling, hartritme en stofwisseling wordt minder. Met het lichaam op een 'waakvlammetje' kunnen zij met hun opgedane reserve net de winter doorkomen, totdat in het voorjaar de eerste insecten weer tevoorschijn komen. De winterslaap is overigens geen lange aaneengesloten slaap. Af en toe wordt de vleermuis wakker om te drinken of om zelfs buiten op schaarse insecten te jagen. Daardoor zie je soms in zachte winters ook vleermuizen rondvliegen.

§ 4.2.7.1.2: Bescherming van vleermuizen

Omdat vleermuizen zich heel traag voortplanten, met slechts één jong per jaar, zijn zij erg gevoelig voor verstoringen van verblijfplaatsen. Het verdwijnen van een beperkt aantal verblijfplaatsen kan voor een populatie direct een groot effect hebben. Daarom zijn vleermuizen en hun verblijfplaatsen in Nederland wettelijk beschermd door de Wet natuurbescherming.

Bronnen: De informatie voor deze beschrijving is ontleend aan 'Vleermuisnet' en 'Zoogdiervereniging'.

§ 4.2.7.2: De vleermuisinventarisatie

In de maanden juni en juli zijn de auteurs twee avonden op pad geweest om te luisteren en kijken welke soorten vleermuizen op het terrein van de golfbaan voorkomen. Om de vleermuizen te kunnen waarnemen werd gebruik gemaakt van vleermuisdetectoren. Een vleermuisdetector kan ultrasoon geluid registreren en omzetten in voor de mens hoorbare geluiden.

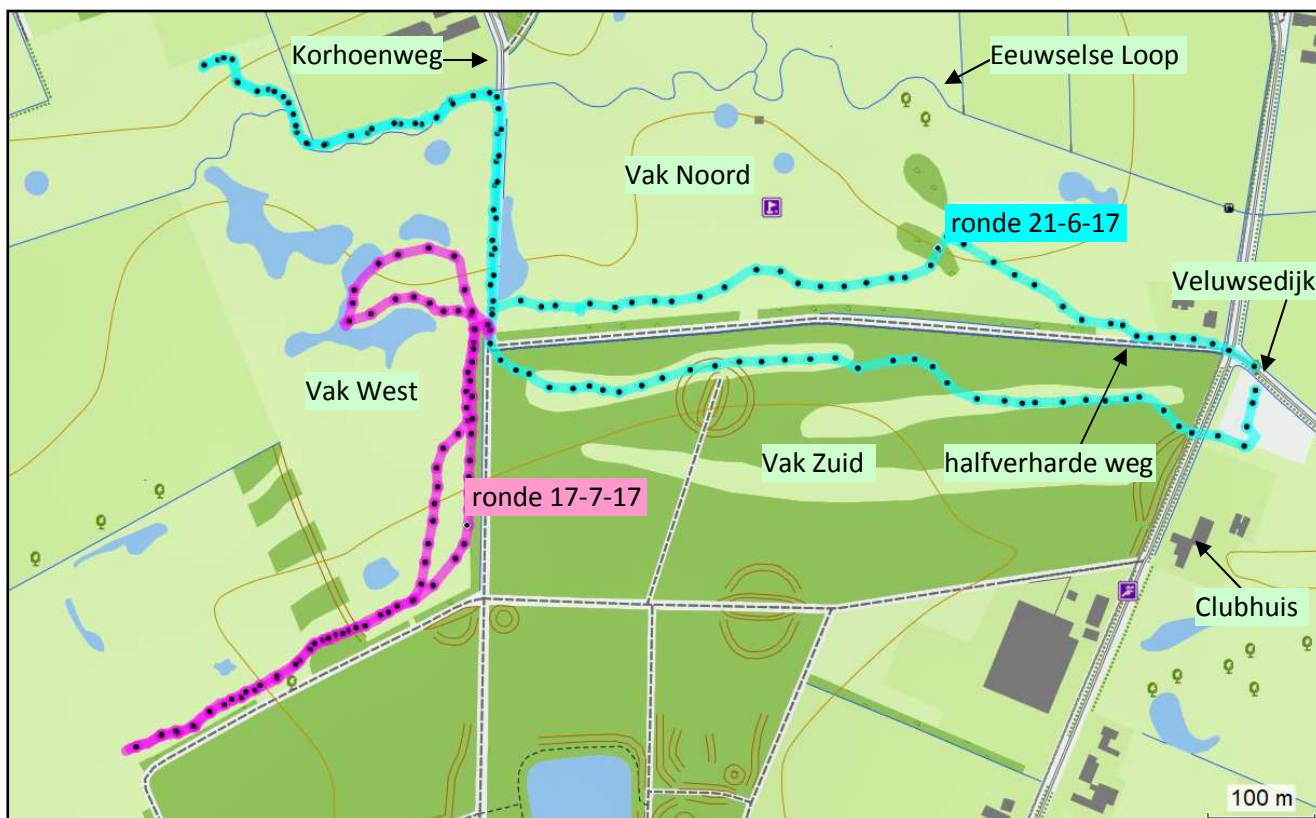
De verschillende vleermuissoorten gebruiken ook verschillende types sonar.

Op basis van o.a. het sonartype kunnen een aantal vleermuissoorten op naam gebracht worden met de eerder genoemde vleermuisdetectoren.

§ 4.2.7.2.1: De Inventarisatierondes

In de periode dat de inventarisatie heeft plaatsgevonden is de kraamtijd voor de vleermuizen. Dat betekent dat er dan over het algemeen bij gunstige weersomstandigheden veel vleermuisactiviteit is in de avond na zonsondergang. De vrouwtjes die in kraamkolonies bij elkaar zitten, hebben nu jongen en gaan diverse keren op een nacht jagen en tussendoor de jongen zogen.

§ 4.2.7.2.2: Kaart met daarop de gelopen inventarisatierondes

§ 4.2.7.2.3: Ronde 1, 21 juni 2017

De zonsondergang op deze langste dag van het jaar is om 22.06 u.

Het is een zeer warme avond met weinig bewolking bij een temperatuur dalend van 27°C naar 23°C.

De route die we deze avond gelopen hebben is zichtbaar op het lichtblauwe spoor op het kaartje.

We starten iets over 22.00 u op de parkeerplaats bij het clubhuis nabij de Veluwsedijk. Vrijwel direct daarna, om 22.10 u horen en zien we al de eerste Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) jagend nabij de bomenrijen aan de Veluwsedijk. Het is nog maar licht schemerig en relatief vroeg op de avond. Dit kan betekenen dat er vlakbij in de bebouwing ergens een verblijfplaats is. De (kraam)verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuizen bevinden zich gewoonlijk in gebouwen bijv. tussen dakbeschot, achter boeiboorden of in spouwmuren.

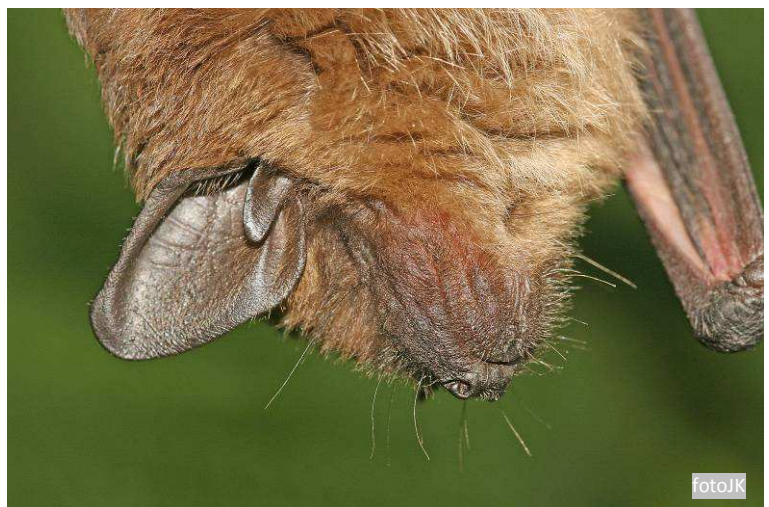
Lopend langs de noordelijke bosrand over de halfverharde weg richting de Korhoenweg horen we enkele Gewone dwergvleermuizen, even later gevolgd door de eerste de eerste Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*). Vooral de Dwergvleermuizen jagen voornamelijk op insecten nabij de bosrand ten noorden van Vak Noord (zie kaart) en nabij een groepje Zomereiken. Op de green, een gladgeschoren grasmat, is nauwelijks vleermuisactiviteit. Daar vliegen beduidend minder insecten. We lopen via de Korhoenweg richting Eeuwselse Loop ten noordwesten van het golfterrein. Er is vrij weinig vleermuisactiviteit te bespeuren. We hopen vanavond ook de Watervleermuis (*Myotis daubentonii*) nog te spotten. Deze soort is wat meer lichtschuw dan de Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger en vliegt meestal pas uit zo ongeveer een uur na zonsondergang. Echter de Eeuwselse Loop ter plaatse blijkt minder geschikt als foerageermogelijkheid voor de Watervleermuis. De waterloop is vrij smal en er is teveel begroeiing. We lopen terug over de golfbaan door het bosgebied juist ten zuiden van het fietspad en horen af en toe nog een foeragerende Gewone dwergvleermuis en een enkele Laatvlieger.

Dwergvleermuis (*Pipistrellus spec.*)

§ 4.2.7.2.4: Ronde 2, 17 juli 2017

De weersomstandigheden zijn gunstig deze avond. Temperatuur is 20°C en daalt naar 17°C later op de avond. De zon gaat alweer ruim 20 minuten eerder onder dan op de langste dag, dus de vleermuizen zullen ook eerder uitvliegen. We starten dit keer aan de noordwestzijde van het bosgebied nabij de Korhoenweg. Langs de westelijke bosrand wordt plaatselijk, vooral bij de boomgroepjes, druk gevoerageerd door Laatvliegers en Gewone dwergvleermuizen. De Laatvliegers jagen meer op open terrein terwijl de Dwergvleermuizen meer rondom de bomen de insecten vangen. We lopen door tot aan de meest zuidwestelijke bosrand en lopen dezelfde route terug richting de waterpartij bij het 'paviljoen' bij hole 17. Daar spotten we de eerste Watervleermuizen al jagend boven het wateroppervlak. Insecten worden door de Watervleermuis gevangen met de staartvlieghuid en met de vergrote achterklauwtjes razendsnel uit het water 'geharkt' en naar de bek gebracht. Aangekomen bij de waterpartij (tussen hole 17, 16 en 4) is het een drukte van jewelste. We horen op de detectoren een groot aantal vleermuizen door elkaar. De geluiden van de soorten onderling zijn nu lastig te onderscheiden, maar het lijkt of de Watervleermuizen in de meerderheid zijn boven het wateroppervlak. Om 23.20 u hielden wij het voor gezien, maar er was nog volop vleermuisactiviteit bij het water.

Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*)

Hoofdstuk 5: Verantwoording en Slot

§ 5.1: Naamgeving

Aangezien in de naamgeving van verschillende organismen in Nederland de laatste decennia aanzienlijke veranderingen zijn opgetreden geven wij hier aan waarvan de namen in dit verslag zijn overgenomen.

§ 5.1.1: Flora

De namen van vaatplanten zijn volgens 'Heukels Flora van Nederland' 23e druk. Ruud van der Meijden, 2005.

§ 5.1.2: Fauna

De namen van spinachtigen, insecten, en zoogdieren zijn volgens 'Nederlands Soortenregister', een website van Naturalis.

De naamgeving van amfibieën en straalvinnigen zijn volgens 'RAVON' (Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland).

De namen van vogels zijn volgens 'Petersons Vogelgids' 19e druk. R. Peterson, G. Mountfort en P.A.D Hollom, 1987.

§ 5.2: Foto's en opmaak

De foto's in dit verslag zijn van : **fotoRdH** is Ron de Haan **fotoPH** is Pieter Heesakkers, **fotoJK** is Jan Kersten, **fotoAV** is Ad Verhoeven en **fotoJvZ** is Jo van Zanten

De opmaak van dit verslag is van Jan Kersten

§ 5.3: Dankwoord

Voor de uitstekende samenwerking met de directie, baancommissie, greenkeepers en andere medewerkers, marshalls en golfers van Golfbaan het Woold danken wij allen.

Voor het ter beschikking stellen van foto's en het doorgeven van waarnemingen van paddenstoelen danken wij Ron de Haan hartelijk.

§ 5.4: Tot slot

Ondanks de soms aanzienlijk lijkende lijsten van organismen in dit verslag, is dit slechts een deel van de in werkelijkheid in het geïnventariseerde gebied voorkomende flora en fauna.

Een mensenleven zou te kort zijn om alle hier levenden organismen in beeld te brengen.

Door het in beeld brengen van de natuurwaarden op Golfbaan het Woold, denken wij met dit verslag in een behoefte van velen en aan een belangrijke doelstelling van de werkgroep te voorzien.

§ 5.5: Natuurwerkgroep IVN het Woold:

Riek van den Bosch	flora en fauna
Pieter Heesakkers	amfibieën, reptielen en vissen
Jan van der Loo	baancommissie, vogels en nestkasten
Jan Kersten	flora en fauna
Mien Lomans	vleermuizen
Nico Regtien	flora
Ad Verhoeven	baancommissie, werkgroepvoorzitter en nestkasten
Cor Vos	amfibieën, reptielen, vissen en vogels
Jo van Zanten	mieren, vleermuizen en nestkasten

Contactpersonen: Ad Verhoeven : adverhoevendepeel@live.nl

Jan van der Loo : jan.maria@telfortglasvezel.nl